ZOLTAN DEMME

SUMMA THNETOLOGIAE

ZOLTAN DEMME

SUMMA THNETOLOGIAE

PALLAS BOOKS

2026

ISBN 978-963-88609-9-6
Minden jog fenntartva

TARTALOM

ELŐSZÓ

A THNÉTOSZI ALAPÁLLAPOT

Az evolúciós működés rabságában 13
A fizikai világműködés rabságában 21
FÜGGELÉK 27

A THNÉTOSZI TÁRSADALOMFORMÁLÁS

A tökéletes társadalom igézetében 33
A helyes társadalmi formáció igézetében 35
A formálatlan társadalom igézetében 38
FÜGGELÉK 41

A THNÉTOSZI VILÁGÉRTELMEZÉS

Természetfilozófia és tnetozófia 49
A tnetozófia fogalmai és műveletei 55
A tnetozófia posztulátumai 151
FÜGGELÉK 155

A THNÉTOSZI JÖVŐTERVEZÉS

Humanizált szegmensek az univerzumban 163
Lépések a kapszulavilág irányába 173
FÜGGELÉK 183

UTÓSZÓ

MELLÉKLET

A THNÉTOSZI TRANSZCENDENCIA
Istenhitre felépülő transzcendens világok 199
Földönkívüliek világai 223
FÜGGELÉK 233

A THNÉTOSZI PSZILOZÓFIA
Alaptudomány és segédtudomány 241
Áltudomány és sarlatánság 243
FÜGGELÉK 247

SZÖVEGGYŰJTEMÉNY

A TNETOZÓFIA SZAKIRODALMA
Válogatás rövidebb írásművekből 257
Válogatás hosszabb írásokból 269
FÜGGELÉK 307

ELŐSZÓ

Mi nem emberek vagyunk, csupán előemberek. *Thnétoszok,* ahogy az ókori görögök nevezték magukat és az utódaikat, minket. A *thnétosz* a halandó embert, az előembert jelenti az ókori görög civilizációban. Mi *thnétoszok* pár tízezer évig vagyunk jelen csupán a világmindenségben minden valószínűség szerint. Utána a helyünket átátadjuk a valódi embernek, az örökéletű embernek. Halhatatlan létezésre alkalmas emberekből, *athánatoszokból* áll ezután a civilizáció. Mi pedig eltűnünk.

Görög fantazmagóriának hinni hajlamosak vagyunk mindezt. Pedig elkerülhetetlenül megvalósul. Szervcseréktől *kiborgizáló* rásegítésekig számos, ilyen jellegű irányba, az örökéletű ember megvalósulása irányába vezető úton járunk már ma is. Szervcserékkel és *kiborgizációs* beavatkozásokkal lépést tartva a lélekműködés és tudatműködés megőrzésére is, a vonatkozó egyéni jellemzők átmentésére is, gombamód szaporodnak a próbálkozások. Nem az orrunk előtt persze. A laboratóriumok katonai kutatóintézetekhez tartoznak a jelenlegi civilizáció szokásai szerint.

Furcsa fajtánkat, a *thnétoszt,* hatalmasan felnagyítjuk azonban. Számos növényfaj csaknem egymilliárd éve, számtalan állatfaj csaknem ötszáz millió éve őshonos a glóbuszon, és itt marad még évmilliárdokon át. Mindehhez mérve a mi néhány ezer évünk semmi. A kombinációs képességünk, a gondolkodásunk, az ezekre ráépülő műszereink *jellege* sem olyan mértékben eltérő a növényvilág és az állatvilág egyedeinek információkezelésétől, mint véljük. Érzelmeink se fejlettebbek *releváns* mértékben az övékénél. Életképességünk színvonala pedig még megközelítőleg se éri el számtalan egyedét.

Az Univerzumban a helyzetünk pedig aligha nagyszerű. Általános természettörvények uralnak minket, és alig a sajátjaink. Ráadásul evolúció uralta élőlények vagyunk. Ideje volna ezért előember voltunkkal arányos módon gondolni magunkra. Munkánk erre szeretne vállalkozni.

A THNÉTOSZI ALAPÁLLAPOT

Az evolúciós működés rabságában

"A természet förtelmes és undorító szörnyeteg! Tűrhetetlen, hogy milliószámra alkosson egymást maró, egymást megzabáló élőlényeket! Hogy milliószámra pusztíthassa el az ártatlan, semmit se vétő élőlényeket is!..... Az is tarthatatlan és tűrhetetlen, hogy bármikor bármilyen borzalmas betegséget belehelyezhessen a testedbe, bajokat a lelkedbe, taszító küllemet a kinézetedbe, ha akarod, ha nem!..... Az egész élővilág úgy ahogy van el van cseszve. Az ember is el van cseszve, az állat is el van cseszve! Viszont bízom benne, hogy a tudomány belenyúl az élővilágnak ebbe az elrontott, esztelen, szánni való működésébe előbb vagy utóbb!!..." Nagyon divatos, látogatók tömegével teli Facebook oldalakon olvasható szövegek ezek az élővilágról (persze a szociológia, az evolúcióbiológia, vagy a sejtbiológia, más szóhasználattal és egészen más gondolatmenetekkel ugyan, ám ugyanerre a jövendölésre jut).

Érdemes a közösségi oldalakon maradni még azonban, és jobban megnézni az élővilág működéseit elmarasztaló nézetek változatait is. *"A természet kitol mindenkivel! Undorító zsarnok! Utálom a göndörhajat, erre nekem is olyan nő. A kisebbik bátyám gyerekkora óta undorodik a szőrös emberektől. Erre a háta is teli lett szőrrel.....*

Ki kérte a természettől, hogy fekete bőrt adjon nekem???? Utálnak emiatt!!! A tetoválásaim, azok igen! Azokat már mindenki szívesen nézegeti!..... Pattanások és pattanások az arcomon megint! Tucatszámra! Kenhetek bármit rájuk, semmi eredménye! A hátam mögött mindenki énrajtam röhög! Ha az Evolúció szembe jönné az utcán, biztos belerúgnék!"

A felháborodások körében ennél a passzív mérgelődésnél persze jóval messzebbre is elmennek sokan. Igen tág a keresztmetszet a fórumokon, hogy mi mindent is csinálnának (vagy éppen csinálnak) a megjelenésükkel az internetes oldalakon megszólalók - elég persze ehhez szétnézni számos amerikai vagy éppen ázsiai metropolisz zsúfolt utcáin... Néhány példa a weboldalakon illusztrált esetekből: *"Csakazértse fogja követni a hajam a szaros génjeim parancsát. Elől hosszú és hullámos lesz, oldalt pedig egyenes, és ott még zöld is..... A testem ronda, utálok minden nap benne járni. Ebben töltsem el az egész életemet? Na nem. Teletetováltam bokáig!..... Nem tetszik, hogy kettő darab fülem van és egyetlen orrom van. Egyik fülemet feltétlen le fogom szedetni, mert én akarom megmondani, miket viseljek magamon nyolcvan évig!..."*

Mindeddig csupán egy igen szűkös sávot pásztáztunk át - az iménti mondatoknak rendre valaminő egyéni sérelem vagy személyes rosszérzés volt az alapja. Ám a felháborodások körén belül szélesebb sávon vannak jelen az egyén személyes problémáitól mentes, általános

elmarasztalások is, az élővilág önellentmondásos és összefüggéstelen működésein való elképedések: *"Az élővilág maga az elszabadult idiotizmus! Görögországban hullanak a kecskék, mert a kecskerágó piros virágát is mohón megeszik, az meg mérgező..... A természet teljesen hülye! A szomszédunkban az anyanyúlnak öt apró nyula született és előbb egyet majd még egyet máris megzabált. Minek szülte akkor őket? Azért hogy zabáljon?..... Argentínában számos parazita addig eszi a gazdaállatot amig elpusztul, s emiatt aztán éhen vész ő is. De ez még semmi! Egyes vöröshangyák addig ápolják a náluk megtelepedett rovarok sarjait, amig azok a vöröshangya utódbábjait az utolsó szálig meg nem eszik, egész vöröshangya nemzedékek elpusztulását okozva ezzel."*

A kör tovább tágítható, a felháborodók között feltűnnek a lényegi folyamatokon elgondolkodók is: *"Ekkora kretén idiótát, mint az evolúció! Kialakítja az összes élőlényben az önfenntartás ösztönét, amitől nincs szabadulás, ami az életed utolsó pillanatáig űz, hogy ne gyengülj, ne sorvadj, ne pusztulj el, ám egyidejűleg előírja a gyengülést, a sorvadást, az elpusztulást is! Egy őrült művel ilyet, vagy még az se!..... Dehát a kurva életbe már! Halálra ítélni embert és állatot már a születésekor, aztán meg rákényszeríteni, hogy esélytelenül küzdjön ellene?? Micsoda baromság ez!..... Jajaja! Pontosan ezt csinálja! Halálra ítél már a születésed pillanatában, aztán meg percről percre ugráltat: életben maradni, életben maradni!..... Mit csodálkoztok?? Hogy a túróba hihetitek, hogy a*

biológiai világ egy értelmes valami, amikor az élővilágban az értelem csak négymilliárd év után, mostanában jelent meg!! A biológiai világnak nincsen se célja, se rendeltetése, se értelme! A biológiai világ egy röhejes valami!"

Jövőbe tekintések és javaslattételek is megjelennek számos oldalon: *"Kurva életbe, muszáj az emberi szervezetnek úgy működnie mint ahogy most működik? Muszáj a légzésnek, a vérkeringésnek, vagy az anyagcserének úgy zajlania mint ahogyan most??? Muszáj, hogy mindenki csak üljön a vécén és nyomja a seggén szart, aminek elviselhetetlen a szaga?? Muszáj hogy a barátnőm finom, hófehér hasán a bőr alatt egy centire már a szar mozogjon?? Rendben, hogy az évmilliók során az anyagcserének ez a módja vált életképessé, viszont muszáj ennek a jövőben is így maradnia? Ott a génmanipuláció, csináljon már valamit!..... Elegem van a fülzsírból, a takonyból, a csipából, a nyálból, az izzadásból! Elegem van a romló szememből, a szuvasodó zápfogaimból! Pedig harminc éves se múltam el! A gyerekeim is így járnak majd??? A sok nyavalyás génsebész csinálhatna már végre valamit az emberi szervezettel!..."*

Sorolhatnánk még. Valami lényegesnek látszót mindenképp jeleznek ezek az országról országra, webportálról webportálra jelentkező indulatok. A fórumokon továbbra is létező természetdícséret körében különösen is feltűnő, hogy (főleg a huszonévesek és tizenévesek között) megszűnőben van az az élővilág

iránt érzett áhítat és csodálat, ami évezredeken át egyöntetűen jellemző volt a civilizációra. Mi több, a fentieknél támadóbb hangú, hevültebben durva és díszesnél díszesebben trágár véleményeket is olvasni az élővilágról a portálokon - a sima mérgelődés néhol szinte már oázisnak számít a gyűlölködéstől izzó gondolati i*nferno* alján... Ám a harmonikus természetképhez szokott gondolatvilágunkkal akármennyire is meglepve olvasgatjuk ezeket a szövegeket, előbb vagy utóbb alighanem észrevesszük: ezek a negatív jellegzetességeket előrángató nézetek valójában nem állnak messze az igazságtól.

Ami történik, kikerülhetetlen: a biológiai fajok körében, először az evolúció során, megjelent egy olyan élőlény is, amely immár véleménnyel is rendelkezhet az élővilágról - márpedig véleményalkotó, értékelő, elbíráló élőlény esetében, a mai ismeretek mellett, az élővilág számos jelenségével szembeni ellenérzés eléggé magától értetődő. Ugyanígy kikerülhetetlen, hogy a dolgait tervező, a külsejét, a belsőjét, a körülményeit kézben tartani kívánó modern embernek egyre elviselhetetlenebb nyűgöt jelentsen az élővilág működésének számos vonása - ami ráadásul számtalan emberfüggetlen, emberidegen, ősöreg alaptörvénnyel áll naponta az útjába... Ugyanakkor érdemes megfigyelni a mérgelődések özönében időnként az etikai és minőségi célzatokat is. Nem valaminő világméretű önző és önimádó *capriccio* csapong itt egyedül csupán, valójában az ember emelkedését és színvonal iránti ambícióit gátoló, esztelennél esztelenebb működésekkel szembeni ellenérzés, valamint

az igazságtalanságoknak szóló *szenzibilitás* is ott zsong a mondatok mögött. Emberi tudatnak, humántudatnak nem való ma már az élővilág amőbákon, algákon, zsurlókon, vagy éppen ebihalakon és apróemlősökön érlelődött működési alapszisztémája.

Az élővilág persze ettől még zavartalanul éli a maga életét - és minden szépsége, pompája, erőinket növelő, viszonyainkat javító vonása mellett megállás nélkül rongálja az életünket. Hagyján lenne, ha a törekvéseinket és küzdéseinket gátolná csupán, ám spontán módon ontja az országról országra átterjedő járványokat, akármikor akárkiben megbénulásra, rákosodásra, elbutulásra vezető mutációkat csap - egyetlen pillanat alatt végzetesen megbetegít vagy egy villámgyors szervi roham révén máris a sírba utasít akárkit. Hiába a humántudat tartalmassága, hiába tudomány, művészet, erkölcs, jóság, igazságérzet, akármi - ez a világ akkor pusztít végig valamennyiünkön, amikor a maga emberidegen alaptörvényei és emberidegen önmozgása szerint éppen ez van soron. Rabjai vagyunk, ennünk, innunk, aludnunk muszáj - valójában a születéstől a sírig szolgai módon engedelmeskedünk mindannak, amit az esztelen vitustáncával előír nekünk.

(Tegyük bátran hozzá: hacsak a szociológia, az evolúcióbiológia, a sejtbiológia említett jóslata szerint valamikor meg nem elégeljük a műveleteit és *releváns* részleteiben át nem alakítjuk az egészet. Hacsak nem *humanizáljuk* (azaz emberi érdekek uralma alá nem szorítjuk)

ezeket a működéseket. Mindez a *thnétoszi* létezés felől azonban már messzire, az *athánatosz* irányába vezetne).

A fizikai világműködés rabságában

Az a fő baj, hogy az Univerzum keletkezését és működését nem ismerjük eléggé. És az eszközeink se elégségesek erre.

Léteznek körülöttünk kettő, három, vagy négy érzékelő szervvel élő egyedek igen nagy számban az állatvilágban. Sokkal több észlelő szerv nekünk sem jutott, mi mindössze öt alapszervvel rendelkezünk. Látunk, hallunk, tapintunk, szaglunk, ízlelünk ezekkel, emellett megerősítjük még a műszereinkkel és a gondolkodásunkkal ezt az öt érzékelő szervet. *De hol a többi?* - kérdezheti az, aki szerint műszerek ide, gondolkodás oda, az ember éppen azért nem vesz észre számtalan vonást a világ valódi arcából, mert egyáltalán nem óriási számú és nagyon sokféle, inkább alig néhány érzékelő szervvel és a ráépülő apparátussal észleli azt: és a szűk eszköztár miatt el van zárva a valóság igazi arcától az öt érzékelő szerve és apparátusa által megszabott cellája mélyére.

Amikor fölfedeztük a röntgensugárzást, vagy a rádióhullámokat, az ünneplés övezetében mindig akadtak jeles és neves szakemberek is, akik elszomorodtak. Való igaz, az öt érzékelő szerv csakugyan nem észlelte volna se a röntgensugarakat, se a rádióhullámokat, és való igaz, néhány pici rés csakugyan megnyílott most mar az öt észlelő

szervtől és apparátusaitól megszabott rabcella falán: ám éppen a réseken át előbukkanó meglepőnél meglepőbb újdonságok engedik sejteni, mennyi minden van még odakinn, és mennyire minimális mindaz amit a világ valódi arcából észreveszünk - summázhatnánk röviden az egykori újságok megsárgult papírjain, almanachok oldalain, vagy éppen személyes iratokba róva megmaradt gondolatokat. Ha a korabeli és frissebb fejleményeket folyóiratokból, hírlaptárakból, kézirattárakból követjük, keserű legyintéssel is fogunk találkozni, méghozzá számos országban: micsoda önteltség is az emberi nem részéről az öt silány észlelő szervtől, a meghosszabbításuknak szánt műszerektől, vagy éppen egy olyan csapnivaló és erőtlen valamitől mint a gondolkodás, a világ és a valóság igazi arcának megismerését elvárni.

Más gondja is volt azonban a cellánkon réseket ütő, és mégis sűrűn elszomorodó, múlt századi generációnak az ember ismereteivel - és erről egy rövid példa révén szeretnénk szólni.

A földigiliszta a fényre is, a hangra is, kizárólag a bőre révén érzékeny. Csattogtathatjuk hangosnál hangosabban a tenyerünket mellette, végig pásztázhatjuk zseblámpával, számára mindkettő epidermális érzet csupán. Egyértelműen bőrrel felfogott és bőrön keletkező inger ez neki, mint ahogy például epidermális érzetet okoz nekünk is, amikor megérintünk valamit az ujjainkkal. Sem a külvilágban látható képek tömegét, sem a külvilágban hallható

dallamokat nem észleli a giliszta, ezek az ingerek epidermális inger gyanánt máris mennek az altalaj övezeteiben érzékelt számos egyéb inger sorába... A földigiliszta esete óvatosságra intő. Amit felfog a világból a giliszta, az mind gilisztaszintű és gilisztajellegű - és segitheti ugyan akármennyire is az életét a gilisztaszintű ismeret: a valóság más. Amit felfogunk és megtudunk a világról mi emberek, az viszont öt érzékszervvel, műszerekkel és gondolkodással előállított emberszintű ismeret - és velünk is megeshet akárminő színvonalas is az emberszintű észleletünk: a valóság mégis egészen más. Korántsem kizárólag korlátozó lehet ugyanis az ember szűkös apparátusa - számos esetben egyenesen megtévesztő is (mint a gilisztánál).

Jól tudták mindezt az ókori, a reneszánsz, a viktoriánus érában élő, vagy éppen a múlt század ötvenes éveiben munkálkodó csillagászok soraiból igen sokan. Akiket az ismereteik emberszínezete nagyon is zavart, az emberi értelmező és észlelő apparátus szűkössége szintén, a mindezek miatt esetleg észrevétlenül maradó ezernyi minden és mellé a megtévesztettség sejtelme pedig még ennél is jobban.

Ám a legkeserűbb hiányérzetünk, a legnagyobb bajunk, hogy a Világmindenségnek éppen a lényegét nem ismerjük. És valójában még sejteni is alig sejtjük. (Jó volna valamikor majd egy olyan világban élnünk, sóhajtja néhány szívesen álmodozó asztrofizikus, ahol ilyen *esszenciális* probléma már nincs jelen, amit mi magunk alkotunk meg, a világműködés általános alaptörvényeitől

elfüggetlenitett saját szabályokkal akár, űrkabinok, űrkolóniák, űrvárosok sorában - ahol semmiféle rejtett, ám meghatározó *esszencia* nem várakozhat ránk).

Lehetséges persze, hogy a Világmindenség lényege kedvező a számunkra. Lehetséges, hogy igazolja a szokásainkat, az életmódunkat, a mindennapos céljainkat. Lehetséges, hogyha fény derül a lényegre, bebizonyosodik hogy helyes törvényeket hozunk, helyesek a szokásaink és mindent nagyjából ugyanúgy érdemes csinálnunk ahogyan csináljuk. Ám lehetséges az is, hogy a lényeg kedvezőtlen nekünk! Kiderülhet, hogy hatalmas tévedések a törvényeink, a mindennapos szokásaink. Kiderülhet a legtermészetesebb tetteinkről is, olyanokról mint a gyermeknevelés vagy az iskolába járás, hogy a világ magasabb értelme szerint ezek elítélendő vagy nevetséges cselekedetek. Kiderülhet a legcsodálatosabb tudományos teljesítményeinkről, a leghősiesebb küzdelmeinkről, a legszebb művészeti alkotásainkról is, hogy ezek valójában szánni való és megvetendő szülemények csupán. Amíg a lényegről fogalmunk sincs, semmire sincs igazolásunk !

(Tegyük bátran hozzá valamit: Hacsak az ábrándozó asztrofizikusok álmai valóra nem válnak valamikor, és végre mindenestől egy egyedül általunk szabályozott, a világegyetemtől adaptált, és mellé általunk alkotott alaptörvényekkel működő, csupán *az általunk megadott esszenciákat* érvényesítő zárt világban nem

élhetünk. Az univerzumban ugyan, ám az univerzumtól elfüggetlenített, *izolált* világszegmensben - például űrkolóniák és űrvárosok utcáiban vagy utcaszerű és épületszerű részeiben. Hacsak nem *humanizáljuk* - azaz a zárt világokban emberi érdekeknek és céloknak megfelelően át nem alakítjuk az imént emlegetett általános alaptörvényeket és működéseket, az evolúciónak a szintén nem egyszer említett műveleteivel együtt. Ez a *thnétosz* felől azonban már úgyszintén az *athánatosz* irányába vezetne).

FÜGGELÉK

Sokan felvetik, hogy korai *thnétoszról* beszélni, hiszen a *thnétosz* szintjét sem értük még valójában el, az emlősök sorából az ember nem vált még igazán és maradéktalanul emberré. Idézzünk rövid, ideillő példákat erre.

Ókorból fennmaradt tekercsekben és középkori kódexekben is felbukkan már, hogy az élvezetkeresésnek, az életminőséget emelő javak összeharácsolásának, és az önzésnek a jellemzőivel csaknem valamennyi állat rendelkezik ugyanúgy mint mi, ugyanakkor viszont az önfegyelem, az önkorlátozás, az önzetlenség már egyedül csak emberi adottság volna - ám eléggé nyilvánvaló módon az utóbbiak mind az emberi egyedek, mind az egyedekből álló és egészen a nemzetig ívelő embercsoportok mindennapi életében sajnos nem átfogóan: sokkal inkább esetileg és *random* módon vannak jelen.

Hogy főemlősből korántsem sikerült még emberré átalakulnunk, ezt persze az ókori idők óta is nagyon sokan emlegetik - ezt a végeláthatatlan példasort azonban most inkább mellőzzük, és az újdonat új esetek sorából jeleznénk egyet. A vegetáriánus majd a vegán jellegű élelmezési igény valamiféle emberség jegyében marasztalta el annak idején az állatok élelemül való elfogadását, ma már viszont az antivegetáriánusok és antivegánok a növények

elfogyasztásáért is megrónak minket, mivel ízeket, összetett zamatokat, ételfajtákat, ételállagokat, ételtartalmakat, vagy például vonzó ételkülsőket mesterségesen is mód van immár előállítani. Váljon tehát le teljesen az ember az egymást pusztító és magukat egymással és a növényekkel élelmező állatok világáról és váljon ezen a sávon is valamennyi állattól eltérő, emelkedettebb élőlénnyé - a mi időnkben már a nyolcmilliárd emberi élőlényből százezrekben munkál ott ez az igény. Legyünk tehát legalább *thnétosszá,* állatemberből minimum az előember szintjét érjük végre el, az iménti mozgalmak igénye szerint. Sorolhatnánk persze még példákat.

(Mindezektől függetlenül a *thnétosz* terminust témánk kezelhetősége valamint a gondolatok érthetősége érdekében megtartanánk a munkánkban).

A THNÉTOSZI TÁRSADALOMFORMÁLÁS

A tökéletes társadalom igézetében

Önfenntartó és fajfenntartó ösztönre épül rá a mi egész előemberi életünk: ez is a világegész működéséből és annak evolúciós ágából ered. Önfenntartást és fajfenntartást tekintve az emberi egyének érdekei azonban egyedenként mindig mások és mások némileg, és sajnos a civilizációtörténet során nem volt még olyan *society* amelynek sikerült volna makulátlanul és sérelemmentesen összehangolni ezeket. A társadalmaink (legyenek bár paraguayi szerzetesállamok, német aprófejedelemségek, ókori nagybirodalmak, piacorinteltált modern államok, akármik) az érdekkülönbségek miatt mindenkor sérelemkeltőek - az annyi évezreden át mindig remélt ideálishoz mérten pedig nagyon gyenge színvonalúak.

Mivel az evolúció szabta előember világában az ellentmondásos és önellentmondásos személyi érdekek (és csoportérdekek) végtelen sokasága miatt az igények és a célzatok maradéktalan összehangolására eleve nincs esély, marad a meglévő apróbb vagy nagyobb, egyszerűbb vagy összetettebb rendszerek (piacközpontú államok, vagyonközösségi államalakulatok, egyeduralmak, akármik) vérmesebb, nem egyszer véresebb, máskor nyugalmasabb javítgatása.

Az persze nyilvánvaló: számtalanszor egy apróbbnál is apróbb jobbitás is akár milliók vagy éppen százmilliók életén is javíthat. Ám a *thnétosz* eszmélkedése óta vágyott ideális, optimális, vagy akármely,

a civilizációtörténet során akárminő vonzóan is ecsetelt, ún. *szép új világ*, ettől még illúzió marad.

A koordinálást célként jelölő és azt arányosan és igazságosan megpróbáló rendszereknél sem jobb a szituáció ebből a szempontból. Épp ellenkezőleg, épp az arányosság és egyensúlyosság miatt szinte minden egyéni és csoportérdeket ér apróbb vagy nagyobb sérelem. A fejlett társadalmak lakosságának többsége tudomásul veszi ma már egyre inkább ezt, és országos választások során időnként simán megszavazza az ilyetén programokat, ám az ezer évek óta sóvárgott ideális világtól még ez a *coordinative society* is igen messze esik.

A helyes társadalmi formáció igézetében

Ideális helyett a helyes (vagy helyesnek hitt) társadalomműködés kialakítására forradalmaktól reformokig ívelő skálán szintén számtalan próbálkozásunk volt már. Pörölyös polémiák és mélyen járó elemzések egyaránt övezik mindezeket az ókor óta egészen napjainkig. Elkészült már a Kapitalizmus fekete könyve, a Szocializmus fekete könyve, a Kommunizmus fekete könyve, az Abszolutizmus fekete könyve, ám megkapták már a magukét az emirátusok, az arab vallásállamok vagy éppen a vagyonközösségre épülő izraeli parasztcsoportosulások is.

Illuzórikus a helyes társadalmi formáció megalkotásának reménye ugyanis nézetünk szerint, a maradéktalan igazságossággal összekoordinálhatatlan egyéni és csoportérdekek sűrűjében. Hiszen maga az igazság és igazságosság is relatív és instabil egy *esszenciálisan* egészen ismeretlen világegyetemben és a minden racionalitástól és moráltól mentes evolúció által uralt világban.

A helyes formáció keresésében el lehet persze menni a végsőkig is, s mindentől megtisztított, megfellebbezhetetlen elemeket választani a célkitűzés pilléréiül. A civilizációtörténet során igen sokan meg is próbálkoztak ezzel, és az egyik munkánkban mi is megpróbáltuk ezt, idéznénk is az ideillő gondolatmenetet *(Cryptograms)*.

A felidézni kívánt *teoréma* a kiformálandó társadalom kapcsán a teljes történelmünk legnagyobb gondolkodóinak műveit venné először sorra, és megjelőlné azokat a (nem is annyira gyér számú) javaslatokat, amelyek az ókortól a modernitásig mindenkinél azonosak. Második lépésként a világvallásoktól az egészen marginális vallásokig ívelően megvizsgálná, a paradicsom, a mennyország és számtalan más, a mindennapi életünktől eltérő, a vallások által megrajzolt világ jellemzőit, s ezekben is megjelölné azokat a (szintén nem is annyira gyér számú) célunk irányába vezető elemeket amelyek mindenütt azonosak. Harmadik lépésként a legkülönfélébb, az ókortól máig jelentkező utópiatársadalmakat vizsgálná át, szintén megjelölve a mindenütt azonos és célra vezető elemeket. Negyedik lépésként az egyszerű, mindennapi emberek között apáról gyermekre szálló, évszázadok óta öröklődő (és jórészt az etnográfia által összegyűjtött) javaslatokat nézné át, itt is megjelölve mindazt ami századról századra ezekben azonos. Végezetül pedig egy újabb szűrést alkalmazna: a nagy gondolkodók írásainak azonos elemeiből is, a vallásos világképzetek azonos elemeiből is, az utópiák azonos elemeiból is, a mindennapi életben öröklődő nézetek azonos elemeiből is megnevezné azokat amelyek egyformák. A *teoréma* ezekre, a civilizációtörténetben végsőnek mutatkozó, a jelenlegi emberi ismeretanyag által már nehezen gyarapítható, s egyben az emberi ismeretek által megfellebbezhetetlen alapelemekre építené rá a *society* működését. Nyilvánvaló, hogy letisztultság, megbízhatóság, iránytűül

szolgálás egyaránt jellemzi a gondolati művelet eredményeként megmaradó, végső alapelemeket, ám a megvalósítási művelet már ugyanazokhoz a nehézségekhez érkezik, amelyeket az imént részleteztünk. Önfenntartó és fajfenntartó ösztönöktől mozgatott előemberek övezetében ugyanis sorozatosan sérülnének a személyi és csoportérdekek miközben az eszme megfellebbezhetetlensége, végsőkig csiszolt ésszerűsége csak igen nehezen engesztelne meg akárkit is. A *teorémáról* azonnal megállapítható: messze nem az előemberi társadalom állapotára van szabva.

Ki lehet tehát találni helyesnél helyesebb társadalmi formációkat, kísérletezünk is vele sokan, a megvalósításuk azonban előemberi szinten igen nagy valószínűséggel esélytelen.

A formálatlan társadalom igézetében

A látszat ellenére se szeri se száma a civilizációtörténetben a változatosnál változatosabb (ám általában rövid életű) *anarchikus* államalakulatoknak. Fejlődjön bár multinacionálissá és szigorúan szervezetté napjainkban is akárminő alakulat vagy maradjon akár a nemzetállamok szintjén akármi más, néhány rövid élettartamú anarchiasziget ma is megszületik a glóbuszon itt is, ott is, amott is. A rövid élettartam azonban elkerülhetetlen, az önfenntartó és nemfenntartó alapösztönök ugyanis minden anarchiában elkezdenek élénknél élénkebben működni előbb vagy utóbb, igy aztán emiatt az összes anarchikus alakulatban megjelenik a célzatos szerveződés és nemsokára a szervezettség is, az összes imént jelzett megoldhatatlan sérelmi problémával együtt. A hippikommunák felbomlása jó példa erre, a múlt század utolsó évtizedeiben mindhiába szőtték át ezek valamennyi világrészt, a soraikból egyetlen egy se érte meg az ezredfordulót.

A Formálatlan Társadalommal tulajdonképpen hasonló a baj, mint a Helyes Társadalmi Formációt, vagy a Tökéletes Társadalmat kereső törekvésekkel: amig a világegyetem általános szabályaiból és az evolúcióból adódó önfenntartó és nemfenntartó ösztönök működnek mindannyiunkban, addig az igazságosság elve és megvalósulása mindenkor és mindenhol sérül majd.

(Hacsak, tegyük hozzá bátran, és kicsit bővebben is a későbbiek folyamán, a biológusok, a biokémikusok, a biofizikusok százainak merész javaslatai nyomán egyszer valamikor neki nem megyünk az ösztönvilágunknak, és át nem alakítjuk az egészet - enélkül a társadalmaink olyanok maradnak mint eddig is).

FÜGGELÉK

Többeknél felmerül, hogy nemhogy a helyesen kialakított vagy tökéletes *society* szintjére nem sikerült eddig emelkednünk, már csupán az ennek megszervezésére alkalmas *egyén* színvonalat, vagy az *egyénre* jellemző alapállapotot sem érte el mindmáig az emberi élőlények számtalan egyede valójában. Ezért aztán egy általános vonatkozású gondolatmenetben egyénről szólni és egyének érdekeit úgy alapul venni mintha mindenki az egyén színvonalán állna meglehetős pontatlanság. Számos törekvés, mozgalom próbálkozik meg mindezekkel összefüggésben az emberi élőlényeknek az egyén színvonalára való emelésével, idézünk is erre néhány példát.

Az idevágó erőfeszítések sorából a *manipulált előember*re (s a manipuláltság miatt az egyén szintjére való emelkedést el nem érő előemberre) vonatkozó mozgalmakat említenénk meg először. Az RKT Mozgalom kiáltványát (fordításban) szó szerint illesztjük ide:

Millió és millió ember harcolt teljes meggyőződéssel a második világháborúban a náci ideológia győzelméért. Millió és millió ember harcolt ugyanebben az időben szintén teljes meggyőződéssel a sztálini ideológia szellemében. Napjainkban, becslések szerint több mint egymilliárdra tehető azoknak az embereknek a száma, akik hamis propaganda intézmények, tömegmanipuláló szervek egyértelmű befolyása alatt állnak. Ellensúlyozni próbálván ezt a tragikus dominanciát számos parlamentje Információs Törvényeket bocsátott ki. A sajtó, a rádió, a televízió köréből is sokan csatlakoztak ehhez, saját Kommunikációs Rendszabályok kibocsátásával, ám kielégítő eredmények nélkül.

Vajon a német milliók oly keményen harcoltak volna, ha tudták volna az igazságot a náci gazságokról? Vajon a szovjet milliók oly keményen harcoltak volna, ha tudták volna az igazságot a sztálini gazságokról? Egyáltalán nem! A probléma a vonatkozó emberi jogok hiánya. Alapvető jogaink vannak ugyan, pl. a szólásszabadsághoz való jog, a vállalkozáshoz való jog, a gyülekezéshez való jog stb. De még mindig nem valósult meg egyetlen országban sem egy elemi emberi jog. A jog az igazság megismeréséhez! Angolul Right to Know the Truth, RKT, rövidítve. Hozzuk létre ezt!

Az *alultáplált előembe*rre (s az alultápláltság miatt az egyén szintjére való emelkedést el nem érő előemberre) is számos jobbító célzatú mozgalom utal. Többek között a Green Cross Support társaság, akiknek szintén érdemes az alapnyilatkozatát idecsatolni:

A statisztika szerint a hivatalosan elismert napi minimális táplálékadag a világ lakosságának körülbelül 83 százalékának nem áll rendelkezésére. Milliók és milliók halnak meg éhezés és szegénység következtében (főként gyermekek). Kormányok, kormányzati szervek, nemzetközi intézmények, vallási és jótékonysági szervezetek próbálnak jelentős változásokat elérni e téren, de lényeges eredmény nélkül.

Nyilvánvaló, hogy egyesületünk sem képes megfelelő megoldásokat kidolgozni. De van egy elgondolásunk, amely új megközelítést jelent ezekhez a problémákhoz. Úgy véljük, hogy a világ legkiválóbb filozófusai, tudósai, írói, alkotóművészei és közéleti személyiségei az igazán alkalmasak megfigyelni, elemezni, sőt megfelelő válaszokat adni a mai világ legsúlyosabb kérdéseire. Ezek a személyiségek rendkívüli intellektuális erővel rendelkeznek s már többször is befolyásolták civilizációnk sorsát.

A következő hónapokban egyesületünk újonnan szervezett szakmai csoportja széles körű vélemény- és javaslatgyűjtést indít el ezeknek a személyiségeknek a körében. Az összes beérkezett interjút, tanulmányt, esszét egy általunk kiadott kötetben közzétesszük. Az összes javaslatot, ajánlást és kezdeményezést a megfelelő állami és nemzetközi szervezetek elé terjesztjük további megfontolásra és megvalósításra.

A *háttérbe szorított előemberre*, nevezetesen a szegénysége miatt alul minősített előemberre (s a szüntelen alul minősítésé miatt az egyén szintjére való emelkedést el nem érő előemberre) is számos jobbító célú politikai program utal. Félreértéseket kerülendő, nevesítés nélkül egy miniszterelnöki programbeszédből idézünk

A bőrszín, vallás, nem, szexualitás, és politikai vélemény alapján történő megkülönböztetés ma már tilos hazánkban. De a pénzügyi megkülönböztetést nem tiltjuk. Pedig ez is létezik! Gondoljunk csak bele: egy jól öltözött, jómódú férfit más szemmel nézzük, mint egy szegény, rosszul öltözött férfit. Van ennek hátránya, például állásinterjún, a gyermekek iskoláztatásában vagy mondjuk egy orvosi rendelőben? Igen, időnként nagyon komoly hátrányai vannak! Véget vetünk ennek. A kormányülésen megszavaztuk a pénzügyi és vagyoni diszkriminációt tiltó megfelelő törvények elfogadását.

Háromféleképpen lehet ellenőrizni, hogy az emberek betartják ezeket a törvényeket vagy nem. Elsőként a személyes ellenőrzés – az egyik ellenőrünk szegényes ruházatban, a másik pedig jómódú ruházatban jelenik meg a kórházban, ugyanazzal a panasszal. Másodszor a nem személyes ellenőrzés – csak telefonhívások és arcfotók alapján, például amikor valaki és egy másvalaki állásért jelentkezik. Harmadszor az önkéntes ellenőrzés és jogérvényesítés – például iskolaigazgatók és tanárok által, írásbeli szerződések alapján.

Ezt a három módszert más területeken is alkalmazzuk persze, ahol a vagyoni diszkrimináció nagyon elterjedt! Különösen hosszas vita folyt a kormányülésen a tilalom megszegőinek büntetési tételeiről, és nem jutottunk megállapodásra, végül negyed négykor úgy döntöttünk, hogy az ügyet egy törvényszéki szakértői csoport elé terjesztjük, és ők öt nap múlva visszatérnek az ülésünkre a javaslataikkal.

A *tudáshiányos thnétoszra*, a tájékozatlan előemberre (s emiatt az alulinformálódása miatt az egyén szintjére való emelkedést el nem érő előemberre) is számos állapotjavító program irányul. Szintén egy

miniszterelnöki programszöveget idézünk, szintén nevesítés nélkül (a személy velünk együtt elmúlik, a gondolatok azonban még megmaradhatnak):

Manapság sokan úgy szavaznak egy képviselőre, hogy semmit sem tudnak a múltbeli politikai tevékenységéről, pontos programjáról és jövőbeli terveiről. Ha valaki nem tájékozott, akkor megtéveszthető és félrevezethető, és így a szavazatát akár úgymond ellophatják is – amint ez nem egy országban és nem is egyszer előfordul. Ezért úgy döntöttünk, hogy amikor az emberek szavazni mennek, először is egy vizsgát kell letenniük, Állampolgári Ismeretek címmel. Ez a vizsga kérdéseket tartalmaz a pártokról, a jelöltekről és a programjaikról. Ezek a kérdések lehetővé teszik a politikai ismeretek, legalább a minimális ismeretek felmérését. Így kiderül, ki az aki tudja mire szavaz, és ki az aki biztosan nem, és csak a téveszméi és a képzelete alapján szavaz. A tesztminta hamarosan elkészül, így lesz elég idő, hogy észrevételeket lehessen tenni hozzá, mielőtt a megjegyzésekkel együtt benyújtjuk a parlamentnek.

Emellett tegnap más választási újításokat is kidolgoztunk. Most ezeket is megosztom. Előfordult már, hogy szavazáskor egyetlen párt programjával sem értett valaki egyet? Volt olyan eset, hogy egy adott választókörzetben inkább nem küldött volna valaki egyetlen jelöltet se a parlamentbe? És ugye nem volt lehetőség tiltakozni a felsorolt személyek ellen? Esetleg egy jobbik hiányában lett választva a listáról valamelyik személyt?

Nos, ez a demokrácia? Ez a demokratikus eljárás? Nem! A demokrácia nem azt jelenti, hogy olyan személyt választunk, akit nem akarunk megválasztani! Nos, ezt meg fogjuk szüntetni! Ha nem tetszik valakinek egyetlen jelölt sem, egyetlen pártprogram sem, akkor mostantól választhatja a „egyik sem” opciót! Ha valahol a szavazók egyharmada ezt az opciót választja, akkor új jelölteknek kell jönniük!

És van még egy dolog, amit megújítunk. Megjelölhető lesz, hogy mi a kívánatos és mi nem egy adott párt programjából. Az összes programpont fel lesz sorolva, és rájuk „igen” vagy „nem” szavazattal lehet szavazni. Végre. És hadd mondjak még

valamit. Az ígéret szép szó, ha megtartják úgy jó, A megválasztott képviselők kötelesek a választóknak aláírt levelet küldeni, amelyben kijelentik, hogy a jóváhagyott programpontokat, vagyis az összes felsorolt, jóváhagyott ígéretet betartják! Ha nem, akkor az adott választókerület legalább száz tagja polgári pert indíthat a képviselő ellen. Vége a felelőtlen ígéreteknek!

És sorolhatnánk még, és ráadásul nem is olyan nagyon szerény számban az ideillő példákat, az egyén alatti állapotok változatait és jellemzőit. (Gondolati tartalmaink kezelhetősége érdekében azonban a *society* és az *egyén* szakkifejezést munkánk során megtartanánk).

A THNÉTOSZI VILÁGÉRTELMEZÉS

Természetfilozófia és tnetozófia

Ha továbbra is a *thnétosz* természetéhez és lehetőségeihez illő gondolkodási sávon akarunk maradni, akkor alighanem (az eddigi nagyszélességű és átfogó világértelmezéseket megbecsülve is) érdemes az előemberrel arányos világértelmezés megtalálásával is próbálkozni. A *Tnetozófia* terminus fogalma és tartalma kifejezheti ezt. A *Tnetozófia* terminus a *thnétosz* filozófiáját, a halandó ember világértelmezését jelöli és a θνητόσ (halandó ember) valamint a σοφία (tudás, bölcsesség, bölcselet) szavakból áll össze. Elválik a hagyományos filozófiától, amint mindjárt szólni is szeretnék róla.

A TERMÉSZETFILOZÓFIÁRÓL

A filozófiatudományt főképpen természetfilozófiára és társadalomfilozófiára tagolták évszázadokon át, a világ azonban változott, s ma már nehéz ezzel a szétválasztással egyetérteni. Már csupán azért sincs rendben ez, mert a *nature* nem része a *society* emberekre rászűkítve értelmezett világának, a s*ociety* viszont egyértelműen a *nature* része.

Per definitionem: A társadalomfilozófia a természetfilozófián belüli terület. A természetfilozófia tárgya az élő és élettelen világ Egésze, a benne megjelenő gondolati és pszichikai rétegekkel együtt.

Ez a meghatározás a természetfilozófia részeként értelmezi a szellem primátusát valló és rendre az idealizmus gyűjtőfogalma alá sorolt világnézeteket is - valamint a vallások és vallástudományok egészét is, mint olyan nézetegyüttest, ami a *nature* egyik elemének, az emberi élőlénynek a megnyilvánulásain át szűrődik elénk. Az élő és élettelen világon túli, kétes transzcendens területekből kibontott filozófiák immanens világával az embernek ugyanis csupán az értelmező, átérző, ráhangolódó műveletei révén van módja érintkezni. A transzcendenciát a humánlény a korlátozott létfelfogó készletével képtelen megtapasztalni ugyanis úgy ahogyan van (amennyiben van) és semmikor se észlelt ilyet szintén úgy ahogyan van - akármennyi csodát is rögzít régóta a vatikáni adminisztráció.

A természetfilozófia tág territórium. A korábban felhozottakon túl a különböző keleti filozófiák, a keleti világnézeti áramlatok, a primitív civilizációk világértelmező mítoszai egyaránt magától értetődő részei, éppen úgy, mint a számos segédtudomány, az esztétika, az etika, a szociológia például, vagy a *patrimonium philosophicum* szaporánál is szaporább, ma már szinte rákosan szétburjánzó, néha áltudományos színezetű ágazatai, a jogfilozófia, a politikafilozófia, a businessfilozófia, a sportfilozófia, és sorolhatnánk.

A természetfilozófia a teljes világmindenségre vonatkozóan próbál meg általános igazságokat megfogalmazni az éppen érvényes emberi összkép alapján. Ágazatai is területeik teljességének

igézetében munkálkodnak – valamennyi önnön övezetében általános érvényű igazságokat céloz meg, és a vizsgálati módszereit is végig az általánosításnak rendeli alá. Az általánossá emelhető igazság megtalálása érdekében az összes ágazat igényeli önkörében a problémaválasztás szabadságát – önkorlátozó momentumot egyáltalán nem ismerve ebben.

Nem illeszkedik azonban mindez az emberi élőlény valós adottságaihoz - és valós esélyeihez sem. Semmi hajlamunk a filozófiatudomány *kettős korlátozottságát* tudomásul venni sajnos. Egyfelől azt a tényt, hogy a természetfilozófia felismerései ember által elért és egyedül csak az ember által ellenőrzött megállapítások amelyek nélkülözik a MINDENESTŐL emberfüggetlen ellenőrzést és jóváhagyást, másfelől azt az illúzióromboló evidenciát, miszerint a világmindenség messze nagyobbik része az össztudományok modern észleletei szerint örökké megtapasztalhatatlan és részleteiben még elméleti úton is elérhetetlen marad az ember számára.

A TNETOZÓFIÁRÓL

A filozófiatudományon belül a *thnétoszhoz* hozzáillő filozófia, tehát a tnetozófia, a természetfilozófiához kapcsolódó fenti bizonytalanságok köréből kíván kilépni és önállósulni. Tudomásul veszi a filozófiatudomány kettős korlátozottságát. Tárgykörét leszűkíti egyfelől a világmindenség ember által valóban elérhető és

vizsgálható részeire, másfelől újabb szűkítéssel elvállalja az abszolút ismeret, az abszolút általános érvényűség, s az ezt előmozdító MINDENESTŐL emberfüggetlen ellenőrzés igényének mellőzését. Ezen túlmenően keresi a területeket, ahol *per occasionem* az emberi ellenőrzésnek és jóváhagyásnak egyedüliként is van jogosultsága.

Lényeges, hogy a tnetozófia részben már jelenleg is megtalálja ezeket a *per occasionem* vizsgálható elemeket a világmindenség parányinál is parányibb zárt szegmenseiben (űrruhák, űrkabinok, űrállomások működésében például) ahol a világegyetem általános szabályai nem csupán elfogadva és adaptálva, inkább gátolva is, sőt módosítva is vannak általunk. Ezeket a működési szabályokat már mi emberek állítottuk össze, nem az ősrobbanás máig ívelő eseményei, nem is az evolúció - igy a gátolásnak, módosításnak, adaptálásnak a jogosult ellenőrei és jóváhagyói egyedül mi vagyunk

Per definitionem: A tnetozófia mellőzi a világegész általunk vizsgálhatatlan részét és inkább a nekünk releváns részt vizsgálja, emellett per occasionem szabályelfogadás, szabályalkotás és szabálymódosítás révén az általunk uralt zárt szegmenseket elemzi, a világegészt átfogó igazság s a mindenestől emberfüggetlen ellenőrzés igényétől eltekintő módon.

A természetfilozófia horizontja hatalmas, a teljes Univerzumról kíván teljes hitelességű közléseket tenni, a tnetozófia horizontja

leszűkített, és emellett, *per occasionem*, olyan ismeretekhez próbál eljutni, melyeknek igazságtartalma csupán az ember jóváhagyását igényeli. A természetfilozófia a tisztelhető, a becsülhető, és a felmérendő teljes Univerzum teljes kiismerésére tör, a tnetozófia viszont egyáltalán nem, és ráadásul inkább az emberi civilizációnak a világegyetem nagyon mostoha világától való elkülönülése, elfüggetlenedése irányába mozdul el. A természetfilozófiát a tökéletes és hiánytalan tudás, a tnetozófiát a *humanizálhatóság,* a számunkra releváns világrészlet emberi érdekek szerinti átalakíthatósága érdekli elsődlegesen, és a világszegmensünket mindenek előtt ebből a szemszögből elemzi.

A tnetozófia fogalmai és műveletei

Amikor filozófiatudomány teljességéről (és természetfilozófiára továbbá tnetozófiára történő felosztásáról) szólunk, alighanem igényel némi megokolást, miszerint szellemi színvonaluk megbecsülése ellenére miért nem vesszük majd számba, sőt miért nem módosítjuk a gondolatmeneteinket az emberi gondolkodástörténetet átjáró azon világnézetek szemszögéből, amelyek isteni működés, valamilyen világszellemtől származó eljárás, vagy éppen egy alien civilizáció műveleteinek elismerésére épülnek?

Mivel a természettudományok kizárják ma már akárminő isten, istenek vagy istenségek működését, akárminő világszellem vagy magasabb rendű szellemiség műveleteinek esélyét, a nagy valószínűséggel nemlétező alien civilizációk idehatásával együtt, a mindezekre ráépülő gondolatrendszereknek ezért nem merülünk el a részleteiben. Ettől függetlenül a filozófiatudományt tiszteletben kívánjuk tartani, bővebbnek, tágabbnak és kidolgozottabbnak is látjuk a tnetozófiánál ami a *patrimonium philosophicumnak* mindössze egy szerény és viszonylag új része csupán. Indokoltnak találjuk tehát, hogy a tnetozófia fogalmairól és műveleteiről az imént jelzett nagy egészhez viszonyítva szóljunk.

1. A FILOZÓFIATUDOMÁNY ALAPFOGALMAI

I. A FILOZÓFIATUDOMÁNY FOGALMA

A filozófiatudomány a világmindenség egészének miniműségével foglalkozik. Az össztudományok ismereteiből kiindulva meg kívánja állapítani, hogy egészében és részleteiben mi a világmindenség és mi módon működik. Az össztudományok körébe a természettudományok és bölcsészettudományok mellett odaérti a korábbi korokban a filozófiatudomány önálló ágainak minősített segédtudományokat is (esztétika, etika, stb).

II. A FILOZÓFIATUDOMÁNY TERÜLETI FELOSZTÁSA

A filozófiatudomány területeinek hagyományos felosztása vitatható. Amint a korábbi fejezetben kifejtettük, nem tűnik helyesnek többek között külön természetfilozófiáról és külön társadalomfilozófiáról beszélni (hiszen a társadalom is természeti alapú és jellegű jelenség), de nem tűnik helyesnek lételméletről és ismeretelméletről se szólni (mivel ezek nem a szétszedhető ötvözet, inkább a szétválaszthatatlan vegyület módján itatják át egymást).

Amint szintén fentebb kifejtettük, a filozófiatudomány területeit tulajdonképp a filozófiatudomány kettős korlátozottsága jelöli ki:

Egyfelől a filozófiatudomány állításai és az alap gyanánt számba vett össztudományok megállapításai egyaránt nélkülözik a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést – igy a világegész átgondolásával szüntelenül összekapcsolódik a megkérdőjelezhető igazságtartalom. *Másfelől* a világegész nagyobbik része az össztudományok modern észleletei szerint még elméleti úton is örökké elérhetetlen marad az ember számára - és ez egyben megjelöli a munkánk számára releváns részterületet, ráadásul annak nagyon szűk részein, például űrkabinokban, űrállomásokon, űrvárosokban immár a *mindenestől* emberi uralom esélyével! Ez jelenlegi és jövőbeli emberi *szabályteremtést,* mellé *szabályadaptációt* (azaz szabályelfogadást, szabályátvételt) vagy éppen *szabálymódosítást* jelent és ekképpen egyedül az ember által meghatározott működésű szegmenseket – ahol a szegmensekre vonatkozó gondolatok igazságtartalmának a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzése szükségtelen. Mindezek következtében amint kifejtettük fentebb, a filozófiatudományt *természetfilozófiára* továbbá *tnetozófiára* tagoljuk munkánk során.

III. A FILOZÓFIATUDOMÁNY TÁRGYA

A filozófiatudományon belül a *természetfilozófia* tárgya a világmindenség, a *tnetozófia* tárgya a világmindenség emberrel releváns vonatkozásban álló része, és mindenek előtt ennek ember által meghatározható és uralható szegmensei.

IV. A FILOZÓFIATUDOMÁNY ALAPKÉRDÉSEI

A filozófiatudományon belül a *természetfilozófia* korábbi és jelenlegi alapkérdéseinek (például anyag-szellem oppozíció, megismerhetőség-megismerhetetlenség oppozíció, satöbbi) az érvényessége indokolatlan, mert az emberi kérdésfelvetéseknek és válaszoknak nincs *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzésük. Ezért a *természetfilozófiában* alapkérdés nézetünk szerint nem adható meg.

A filozófiatudományon belül a *tnetozófiában* viszont alapkérdés számontartása nem indokolatlan. Ez az ágazat ugyanis a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzés igényének mellőzésével, a világmindenségnek csupán az emberrel releváns vonatkozásban álló részét és mindenek előtt annak imént jelzett, immár az ember által uralandó szegmenseit vizsgálja. (Megjegyeznénk, hogy a fentiek következtében még a korunkban többször is témává tett, kétes létű földönkívüliek is, és különösen kétes létezésű hatásaik és kontrolljuk is teljesen kizárhatóak a tnetozófia vizsgálódásaiból - arról már nem is szólva mennyire szélsőségesen specifikus jelenségnek és egyszeri esetnek ítélik az össztudományok a világegyetemben már az ember civilizációjának a megjelenését is, nemhogy itt vagy ott vagy amott valamely alien-ét).

Viszont kikerülhetetlen, hogy egy emberkezdeményezésű vizsgálódást (akár önkéntelenül is) mindig meghatározzon valaminő

emberi cél vagy emberi igény, és mivel az emberkezdeményezésű vizsgálódás a lényegét tekintve folyton a *humanizálhatósággal* és *humanizálhatatlansággal* mint végpontokkal megjelölhető skálán valósul meg, ezért a jelzett alapkérdés is minden más előtt ennek megfelelően adható meg (és nem a megszokott és ismert oppozíciók révén). Eszerint a *tnetozófia* a következő kérdésre felel: humanizálható a világmindenség ember számára releváns részterülete és szegmense vagy humanizálhatatlan (és milyen mértékben, miképpen, és miért). Korszerűbb terminológiával, az Életfilozófia, a Humanológia, és további kortárs diszciplinák fogalomkészletét használva: *humanizálható* a világunk vagy *abszurd*.

Hozzáteendő, hogy a fenti fogalomkészletekben a *humanizálható* terminus emberi érdekeknek megfeleltethetőt, emberi érdekek uralma alá szoríthatót jelent, az *abszurd,* az *abszurditás* pedig emberi érdekeknek nem megfeleltethetőt, emberi érdekek uralma alá nem szoríthatót. Másféle közelítéssel, emberközpontú és értékalapú szemlélettel szólva: ami humanizálhatatlan, az méltatlan az emberi élőlényhez és az ember érdekei szempontjából nézve értelmetlen, abszurd.

2. A FILOZÓFIATUDOMÁNY KULCSFOGALMAI

A filozófiatudományon belül a *természetfilozófia* és a *tnetozófia* kulcsfogalmai tekintetében erős az átfedés. A filozófiatudományon belül a *természetfilozófia* legkiválóbbjai a klasszikus görögségtől egészen napjainkig csaknem ugyanazokkal a kulcsfogalmakkal közelitik meg a világot, hiszen mindannyian ugyanabban a világegészben élnek. Következésképp szinte valamennyi nagy gondolkodónál csaknem ugyanazok a vizsgálódás alá vont alapelemek jelennek meg az elemzések során: *világmindenség, anyag, tudat, tér*, *idő,* stb.

A *tnetozófiát* és képviselőit hasonlóképpen ugyanez a világmindenség övezi, a benne való eligazodáshoz emiatt a *tnetozófusnak* a világmindenség ugyanazon alapelemeivel összefüggésben szükséges vizsgálódnia mint a *természetfilozófia* jeleseinek. Viszont ha a filozófiatudomány kulcsfogalmait mindkét fenti tudományterület tekintetében tagolni kezdjük (lényegszerűen, tehát forrásfogalmakra, működésfogalmakra, kapcsolatfogalmakra, következményfogalmakra) akkor az átfedések változatlanul nyilvánvalóak maradnak ugyan, ám már a *természetfilozófiai* kulcsfogalmak és *tnetozófiai* külcsfogalmak közötti eltérések is észlelhetővé válnak.

Különösen lényeges lesz, hogy míg a természetfilozófia a kiismerés, a tnetozófia a kiismerésen túl a *kezelhetőség* szempontjait is minden eddigi elméletnél változatosabban érvényesíti a meghatározásaiban.

I. FORRÁSFOGALMAK

A világmindenség

Természetfilozófiailag, a legkülönbözőbb felfogású gondolkodók nézeteiből általánosítva, általában véve: A világmindenség nem más, mint minden, ami a világban van.

Tnetozófiailag: Noha a világmindenség nem más, mint minden, ami a világban van - ebből az össztartalomból azonban az emberi élőlényt csupán a számára értelmileg vagy tapasztalatilag elérhető övezetnek a humanizálhatatlan, részben humanizálható, valamint egészében humanizálható együttese érinti, mindezek miatt a műveletei nem elsősorban a szamon tartott világegészre, inkább annak elérhető szegmensére vonatkoznak majd. *A tnetozófia a világmindenség forrásfogalma helyett lokális vizsgálataiban az elérhető világszegmens forrásfogalmával él.*

Az anyag

Természetfilozófiailag, általában véve: Az anyag létezni, hatni, és önmagára visszahatni képes konkrétum (nem elvont jelenség), egyben a világegyetem alapeleme - az ember *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megállapítása szerint.

Tnetozófiailag: Az anyag konkrétum (nem elvont jelenség), ami a világegyetem ember által értelmileg vagy tapasztalatilag elérhető szegmensében, az emberi érzékszervek (és a ráépülő műszerek, gondolkodás, stb.) által vizsgálható, alakítható - és ami *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzés nélkül szemlélve az emberi műveletek objektumaként, valamint önmagára és az emberi műveletekre visszaható elemként létezik. *A tnetozófia anyagelvű, nem fogad el isteni, szellemi, és más, nem anyagelvű eredeteket a világegészben, a saját világszegmens anyagának működését pedig maga szeretné megszabni, szabályadaptálás, szabálymódositás,szabályalkotás révén*

A tér

Természetfilozófiailag, általában véve: A világmindenségben a tér szabad határú, konkrét és elvont színtere az anyagi konkrétumnak, az anyagi konkrétum mozgásának (és mindennek, ami az anyagra épül) - az ember *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megállapítása szerint.

Tnetozófiailag: A tér szabad határú, konkrét és elvont színtere az anyagi konkrétumnak, az anyagi konkrétum mozgásának (és mindennek, ami az anyagra épül) méghozzá a világmindenség ember által értelmileg vagy tapasztalatilag elérhető részterületén vizsgálva, ezen belül annak általunk részben vagy egészében kezelhető szegmensében elemezve, ahol *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzés

nélkül is jogosan szemlélhető. *A tnetozófia a teret kezelhetőnek, humanizálhatónak, emberi uralom alá vonandónak ítéli saját világszegmensében.*

Az idő

Természetfilozófiailag, általában véve: A világmindenségben az idő iránnyal bíró jellemzője az anyagi konkrétumnak, az anyag mozgásának (és akárminek ami anyagra épül) - az ember *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megállapítása szerint.

Tnetozófiailag: Az idő iránnyal rendelkező tulajdonsága az anyagi konkrétumnak, az anyagi konkrétum mozgásának (és mindennek, ami az anyagra épül) a világmindenség ember által értelmileg vagy tapasztalatilag elérhető részterületén, ezen belül annak általunk részben vagy egészében kezelhető szegmensében, ahol *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzés nélkül is jogosan szemlélhető. *A tnetozófia humanizáló törekvése kiterjed az időre is (ld. később) azonban mindeddig (vagy véglegesen) erős relevanciáju eredmény nélkül.*

A tudat

Természetfilozófiailag, általában véve: A tudat a magasrendűen szerveződő anyagműködés élő eredménye, amely mindenek előtt értelmi és érzelmi tartalmai révén önmagára és az anyagra visszahat -

az ember *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megállapítása szerint.

Tnetozófiailag: A tudat a magasrendűen szerveződő anyagműködés olyan élő eredménye, amely értékbeli primátussal bír a világmindenség ember által el nem érhető és elérhető területeinek tudattalan részeivel szemben, amely mindenek előtt értelmi és érzelmi tartalmai révén önmagára és az anyagra is visszahat, és amely az általunk elérhető részterületeken, szegmensekben *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzés nélkül is jogosan szemlélhető. *A tnetozófia a létünk és környezetünk kezelhetőséget biztositó tudatot értékalapú primátussal rendelkezőnek minősíti a világmindenségben és az emberi világszegmensben megjelenő, értékcsökkent (mert értelemmel és érzelemmel nem rendelkező) egészekkel és részletekkel szemben.* (Megemlítendő, hogy a korunkbeli természettudományok legkiválóbb képviselői tudattal bíró földönkívüliek (vagy bármilyen földönkívüliek) létezését nem ismerik el, mivel az értelmes civilizáció megszületésének eseménysora rendkívüli mértékben specifikus. Hasonló a korunkbeli természettudományok felfogása istennel vagy akárminő világot irányító szellemmel összefüggésben is). *A tnetozófia a tudatot egyébiránt szélsőségesen ritka és emberi specifikumként szemléli*.

II. MŰKÖDÉSFOGALMAK:

A mozgás

Természetfilozófiailag, általában véve: A mozgás az anyagi konkrétumnak (és mindannak ami az anyagra épül) térben és időben, minőségileg és mennyiségileg megvalósuló változása, valamint ezek kombinációja - az ember *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megállapítása szerint.

Tnetozófiailag: A mozgás az anyagi konkrétumnak (és mindannak ami az anyagra épül) térben és időben, minőségileg és mennyiségileg megvalósuló olyan változása, valamint mindezek olyatén kombinációja, ami az emberi érzékszervek (és a ráépülő műszerek, gondolkodás, stb.) által, *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzés nélkül is jogosan szemlélhető az emberi világszegmensben - és itt egyben prioritással is rendelkezik a világmindenség azon működéseivel és mozgásaival szemben amelyek az embert nem érintik. *A tnetozófia kezelni és humanizálni kívánja a mozgást a saját világszegmensében, méghozzá szabályadaptálás, szabály módosítás, szabályalkotás révén*

A hatás

Természetfilozófiailag, általában véve: A világmindenségben a hatás nem más mint az anyag és a ráépülő tényezők egymásra irányuló és

egymást módosítani is képes jellemzőinek gyakorlati vagy elvont megvalósulása - az ember *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megállapítása szerint.

Tnetozófiailag: A hatás nem más mint az anyag és a ráépülő tényezők egymásra irányuló és egymást módosítani is képes jellemzőinek olyan gyakorlati vagy elvont megvalósulása, amely az emberi érzékszervek (és a ráépülő műszerek, gondolkodás, stb.) által jogosan vizsgálható *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzés nélkül a saját világszegmensünkben, és itt egyben prioritással rendelkezik a világmindenség azon működéseivel és hatásaival szemben amelyek az embert nem érintik. *A tnetozófia humanizálni kívánja a hatást szabályadaptálás, szabály módosítás, szabályalkotás révén az emberi világszegmensben.*

A fejlődés

Természetfilozófiailag, általában véve: A fejlődés iránnyal rendelkező változást jelent, amely a világmindenségben a mennyiségi változások minőségi változásba való átcsapása révén valósul meg. A fejlődés folyamán a korábbi állapotok megszüntetve őrződnek meg a tézis-antitézis-szintézis ismert jelensége alapján - az ember *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megállapítása szerint.

Tnetozófiailag: A fejlődés (az iránnyal rendelkező változás) során a mennyiségi változások minőségi változásba való átcsapását, a megszüntetve megőrződés folyamatait, a tézis-antitézis-szintézis ismert jelenségeit az emberi élőlénynek a megváltoztathatóság szempontjából, saját érdekei szerint, mérlegelnie szükséges, és a mérlegelés alapján indokolt, részben indokolt, vagy indokolatlan szabályoznia, az általa elérhető világszegmensen belül, a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzés igénye nélkül. *A tnetozófia az anyagi konkrétumnak (vagy bármi ráépülőnek) bármilyen fejlődését humanizálni kívánja az emberi világszegmensben, szabályadaptálás, szabály módosítás, szabályalkotás révén.*

A gondolkodás

Természetfilozófiailag, általában véve: Természetfilozófiailag tekintve a gondolkodás a magasrendűen szerveződő anyagműködés kézzelfoghatatlan tudati következménye, amely alkalmas a világ valóságos visszatükrözésére, mérlegelésére, valamint a világra való visszahatás előkészítésére és irányítására, ám nélkülözi működésének és eredményeinek *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzését.

Tnetozófiailag: A gondolkodás a magasrendűen szerveződő anyagműködés kézzelfoghatatlan tudati következménye, amely alkalmas az ember számára elérhető világszegmens valóságos

visszatükrözésére, mérlegelésére, valamint az elérhető világszegmensre való visszahatás tudati forrású előkészítésére és irányítására a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzés igénye nélkül. *A tnetozófia a gondolkodást értékalapú primátussal rendelkezőnek minősiti a világmindenségben és világszegmensben értelemmel és érzelemmel nem rendelkező egészekkel és részletekkel szemben.* (Ezúttal is hangsúlyozandó, hogy a korunkbeli természettudományok legkiválóbb képviselői tudattal bíró földönkivüliek (vagy bármilyen földönkivüliek) létezését nem ismerik el, mivel az értelmes civilizáció megszületésének eseménysora rendkívüli mértékben specifikus. Hasonló a korunkbeli természettudományok felfogása istennel vagy akárminő világot irányitó szellemmel összefüggésben is). *A tnetozófia a gondolkodást szélsőségesen ritka és emberi specifikumként szemléli.*

III. KAPCSOLATFOGALMAK:

Az összefüggés

Természetfilozófiailag, általában véve: A világmindenség eseményei és jelenségei közötti kapcsolat tartalmazhat összefüggéseket és összefüggéstelen elemeket. Az összefüggések és az összefüggéstelenségek adott szempontok szerint lehetnek lényegiek és lényegtelenek, amelyek mindkét minősítésben nélkülözik a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést.

Tnetozófiailag: A világmindenségben az ember által elérhető részterületeken, szegmensekben az események és jelenségek közötti kapcsolat tartalmazhat összefüggéseket és összefüggéstelen elemeket. A legkülönfélébb összefüggések és összefüggéstelenségek általánosan is, ám mindenek előtt az emberi érdekeket szolgáló vizsgálódás szempontjából tekintve, lényegiek és lényegtelenek egyaránt lehetnek. *A tnetozófia az összefüggéseket és összefüggéstelen elemeket világszegmensünkben mindenek előtt az ember általi uralhatóságnak, az emberi érdekek és célzatok szolgálatának szempontjából minősíti.*

Az okozatiság

Természetfilozófiailag, általában véve: A világmindenség eseményei és jelenségei között összefüggések is fennállnak. Ezek egyike az

oksági összefüggés. Az oksági összefüggés megvalósulása során megkülönböztetünk okot és okozatot. Az ok a világmindenség olyan eleme, amely egyéb tulajdonságai mellett képes okozatot eredményezni. Az okozat világmindenség olyan eleme, amely egyéb tulajdonságai mellett valamilyen ok eredménye. Az ok és okozat kapcsolata a világmindenségben uralkodó természettörvények keretében valósul meg a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megközelítés szerint, méghozzá az előre megállapíthatótól az előre megállapíthatatlanig terjedő skálán.

Tnetozófiailag: A világmindenségben az ember által elérhető részterületeken, szegmensekben összefüggések is észlelhetők, ezek egy része okból és okozatból álló, oksági összefüggés. Az ok a világszegmensünk olyan eleme, amely egyéb tulajdonságai mellett képes okozatot eredményezni. Az okozat a világszegmensünk olyan eleme, amely egyéb tulajdonságai mellett valamilyen ok következménye. Az ok és okozat kapcsolata a világszegmensünkben uralkodó törvények keretében valósul meg az előre megállapíthatótól az előre megállapíthatatlanig terjedő skálán. A világszegmensünkben érvényesülő oksági és egyéb összefüggéseket azonban a humanizálhatóság érdekében szabályozni indokolt. *A tnetozófia az okozatiság változatait nem csupán önmagukban szemléli, inkább mindezek mellett az emberi célok szolgálatára való alkalmasság szempontja szerint is értékeli.*

A törvény

Természetfilozófiailag, általában véve: A természetfilozófia a világmindenség eseményei és jelenségei közötti, általános, térben és időben mindenhol és mindenkor érvényes összefüggéseket törvényeknek nevezi a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megközelítés szerint.

Tnetozófiailag: Az emberi élőlény által elérhető részterületeken, szegmensekben az események és jelenségek közötti, általános, térben és időben mindenhol és mindenkor érvényes összefüggéseket törvényeknek nevezzük, amelyek a *humanizálhatatlantól* a *humanizáltig* terjedő skálán helyezkednek el. A tnetozófia ezen a skálán négy főbb típust különböztet meg. *Tnetozófiailag egy törvény lehet humanizálhatatlan (más műszóval: abszurd), humanizálatlan, humanizálható, és humanizált. A tnetozófia a törvények jelenlegi működési módját nem kívánja véglegesnek tekinteni.*

A lehetőség

Természetfilozófiailag, általában véve: A lehetőség a világegészben a törvények érvényesülési és megvalósulási folyamatában (vagy azokon kívül is) az esélyes, ám a megvalósulást egyelőre vagy véglegesen nélkülöző eseményeket és jelenségeket jelenti a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzéstől mentes megközelítés szerint.

Tnetozófiailag: A lehetőség a világszegmensben a törvények érvényesülési és megvalósulási folyamatában (vagy azokon kívül is) az esélyes, ám a megvalósulást egyelőre vagy véglegesen nélkülöző eseményeket és jelenségeket jelenti, amelyek az ember érdekei szerint az ember által mérlegelendőek, és indokolt esetben szabályozandóak is. *A tnetozófia a lehetőséget emberi érdekeket szolgáló alapelem gyanánt szemléli és az ember uralta világszegmens emberi célzatai szerint kezeli.*

A véletlen

Természetfilozófiailag, általában véve: A véletlen a természet törvényei által szabályozott környezetben megvalósuló, de szabályozhatatlanul, irregulárisan viselkedő, pontos tulajdonságaiban előre láthatatlan esemény vagy jelenség a természetfilozófia *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megközelítésé szerint

Tnetozófiailag: A véletlen a természettörvények által szabályozott környezetben megvalósuló, ám irregulárisan viselkedő, pontos tulajdonságaiban előre láthatatlan esemény vagy jelenség, aminek megvalósulása és elsősorban a meg nem valósulása érdekében a tnetozófia szerint az esetek erre alkalmas részében emberérdekű

vizsgálódások és cselekvések végezhetőek el. *A tnetozófia minden arra módot adó esetben részlegesen, egyes szituációkban egészében korlátozhatónak ítéli a véletlen megjelenését, s ezt a műveletet mindvégig a humanizálás szempontjából közelíti meg.*

IV. KÖVETKEZMÉNYFOGALMAK:

Az érzet

Természetfilozófiailag, általában véve: A természetfilozófia *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző vizsgálódása szerint az érzet gyűjtőfogalom, amely a testen kívüli és testen belüli érzékelés és észlelés következményét jelöli, s amelyet korábbi és aktuális tapasztalatok, valamint az örökletes adottságok is meghatározhatnak vagy árnyalhatnak, s amely egyedül az állatvilágra és az emberre jellemző a magasrendűen szerveződő anyagműködés megnyilvánulásaként.

Tnetozófiailag: A tnetozófia szerint világszegmensünkben az érzet gyűjtőfogalom, amely a testen kívüli és testen belüli érzékelés és észlelés következményét jelöli, s amelyet korábbi és aktuális tapasztalatok, valamint az örökletes adottságok is meghatározhatnak vagy árnyalhatnak, s amely egyedül az állatvilágra és az emberre jellemző. *A tnetozófia nem tekinti humanizáció alá vonandónak magát az emberi érzetet, az állatvilágban megjelenő érzeteket azonban már igen, mert ezek az emberi világ érdekeit számtalanszor sérthetik.*

Az ismeret

Természetfilozófiailag, általában véve: Az ismeret nem más, mint a világmindenségből az ember által értelmileg és szenzuálisan megszerezhető vagy megszerzett információhalmaz a természetfilozófia *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megközelítésé szerint.

Tnetozófiailag: Az ismeret a világszegmensünkből értelmileg és szenzuálisan megszerzett vagy megszerezhető információhalmaz - amely az emberi tudat által, minden más előtt az emberi érdekeknek megfelelően mérlegelhető és eltérő érvényességgel értékesíthető. *A tnetozófia különböző megbízhatóságú forrásokból származó információhalmazként ítéli meg az ismeretet, amelynek alkalmazását valamennyi szituációban az emberi érdekek alá rendeli.*

A valóságosság

Természetfilozófiailag, általában véve: A valóságosság, a valóságos volt, a világmindenség minden egyes valaha, jelenleg, vagy majdan létező, konkrét vagy elvont elemének legalapvetőbb jellemzője - a természetfilozófia *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megközelítésé szerint.

Tnetozófiailag: A valóságosság, a valóságos volt, az általunk is megítélhető világszegmensünk minden egyes, valaha, jelenleg, vagy majdan létező, általunk vizsgált vagy vizsgálható, konkrét vagy elvont elemének legalapvetőbb jellemzője. *A tnetozófia kezelendőnek és humanizálandónak tekinti a valóságos voltot az ember érdekei szerint a saját világszegmensünkben..*

Az igazság

Természetfilozófiailag, általában véve: A temészetfilozófiában a világmindenséget tekintve az igazság nem más, mint a valóságosság, a valóságos volt gondolati visszatükrözése, amely minden szubjektivitást nélkülöző, objektív érvénnyel rendelkezik - a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést nélkülöző megközelítés szerint.

Tnetozófiailag: A tnetozófia szerint világszegmensünkben az igazság nem más, mint a valóságosság, a valóságos volt gondolati visszatükrözése, amely minden szubjektivitást nélkülöző objektív érvénnyel rendelkezik. *A tnetozófia szerint valaminek a valóságos volta és egyben igazságtartalma az ember érdekei szerint módosítható, amennyiben a módosítás során az objektív érvényesség nem veszít erejéből.*

3.A FILOZÓFIATUDOMÁNY RENDSZERE ÉS ELJÁRÁSAI

A *természetfilozófia* többek között a fenti kulcsfogalmak alkalmazásával magát a világmindenséget próbálja megérteni, emellett miném*ű*ségét és m*ű*ködését egészében és részleteiben az igazságnak megfelelően ábrázolni. Miközben ismereteit az össztudományok elméleti és gyakorlati eredményeinek az általánosításából nyeri, m*ű*veletei és eljárásai ennek a célnak rendelődnek alá, aközben a nézetei sok évszázad alatt érlelődött rendszert is alkotnak.

A *tnetozófiában* is használatosak a fenti kulcsfogalmak, esetében is az össztudományok eredményeinek általánositásáról van szó - ám miközben él az iménti *alapterminusokal* a jelzett értelemben, és miközben értékesíteni próbálja az össztudományok irányából érkező *esszenciákat,* az iménti rendszerré szintén összeálló m*ű*veletei és eljárásai már egészen más célt szolgálnak. A tnetozófiát a *humanizálhatóság* érdekli, és a Világegyetem tökéletes kiismerése helyett a Világegyetemben a humanizálás lehetőségeire összpontosít elsősorban és az emberi élőlény érdekei alá szorítható, az ember által maradéktalanul uralható világszegmens megformálódása érdekében végzi m*ű*veleteit.

I. LÉPÉSEK A HITELES VILÁGÉRTELMEZÉS ÉRDEKÉBEN

A lételméleti (ontologiai) műveletek

Természetfilozófiailag, általában véve: A lételmélet a létezés és benne a nemlétezés egészét, másképpen szólva a világegész valóságos voltát átfogóan vizsgálja. Észleleteit a praktikum szintjén is rendre ellenőrizni óhajtja, megállapításai azonban nélkülözik a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést.

Tnetozófiailag: A tnetozófia a lét és benne a nemlét vizsgálatakor a világegésznek az ember számára releváns részére összpontosít és megállapításai valamint azok praktikus vetületei ellenőrzéséhez elegendőnek ítéli az emberi érzékelést, gondolkodást, s mindazt ami ezekre eszközökben és eljárásokban ráépül. *A tnetozófia a világegészt és annak emberrel releváns részét anyagi alapúnak véli, s az anyagi alapú világ eseményeit az anyag önmozgásából, az anyagok mozgásából (valamint a mindezekre ráépülő fejleményekből és jelenségekből) eredezteti. Mindeközben, a humanizálhatóságot keresvén, folyamatosan tanulmányozza miképpen volna emberi érdekek uralma alá szorítható a számunkra releváns világszegmens.*

Az ismeretelméleti (gnoszeológiai) műveletek

Természetfilozófiailag, általában véve: Az ismeretelmélet a világmindenség megismerhetőségének problémáira összpontosít, megállapításai azonban nélkülözik a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést.

Tnetozófiailag: A tnetozófia a világegész megismerési műveleteiben az ember számára releváns világszegmensre összpontosít elsősorban és megállapításai ellenőrzéséhez elfogadja az ember rendelkezésére álló szellemi és materiális eszközöket. *Ugyanakkor a tnetozófia a humanizálás szempontjából megvizsgálandónak ítél minden ismeretlenséget eredjen akár a világegészből, akár a saját szűkebb és átalakítás alá vont világszegmensből, mivel minden ami ismeretlen az gátolhatja világszegmensünk emberi uralom alá szorítását.*

II. LÉPÉSEK A HITELES TÁRSADALOMELEMZÉS ÉRDEKÉBEN

A társadalomelmélet (szociológia)

Természetfilozófiailag, általában véve: A történelmi és korunkbeli társadalmaink a természet élővilágának részei, méghozzá a sajátos, az emberiségre jellemző vonásaikkal együtt. A filozófiatudomány a történelmi és társadalmi folyamatok, események megértéséhez a statisztikától a gazdaságtanon vagy éppen az irodalomtudományon át egészen az orvostudományos pszichiátriáig (és nem a számtalanszor nagyon színvonaltalanul művelt pszichológiáig) számos rangos segédtudomány eljárásait és eredményeit is számításba veszi. Ám nem tekinti a filozófiatudomány feladatának a különféle társadalmi formációk kidolgozását és kivitelezésének támogatását (noha jó néhány irányzat erre is vállalkozik: marxizmus, utilitarizmus, stb).

Tnetozófiailag: A tnetozófia a természet élővilágának részeként szemléli a *society* világát, megértéséhez és elemzéséhez igénybe veszi a rangos segédtudományokat, ám vizsgálataiban már a *society* abszurditásainak mérséklési vagy eltörlési esélyeire is összpontosít. *A tnetozófia humanizálhatónak tekinti a társadalmat, a társadalmi lét minden egyes elemét előbb vagy utóbb ugyanis nem más mint az ember szabja meg nézete szerint.*

Az értékelmélet (axiológia)

Természetfilozófiailag, általában véve: A filozófiatudomány, benne a természetfilozófia, s benne a társadalmi létet feltáró szociológia széles skálán nevez meg értékeket. A filozófia természettudományos, fizikai, kémiai, biológiai értékeket ugyanúgy rögzít és minősitéssel illet, mint a *society* világából eredőeket, és az ekképpen rögzített értékskálák számos szerzőnél egyben összefüggő értékelméletet is alkotnak. Ezek a filozófia legvitatottabb területeinek egyikét jelentik elsősorban azért, mert az alapul szolgáló értékskálák nélkülözik a *mindenestől* emberfüggetlen ellenőrzést.

Tnetozófiailag: A tnetozófia hasonlóképpen számba veszi az iménti eredetű értékeket, ám ezek sorában szétválasztja az emberrel összefüggésben álló és összefüggésben nem álló értékeket, az előbbieket egyértelmű elsőbbséggel illetve. *A tnetozófia nézetei szerint az ésszel és érzéssel élő ember értékesebb minden másnál ami mindezekkel nem rendelkezik, ezért az univerzum eseményei és jelenségeit, s az ezekben megfigyelhető értékeket nem egyenlő minőségűeknek ítéli, primátust adva mindannak, ami az embert érinti.*

A morálelmélet (etika)

Természetfilozófiailag, általában véve: A filozófiatudomány szerint az erkölcs viszonyfogalom, ami az emberi életjelenségek és megnyilvánulások viszonyaiban jelentkezik. Sokan a tettek helyességének bölcseletét látják a különböző morálelméletekben, az *erkölcsi jó* és *erkölcsi rossz* vizsgálatát, amelyeknek érzelmi és értelmi alapozása egyaránt számba vehető.

Tnetozófiailag: A tnetozófia is a tettek helyességének vizsgálatára vállalkozik, ám megítéléseiben már megjelenik az abszurditással való szembenállás. *A tnetozófia a humanizálás szempontjait is megjeleníti morálelméletében, elvárva egyebek mellett az életjelenségek és megnyilvánulások viszonyaitól is az emberi érdekek szolgálatát.*

A szépségelmélet (esztétika)

Természetfilozófiailag, általában véve: A filozófiatudomány többféle területen is számba veszi a szépséget, az élettelen és élővilágban egyaránt. Erős figyelmet szentel az emberekben, valamint az emberi élet eseményeiben és jelenségeiben megjelenő szépségre. E téren külső és belső szépséget is megvizsgál, ugyanakkor az esztétikumot az *emóció* és a *ráció* világában is érvényesülőnek ítéli. Emellett függetlennek ítéli a szépséget az igazságtól, visszatérő állásfoglalása

szerint az emberi élőlény szépnek ítélheti azt is, amit nem gondol igaznak.

Tnetozófiailag: A tnetozófia hasonlóképpen külső és belső, kitalált és létező, élettelen világból és élővilágból származó, az *emóció* és a *ráció* világában érvényesülő esztétikai fejleményeket vizsgál, megítéléseiben azonban ezúttal is megjelenik az abszurditással való szembenállás. *A tnetozófia a humanizálás látószögét is érvényesíti az esztétikai vonatkozású események és jelenségek elemzésében és értékelésében.*

A sor persze nem ér véget az eddigi említett, alapvető rendszerpillérekkel, egy részletesebb munkában másodlagos szerepű elméleti rendszerekre is érdemes utalni, mint például az információelmélet (informatika) a gondolkodáselmélet (logika) a neveléselmélet (pedagógia) a gazdaságelmélet (ökonómia) és igy tovább.

4. A TNETOZÓFIA ÖNÁLLÓSULT ELJÁRÁSAI

Amint korábban kifejtettük, a természetfilozófia a teljes Univerzumra és benne a társadalomra vonatkozóan próbál meg általános igazságokat megfogalmazni az éppen érvényes emberi összismeretek alapján. Ennek megfelelően a vizsgálódási eljárásait is mindvégig az általánosítás céljának rendeli alá. A tnetozófia területén azonban mindez már nem igy van. Ez a filozófiai *diszciplina* ugyanis az általánosítás igényét csak az emberi világszegmensre nézve ismeri el jogosnak, miközben alapvető céljaira nézve erősen specifikus.

Ugyanis, ahogy a korábbiakban hasonlóképpen kifejtettük, a *tnetozófia* a humanizálhatatlantól a humanizálhatón és a humanizálatlanon át, a humanizáltig terjedő keresztmetszeten tájékozódik, és a fenti *kulcsfogalmakra* valamint *alapfogalmakra* ráépített és az iméntiekben említett gondolati rendszer révén végzett eljárásai is ennek megfelelőek. Bővebb kibontásukhoz egy terminológia problémát azonban újólag is szeretnénk jelezni. A humanizálhatatlanságot és a humanizálatlanságot az Életfilozófia, a Humanológia, és további kortárs *diszciplinák* az *abszurd* szóval illetik (nézetünk szerint joggal) és eszerint alkalmazzuk mi is az alábbiakban.

A tnetozófia helyenként hosszadalmas és elmélyült munkával együtt járó, önállósult eljárásait ugyanakkor alfejezetekbe elrendezett módon próbáljuk szemléltetni. Három főbb témakört ismertetnek az

alfejezetek, egymásra épülő vonulatot alkotva, az alábbi címek szerint: *I. Lépések az abszurditástól mentes világ érdekében. II. Az abszurditás anullálása új lénnyé való átalakulással. III. Az abszurditás száműzése új világszegmensek révén.*

I. ALFEJEZET
LÉPÉSEK AZ ABSZURDITÁSTÓL MENTES VILÁG ÉRDEKÉBEN

Humanizálhatatlan és *humanizálatlan* (tehát terminológiánk szerint abszurd, vagy egyelőre abszurd) fejlemények hatalmas bőséggel vannak jelen a világegyetemben és ezek meghatározzák az ember szituációját is. Szövevényességük, feldolgozhatatlannak tűnő természetük látszat azonban. A humánlény a történelem kezdeteitől fogva humanizálni, égető szükségeinek és érdekeinek megfelelően átalakítani próbálja ugyanis a világot és ennek során az abszurditás megközelítésének számos, igen érett, előre mutató változata érvényesült már. Valamennyit tiszteletben tartva, a *tnetozófia* az abszurditással való szembefordulás kor egy múlt században igen elterjedt irányzatból, ún. abszurd irodalmi alkotások és a nevezetes abszurd drámairodalom világszemléletéből indul el.

Az abszurd dráma mint érvegyüttes

"A világegész, s ennek elemeként az emberi élet is, egyértelműen és megszüntethetetlenül abszurd. A létegész humanizálhatatlan, teli van emberellenes vonásokkal, s optimális esetben is csupán az ember iránt érdektelenül működő. A lét megismerhetetlen, s az ember sorsa nem más, mint örökké nyomorultul és alávalóan ügyetlenkedni egy számára áttekinthetetlen világ szeszélyei szerint. Minden fölfedezés, tudományos teljesítmény, heroikus emberi megnyilvánulás csupán szánalomra méltó önáltatás." Évszázadokon keresztül hol keserűen, hol komoran, hol közömbösségre fölhívóan, hol öngúnyolóan visszatérő eszméi ezek a irodalomnak. A legbőségesebben, a

legteljesebb keresztmetszettel e kietlen eszmekört, s a mellette szóló nézetek változatait is, az un. abszurd színház jeleníti meg az irodalomtörténet értékelése szerint. Szigorúsága, összegező igényei és a probléma szempontjából szinte enciklopédikus szélessége révén voltaképpen még azt is sikerül majdnem maradéktalanul megmutatnia, mi is az a maximális érvegyüttes, ameddig az irodalom a világ abszurditásáról, az élet értéktelenségéről és silányságáról való véleményalkotás során az eddigiekben eljutott. A megközelítőleg maximális jelenlegi érvanyag rögzítése alighanem igen jelentős segítség minden olyan ember számára, aki nagyon meggyőzően és megtámadhatatlan érvényességgel szeretne megcáfolni az értéktelenségre vonatkozó nézeteket. Hasonlóan lényegesnek látszik, hogy tulajdonképpen diagnózist, kórképet, látleletet kap az ember az abszurd színpadi művekben összegeződő érvek együtteséből, s ezeken pontról pontra, sorban elgondolkodhat a gyógyítás esélyeinek, a gyógymód változatainak megtalálása érdekében. Írásunk is ezen a szálon szeretne majd haladni

Az abszurd dráma érvegyüttesének rétegei

Az a tünetegyüttes, amelyet az abszurd színház összefoglal, egyetemes jellegű: a világ és az emberi élet egészére vonatkozó, általános abszurditást sugallja. A totális humanizálhatatlanság képe azonban már magánál az abszurd színház egyik szerzőjénél is megsérül. Arthur Adamov kezdeti drámái után elfordul ettől az

irányzattól, mivel érzékel a világban olyan rétegeket, amelyeket megváltoztathatónak, emberi érdekűvé rendezhetőnek vél. Adamov a létezés társadalmi területeit találja humanizálhatónak, e részterület elmérgesedett, embermaró viszonyait ítéli orvosolhatónak, saját szavával szólva, gyógyíthatónak. Nézete szerint az abszurditásnak nekifeszülő embernek e pillanatban inkább indokolt, inkább jogos, inkább eredményeket ígérő ebbe az irányba mozdulni előre... Példája többek között azt jelzi az abszurd műveket elemző, az előrejutás esélyein vívódó olvasónak: nem minden vonatkozásban egyenlő erősségű ez az érvegyüttes, s eléggé rétegezettnek ígérkezik az igazságtartalom szempontjából. Szétbontható, csoportosítható is ez az érvanyag, s ezzel mindjárt meg is próbálkoznánk.

Szempontok, tagolási lehetőségek bőségét követve haladhatunk: fölbonthatjuk többek között a filozófia tudományszakainak megfelelően az érvegyüttest, szólhatunk ontológiai, ismeretelméleti, értékelméleti, etikai, esztétikai vonatkozású abszurditást állító nézetekről például. Elindulhatunk a léttartományok szerinti osztályozás irányába: megemlíthetjük az univerzum embert erősen megérintő vonásainak, azután a civilizációs és szociális együttélésnek, végül az embernek mint egyénnek az abszurditása melletti érveket. Elvégezhetjük az emberi személyiség részterületei szerinti csoportosítást: szólhatunk az ember emocionális, irracionális, racionális, voluntáris, szexuális megnyilvánulásainak abszurditását valló elgondolásokról. Kínálkoznak további lehetőségek is: a

teljesebb, a hézagtalan földolgozás felé törekvő lendületet azonban megállítja néhány meggondolkodtató, számításba veendő motívum. Egyfelől a felsorolt, s tovább sorolható részterületeken az abszurditást állító nézeteknek az elmélet, az irodalom, a művészet részéről igen erős ellenpontozása van, számos esetben pedig meggyőzőnek és nyilvánvalónak mutatkozó cáfolata is. Másfelől létezik az abszurditás melletti érvelésnek egy olyan, igen súlyos motívumokat sorakoztató rétege is, amelynek az igazságtartalma szomorúan nyilvánvalóként érzékelhető, s ennek megfelelően az elmélet részéről nincs igazán érvényes, nagy átütő erejű ellenpontozása. Ennek a rétegnek az elemei alkotják voltaképpen a világ és az élet abszurditása melletti nézetegyüttes alapvető, végső érveinek sorát

Munkánk célja más, mint egészen részletesen, az utolsó apró érvig összegyűjteni az abszurditás mellett eleddig elmondott nézeteket és az emberi gondolkodás számos részterületéről érkező ellenvetéseket. Nem gondoljuk magunkat illetékesnek az egymással szemben álló vélemények értékelésére és minősítésére sem, egyébként részben amiatt sem, mivel az ellenpontozható és vitatható nézeteket maguk az abszurd művek szerzői is érveik másodlagos rétegének ítélik, s nézetük szerint az ezen érvek által megjelölt jellegzetességek megszüntetése sem változtatná meg a világ végső abszurditását. A magunk részéről az alig ellenpontozott vagy ellenpontozatlan állítások sorára szeretnénk összpontosítani, az alapvető és végső érvek sorozatára, mert a vélemények összképe szerint az ezek által

megnevezett világjellemzők, életjellemzők, emberjellemzők megváltoztatása vagy eltörlése száműzné igazán a világból az abszurditást.

Az alapvető és végső érvek rétege

Ha közös tulajdonságokat keresve körülhatárolni próbáljuk az érveknek és nézeteknek ezt a rétegét, azonnal elmondhatjuk róla: voltaképpen az elsőtől az utolsóig olyan jellegzetességek szerepelnek itt, amelyek nem a civilizációból, nem a szociális viszonyokból, nem az emberi együttélésből erednek. A társadalmi létezéstől teljesen függetlenül keletkezett, onnan nem származtatható, alighanem általa meg sem szüntethető vonásait jelölik meg ezek az embernek: azokat, amelyek az emberállapot örök jellegzetességeinek, az emberi élet mindenkori, eltörölhetetlen jellemzőinek nevezhetőek.

Nem a társadalmi létezésből keletkezett *a halál kiiktathatatlannak tűnő hozzákapcsolódása az ember sorsához*, nem innen származik *az emberi élet időbelisége*, az ember, *az emberi egyén rögzítettsége saját testéhez és pszichikumához*, s nem innen ered az emberéletnek az a jellegzetessége sem, hogy állandóan övezi *a világ részleges, ám részlegességében mindig újjá és újjászülető ismeretlensége.* Saját létezési módunk, életünk, emberállapotunk, embergátló és emberellenes erői ezek, amelyek magától értetődően érvényesülnek az

embernek, mint úgymond antagonisztikus ellentmondásokból szőtt élőlénynek a jellemző vonásai sorában.

Emberellenes, kegyetlen tény a halál, a kapcsolódó halálfélelem, a pusztulás elkerülhetetlenségének a pszichikumra nehezedő súlya, ugyanígy a másik ember elmúlásának megrendítő élménye, vagy az emberi elpusztulás riasztó változatosságának érzékelése. Emberellenes, emberromboló az időmúlás, a gyermekkor önfeledt, vadóc szépségeinek elsorvadása, az ifjúság üde világának elillanása, a nyomasztóan megállíthatatlan előrehaladás az elöregedés és elpusztulás irányába. Embergátló a testhez és lélekhez kötöttség, a test és lélek kényszereinek kiszolgáltatott állapot, az élettani és pszichikai alapvonások eluralkodása az emberen, ugyanakkor ebben a megváltoztathatatlannak ígérkező rögzítettségben a világegyetemhez mérten porszemnyivé való jelentéktelenedés. Embererőtlenítő, embergyöngítő jelenség a világ részleges ismeretlensége, az ember szorosabb vagy messzebbre eső övezetében minduntalan előbukkanó, megértetlen, áttekintetlen, rejtélyes mozzanatok sora, amelyek részben a világban való otthontalanság és idegenség nyomasztó érzését sugározzák, részben az emberi ismeretek, állítások, megítélések igazságtartalmában való elbizonytalanodások, szorongató kételkedések eredőjévé válnak.

A halálnak, a tovatűnő időnek, a testhez és lélekhez kötöttség állapotának, a külső és a belső világ részleges ismeretlenségének

embergátló és emberellenes erejét megszüntetni, s e jelenségeket egyenesen emberi érdekűvé átalakítani első pillantásra alighanem megoldhatatlannak ígérkezik, ábrándnak, olcsó reménységnek, ijesztő naivitásnak. A következő oldalakon a világirodalom és a művészetek számos, nagyformátumú életművének a problémakörünkbe vágó részleteit, sugallatait, s az ezekkel összefüggő magatartásváltozatokat szeretnénk megidézni, annak igazolásával próbálkozva: vannak azért mégis nagy intenzitású, megragadó megoldások, máskor megoldáscsírák, megint máskor eredményesnek ígérkező megoldásesélyek.

Az alapérvek és végső érvek részleges meghaladása

A HALÁL HUMANIZÁLÁSÁRÓL

A halál bizonyosságának tudata nagyon sokféleképpen jelentkezik az írók és művészek gondolatvilágában. Az egyéniségjellemzők, az elmúlásélménnyel való összetalálkozás körülményei, az egyéniséget körülölelő társadalom természete egyaránt meghatározza vagy árnyalja ezt. Az elmúlás élményének és megjelenítésének variációi sorából most azokat emeljük ki, amelyek emberellenes jellegének embersegítővé való átalakítását, máskor e jelleg megszüntetését, megint máskor enyhítését érzékeltetik.

Ősidők óta él az irodalomban az *értelmes halál* eszméje. A halál az értelemnek, vagyis egy speciálisan emberi jellemzőnek rendelődik alá e szerint az eszmevonulat szerint, s voltaképpen eszközzé redukálódik. Elsősorban azok az esetek sorolhatók ide, amikor valaki racionális meggondolások alapján, önfeláldozással elérhető értelmes célokért adja oda az életét. Klasszikus képviselői főleg kalandregényekben, történelmi regényekben, romantikus operákban vannak ennek a magatartásnak. Újabb típusai Saint-Pierre A calais-i polgárokban, Proctor A salemi boszorkányokban, Katrin a Kurázsi mamában például.

E haláltípusnál telítettebb tartalmú a *nagyszerű halál* jelensége, amely szintén évszázadok óta él az irodalomban és a művészetekben. A halál a nagyszerűségnek, vagyis egy összetett, értelmi, érzelmi, akarati, erkölcsi értékeket egyaránt sűrítő, emberi minőségnek rendelődik alá ebben a vonulatban. Elsősorban azok az események sorolhatóak ide, amikor az ember a pusztulást nagyszerűséggé próbálja átalakítani, példát próbál adni, mozgósító erejű emléket igyekszik utódai elé állítani. Szélsőséges természetéhez hűen héroszok, félistenek, különlegesen erős jellemű emberek az elsődleges megvalósítói az elmúlás ezen változatának. Klasszikus képviselői Zrínyi hőseposzának katonái, Arany János bárdjai például.

Archaikus keletű a *boldogító halál* megjelenítése is az irodalomban és a művészetekben. A halál a boldogság, a fölszabadult

örömérzés elérésének eszközévé szelídül ennek a vonulatnak a sugallata szerint, előrehaladó mozzanatait is inkább csak megindult, jóleső érzések övezik. Elsősorban azok az életszituációk sorolhatók ide, amikor az ember számára az elmúlás ígéri már az örömet, mert az élet, végérvényesen gyötrőnek, irtózatosnak, elviselhetetlennek mutatkozik. E lélekállapot klasszikus kifejezője Shakespeare Júliája, aki Rómeó ajkáról lecsókolja a mérget, s a pusztulással járó szenvedést szinte nem is érzékelve, örömteli várakozással és csöndes, szelíd mámorérzéssel adja át magát a megsemmisülésnek.

Régi keletű a *szép halál* megjelenése is az irodalomban, már az archaikus népköltészet is ismeri. A halál a szépségnek, az esztétikumnak, vagyis egy alapvetően emberi értékminőségnek rendelődik alá ezúttal is, omlasztó, oszlató erői egy esztétikus eseménysor eszközeivé mérséklődnek. A tudatosságot is tartalmazó, tervezéssel is élő, szép elmúlás esetei sorolhatóak voltaképpen ide. Ideáltípusként. klasszikus képviselőként Csáth Géza halálosan beteg bárófiguráját is említhetjük, aki az elmúlás pillanataiban csengő aranypénzeket oszt szét a muzsikusoknak, majd sorban rárakatja vélük a zeneeszközökre a szordínókat, s a báltermen csöndesen végigúszó, chopini muzsikára omlik csupán össze. A doktorok kiviszik a lugasba levegőzni, s kinn, a holdfényben hal végül meg. A kivilágított bálteremből fehér ruhás lányalakok bámulnak utána.

A halál humanizálásának fölsorolt változatai persze igen ritkán jelentkeznek egyneműen, színezetlenül, más jelenségekkel ötvözetlenül. Maguk a változatok is nagyon sokszor egymásba illeszkednek, egymásba oltódnak, összemosódnak. S bár többnyire különleges és szélsőséges esetek sorára utalnak, érvényesülésük mégsem egészen jelentéktelen: jelzi egy sokak által megsérthetetlennek és megbonthatatlanul masszívnak ítélt emberellenes erő sebezhetőségét, sérülékenységét, átalakíthatóságát.

A halál humanizálásához tartozik hozzá, hogy kikerülhetetlenségének, bizonyosságának a tudatra nehezedő súlyát is valamiképpen enyhíteni próbálja az ember. Többek között a halál hangulataira való ráhangolódás, az elmúlás ízeivel való ismerkedés ismétlődő élményköre érzékelteti ezt az irodalomban. Halálszerű folyamatai, halálra emlékeztető állapotai az élet vitális szövevényének is vannak, számos alkotó ezekben próbál elmerülni, ezeknek sugárzását engedi magára, mert szeretné minél alaposabban megérteni a szörnyűnek ígérkező ismeretlent, minél részletesebben megfigyelni alapvető jellemzőit, s igyekezne valahogyan összebékülni is vele. Több kiváló költő példája szerint az elmúlás ízeit meg is szeretheti az ember, olyan impressziókra, rezzenésekre, színezetekre érezhet rá, amelyeknek jólesik átadnia magát, még saját öregedésének, megkopásának érzékelése idején is. Gondoljunk Baudelaire-re, Verlaine-re, Adyra, Babitsra, Kosztolányira…

A halál bizonyosságának a tudatra hulló terheit enyhítheti az is, amikor az ember csupán az irracionális érzékelő apparátusa révén reagál a pusztulás eseményeire. Léteznek lélekállapotok, amelyekben az ember értelmező, értékelő, racionális működései meggyöngülnek, amikor a szakadozottá való pszichikumban csupán az irracionális mechanizmusok maradnak épek, más esetekben az ember meggondolásai és elhatározásai igyekeznek száműzni saját értelmének megnyilvánulásait. Ezek

között a körülmények között az elmúlás maga is irracionálissá, valószerűtlenné, meseszerűvé, álomszerűvé szelídül, s veszélytelennek mutatkozik az ember számára. Színek, hangulatok, díszes és dísztelen külsőségek, karakterek, tónusok logikailag összeillesztetlen sorává redukálódik voltaképpen a pusztulás az ilyen jellegű élményérzékelés és élményvisszaadás nyomán. Gondoljunk Krúdyra, Kosztolányira, a festészet későszecessziós, posztimpresszionista, szürrealista mestereire.

A halál kikerülhetetlenségének tudatterhelő súlyát az irodalom azon eszmének a változatos ismétlésével is enyhíteni igyekszik, amely szerint az elmúlásban minden esetben van valami jó is. A halál, a világ és az ember ellentmondásból szőtt jellegének megfelelően, minduntalan megszüntet valamit, ami értéktelen, negatív, esetleg súlyosan nyomasztó volt. E tulajdonsága különösen becsessé is válhat időnként az ember számára. Hallatlan testi fájdalmakkal kínlódó, gyógyíthatatlanul vergődő emberek elmúlásakor szokás mondani, most már jó szegénynek. Amikor a lélek fájdalmai élesednek emberőrlővé, s ízenként szedik szét az embert, sokan szintén úgy vélik, inkább csak jótékony volt az elmúlás. A létezés borzalmait kérlelhetetlenül fölmérő költők közül többen, több költeményükben, tulajdonképpen nem is ítélik igazán elrettentőnek, elkeserítőnek a semmibe való visszahullást. Gondoljunk Kosztolányira, Weöres Sándorra.. Amíg kiszámíthatatlan, katatón kegyetlenségeket is könnyen valóra váltó az élet, addig az elmúlás alighanem mindig is őriz majd magában egy csírányi ígéretességet..

AZ IDŐMÚLÁS HUMANIZÁLÁSÁRÓL

Tulajdonképpen kétféleképpen éli át az ember az időt az irodalom szerint, részben mint napokkal, órákkal, percekkel mérhető, gépies, külső időfolyást, részben pedig mint gondolatai, élményei, impressziói, emlékező megnyilvánulásai belső idejét. A külső idő

nagyon sokszor szinte nem is érzékelhető az utóbbi időváltozat esetében, az önfeledt élménybe merülés, eltűnődés, elmerengés, emlékezés során. Hasonlóképpen a külső idő előre haladó jellege, azonos méretű elemekre való széttagolódása is megszűnik az említett időváltozatban: egy magafeledt élmény, impresszió, gondolat újabb asszociációkat von maga után, emlékek sorát idézi elő, s általában nem az emlékelemek eredeti sorrendjében, s nem is azt az időmennyiséget igényelve, amennyi alatt az előrémlő esemény eredetileg megtörtént. A belső idő voltaképpen egy össze-vissza mozgó, múltba, jövőbe, jelenbe egyaránt rendezetlenül elkalandozó, szabálytalan időtípus, amely eredendően emberi érdekű, s alapvető vonásaiban az emberi pszichikum működése által meghatározott.

A humanizáló törekvéseket a külső idő állítja igen súlyos nehézségek elé. Tekintve, hogy a természettudományok kezdettől fogva kiiktathatatlannak és megállíthatatlannak ítélik az ember élettartományában érvényesülő időt, ebben a problémakörben az irodalomnak és a művészetnek a realitásokhoz ragaszkodó művelői maguk is illúziótlanok maradnak. Más területekre, az idő egyéb emberellenes vonásainak átalakítására, átrendezésére irányulnak inkább az alkotók próbálkozásai, részben az idő embermegszűkítő erejének megszüntetésére, részben az időmúlás emberre nehezedő, nyomasztó súlyának eltüntetésére vagy mérséklésére.

Alighanem a leglátványosabb és legeredményesebb kifejezője a fönti törekvéseknek a beat nemzedék irodalma. Kalandorai és hősei mindent megtesznek életsebességük szédületes gyorsításáért, az örökös országúti száguldás, az új és új élmények mámoros hajszolása az izgatószerek, a sokkolóan sodró zene, az állandó gerjedés mind ezt a célt szolgálja. Ebben a fölfokozott tempóban tulajdonképpen több élmény éri okét akár egyetlen év alatt is, mint a csöndes, mindennapi embert akár egy egész életen át. Az életesemények sokasága a szokásos emberi életidőhöz mérten szinte elképzelhetetlenül megnő, az idő embermegszűkítő ereje pedig kezd elillanni. A mindennapos időmúlásnak az emberi pszichikumra való ránehezedése, szorítása is magától értetődően megenyhül ugyanakkor.

Nem egészen előzmény nélküli persze mindez. Az életsebesség és életintenzitás nagyra növelésének eszméje, eszmeváltozatai és eredményei voltaképpen az ókori civilizációig visszavezethetőek. Kerouactól, Ginsbergtől, Gregory Corsotól, Ferlinghettitől kezdve többek között Pound, Marinetti, Majakovszkij, Withmann, Poe, Byron költeményein, Rabelais, Boccaccio, Villon kötetein keresztül Diogenészig. Magyar környezetből Ady és Babits korai költeményei, Csáth Géza történetei, Petőfi forradalmi lírájának remekei illeszkednek időnként a vonulatba.

Az eliramló időnek az emberre nehezedő, nyomasztó súlyától szeretné megszabadítani olvasóit a modern világirodalom irányzatai sorából az ún. nouveau román. Első látásra talán hihetetlennek tűnő, különleges módszerekkel próbálja ezt elérni. Attól tartva, hogy a regényesemények időbeli megjelenítése változatlanul az időmúlás

nyomasztó érzését éleszti az olvasóban, egyrészt megpróbálja a regénybeli eseményeket és mozgásokat időmúlás nélkül ábrázolni, másrészt külön fölmutatja, hangsúlyozza a kötetek lapjain, hogy az időelőrehaladás nem minden esetben öregíti okvetlenül az általa érintett élőlényeket, objektumokat, jelenségeket. Eljárásának lényege tulajdonképpen a következő. Képzelt tükrök tömegét helyezi a térbe, mozdulatlan objektumok és mozdulatlan élőlények övezetébe, a tükrök által az objektumokról és élőlényekről egyetlen időpillanatban rezzenéstelen és merev állóképek szinte megszámlálhatatlan változatát nyeri, s ezeket a regényben egymás után vetítve mozgások illúzióját éleszti. A laterna magicanak, a mozi ősének a módjára érzékelteti voltaképpen a mozgást; a megjelenített objektumok és élőlények az egyik állóképben itt, a másikban ott villannak elő, majd emitt és amott, mozgónak mutatkozva, noha az előzetesen informált olvasó számára nyilvánvaló a mozdulatlanságuk. Az egymást villózva váltó állóképek végeláthatatlan sorából és az általuk okozott mozgásillúziókból áll össze végül a regények cselekménye. Egyrészt tehát a regénybeli mozgások és események voltaképpen időmúlás nélküliek, mivel az élőlények és objektumnak valójában nem moccannak, csupán mindig más és más nézetüket állítja elébünk az író. Másrészt pedig az állóképek sorba állításából származó időmúlás, az egymásutániság miatti időelőrehaladás nem érzékelteti egyetlen regénybeli élőlény vagy objektum öregedését sem, mivel azok végig ugyanolyanok maradnak mint a megmerevített pillanatban voltak,

semmilyen vonásukban meg nem változnak, egyedül csupán a visszatükröződésük szögei cserélődnek.

Hatalmas tájakat, területeket lehet képzeletbeli tükörcsarnokokká, tükörlabirintusokká átalakítani, s időnként színes és izgalmas cselekmények is születhetnek a villózó állóképek sorozatából. Gazdaggá, telítetté tud válni a nouveau roman, megragadóvá és érdekessé, s ami egyáltalán nem mellékes, időábrázolásában is átélhetővé. Az itteni időérzékeltetés ugyanis nem is esik nagyon messzire az eszázadi ember mindennapos, magától értetődő világérzékelésének és időérzékelésének mechanizmusaitól. Az emberi érzékelés ugyanis egyrészt eredendően szakadozott mozgású, sokkal inkább a mozzanatokra, a rezzenésekre érzékeny, mint az eseményvonulatok épségére és maradéktalanságára, másrészt pedig az utóbbi évtizedekben, elsősorban a gépesített nagyvárosokban, az információk özönében, az eddigieknél összehasonlíthatatlanul sokszálúbbá is vált. A modern ember számos jelenségre és mozzanatra ma már egyidejűleg összpontosít, s így voltaképpen megvannak azok az adottságai, amelyek révén a pillanat számos irányból érkező állóképeiből, állóképszerű villanásaiból olykor rövid cselekmények állhatnak össze az érzékelésében. S ha igazán hozzáedződik mint olvasó a nouveau roman időábrázolásához, némi idő után már ezzel a szemlélettel is szétnézhet a mindennapi életben, s szokásos időélményei mellett megérintheti az innen származó szokatlan, ám szabad és súlytalan időérzet élménye is. A képzeletbeli

tükörlabirintusokat kémlelő, tüköridős eljárásnak időábrázolásukat elnevező nouveau roman-os írók időtechnikája persze sokkal összetettebb, és sokszínűbb az elmondottnál, a magunk részéről csupán az időtechnika egyszerűsített alapelemeinek és alapvető működési sémájának ismertetésével próbálkoztunk meg most.

Michel Bútor, Alain Robbe-Grillet, Nathalie Sarraute a legkiemelkedőbb képviselői a nouveau roman-nak. Alain Robbe-Grillet kisregénye, A labirintus számit az irányzat alapművének. Robbe-Grillet tevékenysége kiszélesül különben a film felé is,különleges és friss hatású térélményeket, időélményeket élesztve a mozivásznon, az ismerős és mindennapi világot egészen újszerűen működőnek mutatva. Különösen fölkavaró A halhatatlan c. filmje ebből a szempontból, ez egyébként régebben a magyarországi mozik műsorán is szerepelt.

A tovatűnő időnek az emberi pszichikumra nehezedő súlyát enyhítheti az az impresszionista regényekből, szecessziós novellákból ismerős életérzékelési mód, magatartásmód is, amikor az ember csupán az irracionális érzékelő apparátusa révén reagál a gépies idomulás elemeire, jelenségeire. Éjfél, hajnal, dél, késődélután főképpen hangulatokat, különös lélekállapotokat, poétikus impressziókat jelent az ember számára e szerint az érzékelés szerint. Hangulatként, varázsként, poétikumként ízlelhető napszakok, órák, percek végeláthatatlan sorává rendeződik át így az idomulás, s eközben csöndesen mérséklődik, másodlagossá válik az embersújtó ereje. Gondoljunk Krúdy N. N. Kaffka Margit Színek és évek című regényeire

A tudat terheit könnyíti, hogy a külső időmúlás, amely egészére nézve emberellenesnek mutatkozik, egyes részeiben, szakaszaiban nagyon sokszor embersegítően, embermellettien is jelentkezik. Az idő eliramlása számos alkalommal voltaképpen jól jön az embernek, megrázó események, eleven, égető élményét enyhíti, sebeket gyógyít meg, máskor minőségeket és értékeket érlel az emberben,

megint máskor átrendezi a mindennapi élet viszonyait és ezáltal vadonatúj és ígéretes utakat nyit meg az ember előtt: végül is szinte ezernyi ilyen jellegű, embermegsegítő megnyilvánulása van.A tágabb, a néha évszázadokat átfogó, az emberi életeken átívelő időmúlás is ígéretes olykor: a romlott jelen elmúlását és sorsjobbító, szép eszmények megvalósulását sejteti. Gondoljunk Csokonai, Petőfi, József Attila, Illyés Gyula költészetére például.

A TESTHEZ ÉS LÉLEKHEZ KÖTÖTTSÉG HUMANIZÁLÁSÁRÓL

A testből testbe, lélekből lélekbe költözést a természettudományok kivihetetlennek ítélik, s ennek megfelelően az irodalom valósághoz ragaszkodó művelői sem reménykednek az emberi rögzítettség megszüntetésében. A humanizáló törekvések a testhez és lélekhez kötöttség kilazítására, oldására irányulnak inkább, máskor a rögzítettség emberszűkítő, embergátló erejének csökkentésére, megint máskor a zárkaérzés, az ember önmagába való záródása érzésének a pszichikumot megviselő súlya enyhítésére... Tulajdonképpen se szeri se száma azoknak az inkább csak az irodalom másodlagos vonulatába sorolható műveknek, amelyek az emberi rögzítettség meglazulását, szétoldódását irreális vagy misztikus utakat járva jelenítik meg. A tudományos fantasztikus könyvektől kezdve, a kísértet-történeteken keresztül egészen a mesék poétikus világáig ível ez a vonulat, néhány esetben egyes alkotók még az archaikus és modern vallások szemléletére, az abból adódó személyiségvándorlás eseményeire, ízeire is igyekeznek ráhangolódni és innen származó élményeiket

visszaadni. Kivitelezhető, megvalósítható, reális útjai is vannak azonban az emberi rögzítettség oldásának: s munkánk során inkább ezekre szeretnénk összpontosítani.

Visszatérő, különös lélektípusa például az irodalomnak, a művészeteknek, s a mindennapi életnek is az un. *alakváltoztató személyiség*. A lélek különleges képlékenysége, a tulajdonságok, jellemvonások és személyiségjegyek szélsőséges és szinte elképesztő átalakíthatósága jellemzi ezt elsősorban. Színészek figuraváltásaira emlékeztető, ám minden póz és szerepjátszás nélküli önátrendezés, önújraszervezés, amellyel nagyjából egyidejűleg változtatja meg az egyén a saját racionális, emocionális, etikai, voluntáris, szexuális viselkedésének alapvonásait. A lélek kevésbé lesz foglya önmagának az alakváltoztató adottságokkal rendelkező személyiség esetében, a rögzítettség szétoldását és más változatban való újraerősítését a saját, megtervezett céljai szolgálatába állíthatja. Ugyanakkor a rögzítettségből származó emberszűkítő, embergátló erő is majdnem egészen elillan a mindenestől megújított személyiség-változatok cserélgetése nyomán.

A fiatal Babits többszemélyesen, többalakúan kíván élni, Fernando Pessoa több, teljesen különböző karakterű költői életművet alkot meg és él át... Életfilozófiai és lírai célzatoknál egyszerűbb indítékok is eredményezhetik persze a személyiség megváltoztatásának vágyát, így az új és ígéretes életszituációkhoz való alkalmazkodás igénye, máskor az értéktermőbb és színvonalasabb magatartás reménye, megint máskor a megcsömörlésig megszokott és megunt saját alapvonások száműzésének

szándéka például. Az élet sűrű újrakezdésének, a személyiség mindenestől való átszervezésének az igénye voltaképpen a mindennapi ember gondolatvilágától sem idegen.

Hasonlóan különleges lélektípusa az irodalomnak és a művészeteknek az ún. *világnaggyá növesztett személyiség*. Ennek képviselői lélekviláguk hullámverésébe belevonják és saját személyiségük alaptermészetének megfelelően átszínezik a világ szinte minden egyes megpillantott, megértett, átérzett mozzanatát. A külvilág történései és tulajdonságai, illetve a belső lélektörténések és tulajdonságok közötti számtalan rokonvonás, analógia, azonosságérzet alapján időnként egyenesen úgy igyekeznek átélni a világot, mintha az csupán személyiségük önmozgása volna. A külső létegész tulajdonképpen a világnaggyá növesztett, etikai, racionális, emocionális műveleteket végző személyiségnek a részévé, alárendeltjévé válik, ebben az élménykörben. Ugyanakkor az említettek nyomán magától értetődően szétmosódik, szétoldódik az emberi izoláltság és rögzítettség élménye is. Nálunk Juhász Ferenc költészete, külföldön Saint-John Perse lírája és lélekvilága talán a legjobb példája a világnaggyá növesztett személyiségnek...

Ha a kozmikus óriásszemélyiség szédítő élménye ritkábban is, ám a váratlanul megszélesedő emberi psziché izgalmas impressziója a mindennapi életben is sűrűn átélhető. Különösen közel kerülhet hozzá kirobbanóan erős szerelemérzés, szeretetérzés, összetartozásérzés révén az ember, melynek varázsában értelmi és érzelmi megnyilvánulások, gesztusok egész sorát veheti át önkéntelenül a másik embertől, s erős empátiaérzék esetén még nála is intenzívebben és mélyebben élheti

át. Ilyen kapcsolatokban tulajdonképpen a társ testi történései is többnyire kiismerhetőkké válnak, számos részletükben még az ő eredeti érzései mintájára átérezhetőkké is, ami újra a választóvonalak elmosódása, az egymásra való ráhangolódás és az együttes megszélesedés irányába vezet.

A költészet és a képzőművészet története hosszú idő óta számontartja az ún. *embermeghaladással próbálkozó személyiséget* is. A test és a lélek hagyományos karakterét megelégelvén, megunván, ennek a személyiségtípusnak az ambíció elsősorban az ember alapvető élettani és pszichikai működéseinek a sarkalatos megváltoztatására irányulnak, így az ösztönök, az ösztönélet, az érzékelés, az élményszerzés és élményvisszaadás, a gondolkodás, s a nyelvhasználat szinte mindenestől való átalakítására. Alfréd Jarry és Joseph Torma személyiségével, munkásságával az ember nemfenntartó és önfenntartó ösztöneinek a szétzúzására inspirál, Arthur Rimbaud következetes küzdelmet folytat az emberi érzések és érzékelés összezavarása érdekében, poéták és művészek százait ragadva magával az impresszionizmustól napjaink neoavantgárdjáig, olyanokat, akik még veszélytelen és öncélú esztétizálás esetén is minimum színekkel szagérzeteket, zenével színképzeteket, zörejekkel íz élményeket igyekeznek sugallani. Pszichedelikus és hallucinogén költészet, képzőművészet bontakozik ki Amerikában, termékei, kábítószeres hatások alatt született, újszerű élményérzékelési, élményvisszaadási eljárásokat szemléltetnek, neodadaista mozgalom számos európai városban, gondolkodás és nyelv megszokott eszközeit széttördelően: a gondolkodástól és a nyelvtől elfüggetlenült

információs rendszer megszületésében reménykedve olykor. A legtöbb törekvésnek a tengelyében tulajdonképpen az az elképzelés áll, amely szerint az embernek önnön meghatározóitól megszabadulva mássá, egészen újszerű élőlénnyé volna érdemes átalakulnia.

Az embermeghaladással próbálkozó személyiség extrém élményanyaga valójában nem egészen ismeretlen a mindennapi ember számára. Különösen a modern nagyvárosok sok sérüléssel járó, az idegrendszer szélsőséges és sokszor abnormis állapotait eredményező világában mutatkozik meg ez élénkebben, delíriumok, mámorállapotok, víziók, súlyos álmok szövevényeiben. Ám a társadalmi lét higgadtabb, békésebb tájékain is érzékelhető ez, így például a primitív népek mindennapi életében és művészetében, mágikus szertartások eseményeiben, varázslók, sámánok révületeiben. Nyomai vannak az ősköltészetben, az ókori mitológiákban, s a vallások széles övezetében is, gondoljunk ezek nem emberszabású alakjaira, nem evilági jelenségeire, s az ember ráhangolódó, átélő, megelevenítő próbálkozásaira.

A testhez és lélekhez kötöttség terheit könnyítheti, hogy a kötöttségnek és zártságnak számos esetben vannak embersegítő előnyei is. Kerouac, Ginsberg, a beat költészet több klasszikusához hasonlóan, a testet és a lelket kiapadhatatlan élvezetforrásként ünnepli. Dino Buzatti több helyen kimondja, hogy a kötött test és kötött lélek kedves, becsülendő és értékes emberi jellemzők eredője, amelyeknek a segítségével színesen, nagyon gazdagon és vonzó vitalitással élhet az ember. Kosztolányi kései költészetéből kibontakozik, hogy a test és lélek kötött létezése különleges értéknövelő erőt jelent minden egyes ember esetében, általuk ugyanis olyan élményeket adhat és szerezhet az ember, amelyek mindig egyszeriek, soha és senkinél pontosan ugyanúgy nem jelentkeznek, s ezáltal páratlanokká, a világ ismételhetetlen ritkaságaivá válhatnak még az egészen parányi emberi rezzenések is.

A létezés fölmérésére törekedő filozófiák főképpen fölismeréseik igazságtartalmára, realitására, pontosságára ügyelnek, s általában nem nagyon érdekli őket, megállapításaik miképpen is érintik az ember pszichikai világát. Egymástól igen messzire eső, számos vonásukban ellentétes szemléleti rendszerek egyeznek meg például a világ részleges, és részlegességében rendre újjá- és újjászülető ismeretlenségének érvényességében, ám mindennek vonzata, az ember világban való otthontalanságának érzete, az állandó cáfolódásnak kitett ismeretek miatti elbizonytalanodás érzésköre, már inkább csak az irodalomnak és a művészeteknek a visszatérő problémája. E problémakörök megjelenítésének gazdag változatai sorából most azokról szólnánk amelyek az otthontalanságnak és az elbizonytalanodásnak, mint embergátló, embergyöngítő jellegzetességnek az átalakítását, emberi érdekeket szolgáló erővé való átformálását próbálják meg, emellett azokról, amelyek az idegenség érzetének és az eltanácstalanodásnak az emberi pszichikumra nehezedő súlyát szeretnék valamiképpen megszüntetni vagy enyhíteni.

Archaikus korok óta érvényesül az irodalomban és a művészetekben az a magatartás, amely csupán egyféleképpen engedi érvényre jutni az otthontalanság és az elbizonytalanodás érzését: az ember világot meghódítani igyekvő erőfeszítései motorjaként.

Emberlétünk lényegét a fejlődésben, továbbá a folytonos küzdésben látó bölcseletek, költői gondolatrendszerek csatlakoznak ezekhez a múlt századból is, századunkból is, az említett érzésköröket egyértelműen embersegítő eszközökké szelídítve.

Céltudatos fejlődésigényű, kemény küzdőképességű, töretlen lendületű drámai hősök, regényalakok, novellaalakok, másrészt eleven, mindennapi emberek szemléltethetik ezt, akiknek a pszichikai világában az érzéskör csupán inspiráló erőként, előrejutásra ösztönző eszközként él, s nincsen más számottevő jelentése. Gondoljunk többek között Gorkij, Brecht, Németh László hőseire, a futurizmus és az aktivizmus művészeire, vagy akár a művészettől messzebbre esően, jeles századi atomfizikusok, csillagászok, orvosprofesszorok attitűdjére…

A világban való otthontalanság és elbizonytalanodás szorongató érzését számos szerző annak az eszmének a nagy erejű, szuggesztív megjelenítésével igyekszik megszüntetni, amely szerint a mérhetetlenül nagy és változatos világegyetem illetve a parányi ember voltaképpen mélységesen egynemű, azonos, egylényegű. A kozmikus és természeti világ öntudatlan mozdulásaiban rendre az emberre, az ember rezzenéseiben pedig a természetre ismerünk e szerzők írásainak segítségével. Megnyugtató, gyógyító sugallat ez, nálunk maradandóbb erők számtalan jellemzőjét érzékelni magunkban, nálunk maradandóbb erők elválaszthatatlan részének érezni magunkat. Oldja és az elidegenülésnek, az ismeretek elértéktelenedésének, az ember reménytelen eljelentéktelenedésének riasztó sejtelmét, elmére nehezedő súlyát,

Gondoljunk Madách Tragédiájának paradicsomi jeleneteire, Babits Mihály korai novelláira, Juhász Ferenc poézisére, a panteista művészet régi és újabb változataira...

Otthontalanság, kitaszítódás, elbizonytalanodás terheitől való szabadulás érdekében a francia Henry de Moutherlant különös utat választ. Abból kiindulva, hogy a létezés hiteles kiismerése hiányában a történelem folyamán a legváltozatosabb bölcseletek bontakoztak ki, melyeknek elsőbbsége és értéke ügyében nehéz megnyugtató megállapításokra jutni, végül is egy olyan magatartás megvalósítását sugallja, amely előre eltervezetten, időről időre más és más világnézet érvényesítésével próbálkozik. Ez a szokatlan életvezetés problémánk szempontjából voltaképpen igen értékes, ugyanis a szemléletcsere mindenkor adott esélyével is, az egyes szemléleti rendszerek elmélyülésének és eredményessé érlelődésének eshetőségével is a remény állapotát állandósítja az emberben, s így visszatartja, óvja az elbizonytalanodás enervált világában való elmerüléstől, a csüggedés elhatalmasodásától, az esetleges széteséstől.

A tudat terheit könnyítheti, hogy a világ idegenséget árasztó, rejtelmes, ismereteinkkel abszolút mértékben utol nem érhető jellegének voltaképpen pozitív vonásai is vannak, az ember számára. A létezés titokzatos, talányos részletei mesébe illő színezeteket, a színesség és érdekesség számtalan parányi impresszióját is jelenthetik az embernek, szépnek és varázsszerűnek mutatkozó apró élmények egész sorozatát. Gondoljunk Krúdy Gyulára és hőseire, akik az élet rejtelmes rezzenéseit gyönyörűségesnek érzik és jóleső áhítattal szemlélik, vizsgálgatják, a kései

Kosztolányira, a létezés titokkal teli természetének csodálójára, aki szerint élni végül is azért érdemes, mert páratlanul nagy és erős élmény a rejtelmektől sűrű világban jelen lenni.

Összegezés

Fejezetünk zárásához érkeztünk. A teljességtől bizonyára elmaradt a munkánk, az abszurditás alaperőiben rejlő emberellenes jelleg átalakításának, semlegesítésének, emberre nehezedő súlya enyhítésének az előző oldalakon említettek mellett nyilvánvalóan számos más változata is van még, mi csupán a magunk ismeretanyagát, olvasmányélményeit próbáltuk meg átgondolni, összefoglalni. A klasszikus költők, írók, művészek általunk idézett nézetei, eljárásai mindenesetre az élet általános, mindenre egyöntetűen érvényes és végleges abszurditását valló szemlélet elfogadhatatlanságát sugallják, erősen ellenpontozzák és megingatják az ennek a szemléletnek az alapjáról megszületett abszurd műveknek még a súlyosabb érveit is, és semmiképpen sem mutatják az embert az abszurditás alaperőivel szemben sem védtelennek, sem esélytelennek. Lényeges közös tulajdonságuk, hogy az alaperők emberellenes voltának megszüntetéséhez nem ítélik elengedhetetlenül szükségesnek maguknak az alaperőknek a megszüntetését, inkább az emberellenesség embersegítővé való átformálása, az alaperők emberi értékek szolgálatába való állítása módozatainak megtalálásával vívódnak. Ám többnyire túlfokozottan különleges és szélsőséges

megnyilvánulások segítségével érik el eredményeiket, s ezzel voltaképpen elárulják az egész probléma szélesebb, általánosabb, mindennapibb síkon való megoldatlanságát. A létabszurditás főerőinek humanizálása néhány élvonalbeli alkotó révén elkezdődött ugyan, a győzelem azonban még nagyon messzire van innen.

II. ALFEJEZET
AZ ABSZURDITÁS ANULLÁLÁSA ÚJ LÉNNYÉ VALÓ ÁTALAKULÁSSAL

Világunk és létezésünk *humanizálhatatlan* fejleményeibe nem könnyű beletörődni, Különösen, hogy a fenti, kizárólag korlátozottan humanizálható (tehát teljességükben humanizálhatatlan) létjelenségek köre még bővíthető is, szinte a végtelenségig, ideillő másodrendű, negyedrendű, vagy éppen nyolcad rendű elemekkel. Ám a *humanizálási folyamat* kétoldalú jelenség, nem csupán a világ abszurd alapelemei a részesei, az idevágó működésekben jelen van az előemberi élőlény is, alapállapotának abszurd jellemzőivel együtt. Ha a világ abszurd alapelemei átalakíthatatlanak, akkor akár magának az embernek volna szükséges átalakulnia a világabszurditástól megérinthetetlen és megzavarhatatlan, egészen új élőlénnyé, szinte mindenestől mássá mint az eddigi – ezek a nézetek is elterjedtek a századok során. Mi több, több korban, több tudományág kisérleteket is folytatott mindezek érdekében. A *tnetozófia* az abszurditás száműzése érdekében ezeket is igyekszik átfogóan megismerni.

A kísérletezésnek a fenti fajtája a civilizációtörténetben az ókortól napjainkig jelen van, méghozzá sajnos számtalan sarlatán elemmel együtt. Ám a folyamatosságon túl *kulminációs* korszakok is vannak, noha messze nem pozitív, sokkal inkább negatív előjellel. Ezekből a korszakokból a *tnetozófia* azonban mégis meríteni szeretne módszereket és példákat a problémakör jobb átgondolása érdekében. A nem túlságosan távoli, többnyire dokumentációkat is tartalmazó korszakokból a békebeli *fin de siecle* különlegességek felé haladó tudományossága (és áltudományossága), a háborúzó Harmadik

Birodalom borzalmas humánkisérletei, a robotikát megelőző amerikai és japán próbálkozások a vízben-tűzben-jégben sérthetetlen, vadonat új, militáris szuperlény megalapozására egyaránt szolgáltatnak megvizsgálandó eseteket. Érdemes talán a témánkkal kapcsolatos tanulságosabb műveleteket rövid összefoglalók révén megidézni is.

Külön kiemelnénk hogy a fenti kisérletek dokumentációja és tudományos hitelessége is kétes nézetünk szerint. Eseti jelleggel őrződtek meg mindezek egyfelől, lezajlásuk módjának nincs ma élő szemtanúja másfelől..

Az elhalt vagy csökevényesedett emberi életműködések újjáélesztése

Megpróbálunk a ránk maradt dokumentumokból kiindulni ennek a műveletnek az érzékeltetésére. Ezúttal egy *fin de siecle* orvosintézeti előadás szövegéből. Végül esettanulmányokból is idézünk.

ELŐADÁS SZÖVEGRÉSZLETE: Legelőször is szeretnénk valahogyan újjáéleszteni az emberből néhány százezer év alatt kikopott, csökevényessé vált biológiai működéseket. Ugyanis az embernek nem csupán a jelenlegi érzékszervei és biológiai működései voltak meg eredetileg, hanem csira szerűen, csupán alig kialakulva, másfajta érzékelő képességei is. Olyan típusú érzékműködésekre gondoljanak, mint például a madaraknak az a képessége, hogy ezer kilométerekről is biztosan visszatalálnak a fészkükbe. Sajnos az embernél számtalan ilyenféle képesség elmosódott, megszűnt. És ugye a mai embernek teljes egészében kialakultak már például a légzőszervei, orr, légcső, tüdő stb. Az ember azonban nem csupán a megszokott szerveivel képes a légzésre, hiszen van például bőrlégzés is! Mint tudják,

ez egy olyan légzésfajta, amely visszafejlődött az embernél, mert nem volt rá szüksége, s ma már csökevényesen működik. Nos mi az ilyenfajta, másodlagos biológiai működéseket próbáljuk meg megerősíteni, s ezáltal új működések, új érzékelésmódok irányába vezetni az embert. Visszanyúlunk a civilizációt jóval megelőző emberhez, s onnan, az ott csírájában meglévő adottságokból másfelé indulunk el, mint a mai ember.

ESETTANULMÁNY: …Miután befejeződött a bőrön keresztül történő légzés bemutatója, hat fiatal lány és hat fiatal fiú siet be a terembe, sárga és világosbarna színű selyemköntösökben. A selyemköntöseik hátuljára a következő szavak vannak varrva: fahéj, kávé, vanília, rum, kókusz és mandarin, mindenkinek más. Odalépnek az óriásméretű porcelán teáskannákhoz, amelyeknek szintén fahéj, kávé, vanília, rum, kókusz, mandarin feliratai vannak, és igen sokat isznak a gőzölgő teákból. Ezeknek a fiataloknak az anyagcseréje már jelentősen megváltozott, amint hamarosan észrevenni ezt. Anabolizmusuk több mint fele a bőrükön keresztül történik, ami színes izzadásban és nagyon erős illatanyagokban válik észlelhetővé. A fahéj feliratot viselő lány megfordul és leveszi a köntösét. A nagy mennyiségű forró tea miatt a bőre apró barna izzadságcseppekkel borított. Erős fahéjillatot áraszt, amely a teremben mindenhol érezhető ahogy sétál. Aztán visszamegy a köntöséért, felveszi és elhagyja a termet. Egy fiatal férfi lép előre, leveszi a kávé feliratot viselő köntösét. Sötét bőrén sötétbarna izzadságcseppek láthatók. Erős kávéillatot áraszt, amelyet ismét az egész teremben érezni lehet. Felveszi selyemköntösét és elmegy ő is. Egy másik lány következik, köntösét levéve egészséges, szép sárga bőre erős vaníliaillatot áraszt, majd egy másik, vörösesbarna bőrű fiú jön, ő rumillatot áraszt. Ezután egy narancsszín bőrű lány tölti be a termet mandarinillattal... Idézet a dokumentációból: Ez a bemutató a bőr anyagcseréjének jövőbeli esélyeit szemlélteti. A hagyományos légzés és vizelés átalakíthatóságát. Ugyanakkor megpróbálja előkészíteni az utat a testműködések HUMANIZÁCIÓJA [kiemelés tőlünk] felé: valószínűleg a jövőben nem kell eltűrnünk a tüdőnkből és szánkból áradó kellemetlen szagokat, valamint a vizelet kellemetlen szagát és nedveit. Még az izzadásunkon is esztétikus módon uralkodhatunk majd el…

Olyan életműködések elsajátítása melyekkel eddig nem rendelkeztünk

Hasonlóképpen egy *fin de siecle* korabeli orvosintézeti előadás szövegrészletét idézzük, majd most is néhány esettanulmányt:

ELŐADÁS SZÖVEGRÉSZLETE: Olyanféle működéseket is próbálunk megalapozni az emberben, amelyekkel még eredetileg sem, csira szerűen sem rendelkezett. Vadonatúj táplálkozási módokat, az anyagcsere új módjait, új érzékszerveket, új emberi nyelvet például, amely nem él immár szavakkal vagy mondatokkal, amelyek az igazán pontos gondolattovábbításra sajnos nem nagyon alkalmasak... Próbálkozunk különben az egyetlen szót vagy mozdulatot sem igénylő gondolatátvitel megvalósításával is. Úgy képzeljék el ezt, például, hogy valaki gondol valamire és anélkül hogy megszólalna vagy megmozdulna a másik ember már tudja is, hogy mi ez a gondolat. És ha egyetért a felmerült gondolattal, vagy akár a gondolatban benne lévő kéréssel vagy utasítással, akkor azon nyomban meg is cselekszi. Ezt hipnózisnak hívjak különben.

ESETTANULMÁNY: …Testhez tapadó balettruhában táncosok lepik el a termet, a barna és a sárga ízléses árnyalatait viselik. Fürtökben fölsorakoznak a terem közepén, közben egy kagylóívű, sárga porcelánkeret ereszkedik alá a magasból. A táncosok közül kiválik egy lány, sorban egymás után megáll partnerei előtt, nézi őket, majd csöndesen mindenkinek a szemét végig simítja, zárja. A sárga porcelánkerethez megy, amelyben gyöngyvászon van, színes pasztellkrétát vesz magához az egyik zsúrasztalról, nyolc vékony, íves vonalat rajzol a vászonra. A táncosok egyikének ruhaszínével pontosan azonos a pasztellkréta színe. A lány a táncosra néz, s oldottan, szelíden elmosolyodik. A táncos meghajlik a vonal íve szerint. Így folyik tovább a játék, újabb színű pasztellkréta, újabb íves vonal jön a gyöngyvásznon, a pasztellkrétával azonos színű ruhát viselői táncosok pedig rendre meghajolnak a vonalak íve szerint. Virágalakzatok bontakoznak ki finom, visszafogott színekből a gyöngyvásznon, s velük pontosan megegyező virágalakzatok születnek a teremben is,

a csöndesen ide hallatszó. hipnotikus szecessziós muzsika ütemeire. Amikor a porcelánkeretet a virágalakzatok megtöltik, a gyöngyvászon elé újabb vászon ereszkedik, s újabb virág szerűen remegő, szép mozgások jönnek, majd megint újabbak, és megint újabbak…Idézet a dokumentációból: Ez hipnózis. A balett-táncosok minden mozdulatukban pontosan követik a társuk gondolatát, pasztellel rajzolt vonalait és színeit. A hipnózis valójában egy lépést tesz az emberiség ősi problémájának megoldása felé is, az AZONOS TESTHEZ ÉS LÉLEKHEZ VALÓ HOZZÁKÖTÖTTSÉG [kiemelés tőlünk] enyhítéséhez, vagy majdani, esetleges eltörléséhez. A hipnotikus folyamat során mind a pasztellkrétás lány, mind a táncosok úgy érzik, hogy egy kicsit egymás lelkének részei is, amint azt az együttes események utáni interjúk is szemléltették….

Más élőlények életműködéseinek áthelyezése az emberi élőlénybe

Ezúttal olyan *fin de siecle* orvosintézeti eljárás részlete jön amit ma is merésznek sőt elhihetetlennek vélünk, noha az eljárás célját azóta génmanipuláció révén számos militáris intézet megpróbálta elérni:

ELŐADÁS SZÖVEGRÉSZLETE: A vadonatúj vonások sorát próbáljuk meg szélesíteni más élőlények működéseinek az emberbe való átültetésével is. Igy többek között a halak, a madarak, az emlősállatok néhány vonásának az átvételével. Van például a Spa Gyógyintézetünkben egy lány, aki háromesztendős kora óta a gazdag édesapjának az óceánparti akváriumában töltötte szinte minden egyes napját. Delfinek játszópajtása volt. S kialakult egy különleges képessége a vízben eltöltött évtizedek során. Hasonlóan a kopoltyúval lélegző halakhoz, apró vízinövényekből és vízi élőlényekből oxigént sikerül nyernie, s így ma már akár tízperceken át is zavartalanul a víz alatt tud maradni. Ezt a képességét különben az elmúlt évek során sok munkával megpróbáltuk másokba is átültetni - és értünk is el már részleges sikereket. Nem

indokolt különösebben bonyolult dolognak nevezni ezt, hosszadalmas munka ez inkább mint nehéz, a szájszerveknek és a nyál összetételének aprólékos átalakítása szükséges hozzá.

ESETTANULMÁNY:…Három, különlegesen nagy méretű, kagylóformájú üvegmedencét tol be a terembe a személyzet, amelyekben vízinövények vannak, apró aranyhalak úszkálnak. Minden medencében, a víz alatt ott úszkál azonban egy szőke, derékig érő hajú, fiatal lány is. A sellő szerű lányok a víz alatt maradnak, az üvegmedencékben időnként apró buborékok jelzik hogy a sűrű aljnövényzetből, s az apró vízi élőlényekből alighanem sikerült oxigént nyerniök. A személyzet szép, szecessziós állóórákat helyez melléjük, nulla pontra állított mutatóval, s elindítja őket. Eközben sellőket megelevenítő, szecessziós zene szól. Eltelik egy negyedóra. A teremben tevékenykedő személyzet tagjai ekkor sorban megállítják az üvegmedencék melletti állóórákat, köpenyeket hoznak a kádakat elhagyó, sellő szerű lányok részére. A sellő szerű, szőke nők szárítkoznak, öltözködnek, majd elmennek… Idézet a dokumentációból: …Más élőlények szerveinek és életműködéseinek átültetése az emberi élőlénybe sok esetben elvezethet AZ EMBER HALÁLÁNAK MEGSZÜNTETÉSE ÉS HALHATATLANSÁGÁNAK ELÉRÉSE irányába [kiemelés tőlünk]. Képzeljük el azt a jövőbeli szuperembert, aki víz alatt tartósan életben marad, egy másik szuperembert, aki nem pusztul el parázsban és füstben (jelenleg a tardigrádok képességeit figyeljük, amelyek még 150 Celsius-fokos hőmérsékleten is életképesek), vagy azt az újabb szuperembert, aki akkor is életképes marad, ha a teste teljesen belefagy a jégbe (jelenleg az ún. fa béka képességeit tanulmányozzuk, amely több mint négy hónapig képes életben maradni bármilyen jégtömbben)...

Mindeddig kontrollálhatatlan életműködéseink kontroll alá vonása

Az elmúlt században a *Japán Császári Haderő Mandzsúriai Fegyveres Egysége* többféle kísérletet is végzett az iménti cél

érdekében. Jógázókat hoztak Mandzsúriába például, és időről időre színpadi előadás keretében mutatták be eredményeiket, esztétikus mozgással és zenével kísérve. Katonai jelentéseikből idézünk:

SZÖVEGRÉSZLET: …Az emberi test olyan kontrollálatlan működései, mint a légzés vagy a szívverés, minden idők orvosainak és katonai vezetőinek sok gondot okoztak. Mi ezt a helyzetet szeretnénk megváltoztatni azzal, hogy az ember saját akaratából irányíthassa saját biológiai működéseit; például napokra leállíthatná a szívverését, majd újra elindíthatná, meghosszabbítva ezzel élettartamát, akár a HALHATATLANSÁG FELÉ [kiemelés tőlünk] ami katonailag alkalmazva nagyon értékes volna…

ESETTANULMÁNY: …A indiaiak a csöndesen szóló, keleties zene ütemeire ősi jógamozgásba kezdenek. Tulajdonképpen különleges hajlékonyságot kívánó, lassú, kígyózó mozgás ez. A földön könyökölnek mindannyian, rezzenéstelen arccal előre nézve, lábukat lassan, folyamatosan fölemelik, a fejük fölé hozzák, majd térdüket behajlítva lábfejüket az álluk elé ejtik, utána visszahajítják a térdüket, s lábfejeiket az arcuk egyik oldalára ejtik, majd az arcuk másik oldalára: szüntelenül mozgó, csavarodó alakzatok születnek meg így. A rezzenetlenül előre néző arcuk egyik oldalára kerülnek a lábak időnként, majd egy szelíd ívvel át a másik oldalra: a pózok mindig olyanok, mint amiket az ősi indiai szobrokról ismerünk, vagy néhány mai, világszerte nevezetes mongol, japán, indiai cirkusz társulat műsoraiból. A finoman kanyarodó, csavarodó mozgásokat mindenki egyszerre végzi, az összhatásnak erősen archaikus jellege van... A teremben a fények halványulni kezdenek, haranghang szólal meg, a zene elnémul, az egyik jógi izgatottan, ritmustalanul kezd hajladozni, majd megmerevedik. Sorban a többiek mozgása is megbomlik, s egymás után mindenki megmerevedik. A gyér fényben a megmerevedett jógik úgy néznek ki, mint a bearanyozott szobrok. Hat orvosunk jön előre a jógikhoz. Apró kézitükröket tartanak a légzést ellenőrizve az arcuk elé, majd megvizsgálják a szívműködésüket is. I.orvos. Érzékelhetetlen a légzés és a szívverés. II.orvos. Érzékelhetetlen a légzés és a

szívverés. III.orvos. Érzékelhetetlen a légzés és a szívverés. IV.orvos. Érzékelhetetlen a légzés és a szívverés. V.orvos. Érzékelhetetlen a légzés és a szívverés. VI.orvos. Érzékelhetetlen a légzés és a szívverés… Erősödni kezd a fény, fölcsendül a harang hangja. Az egyik jógi gyors rándulással megmoccan, mozogni kezd, majd sorban egymás után mindegyik. Az orvosok visszamennek a szettekbe, a jógik ősi világokat idéző mozgása, együttesen, azonos mozdulatokkal újra elindul, a szomszéd szalonban újra megszólaló zene ütemeire majd a zenemű zárásakor kígyózó mozdulataikkal ők is elhagyják a termet…

Az öt emberi érzékszerv alkalmazása másféle észlelés megvalósítására

A *Mandzsúriai Fegyveres Egység* többféle különleges kísérletet is végzett ezen cél érdekében. Azt kívántak, hogy kiszélesedjen minden emberi érzékszerv működése, például észlelhessünk szaglással színeket, ízleléssel illatokat, satöbbi. Katonai jelentéseikből idézünk:

SZÖVEGRÉSZLET: …Szeretnénk bővíteni az emberi élőlény érzékszervi műveleteit. Ez azt jelenti, hogy például egyedül az érintéssel az ember színeket és illatokat is érzékelhessen. Vagy például, hogy hangérzékelés is történjen, amikor az ember színeket észlel vagy illatokat érez, és így tovább. Ezenkívül további funkciókra kívánnánk képessé tenni az észlelő szerveket, például az ultrahangérzékelésre és más speciális érzékelésre. A közelmúltban tíz ilyen izgalmas esetet rögzítettünk mint a rendkívüli érzékelés megvalósulását. Mind a tíz teljesen különböző volt...

ESETTANULMÁNY: …Idézzük az egyik alanyunk esetét. Vallomásából kiindulva további kísérlete tézést tervezünk vele: "Különös történet az enyém, tisztelt hölgyeim, uraim. Régi cirkuszművész famíliából származom, apám bohóc, anyám

kötéltáncosnő volt, a nagyanyám műlovarnő, a nagyapám pedig állatszelídítő. Gyermekkorom is a cirkusz világában telt el, hatalmas oroszlánok, tigrisek, óriáskígyók, veszedelmes mérgeskígyók között játszottam nap mint nap. Hatéves fiúként a társulat néhány mutatványában is fölléptem már, tűzkarikákat tartottam tigriseknek, kígyókat csavartam a karomra, máskor artisták dobálták egymásnak könnyű súlyú testemet a védőháló nélküli porond fölött. A megfeszített figyelem, a veszélyhelyzetek iránti érzékenység úgyszólván csecsemőként a véremmé vált. Az a gyermek számára szokatlan és zaklatott élet, amelyet élni volt részem, azonban nemsokára különös idegrendszeri problémákat okozott nálam. Nyolc és fél éves voltam, amikor a szüleim az érzékelésem abnormális működésére lettek figyelmesek, először csak egyes színeknek, így például a vörösnek és a zöldnek az összetévesztésére, majd olyan furcsaságokra, hogy a színek hangérzeteket keltenek bennem, s hangképzeteket indít el nálam az állatok szaga is. Kiderült, hogy ennek az az előzménye, hogy kisgyermekként a vadállatok szagának enyhe megváltozásából sejtettem még elkövetkező tetteiket, a szagváltozások nyomán már előre hallottam, fölállásuk zaját, elkövetkező settenkedésük neszeit, vagy a goromba támadásaikkal együtt járó hangokat. Beteges túlérzékenységem sajnos nem enyhült, hanem újabb és újabb érzékeimre terjedt át, alig volt néhány olyan ruhaanyag, amelyet megtűrtem a bőrömön, a többiek elviselhetetlen, szúrós fájdalmat és káprázó színek érzetét keltették bennem. A betegség keltette nyugtalanság, és a szüleim általam is érzékelt rémülete még inkább elmélyítette nálam az érzékelési zavarokat. Kamaszkoromban már szinte elviselhetetlen hangzavart okozott a fülem számára egy virágoskert megpillantása, ám ekkor már a hallásom sem maradt zavartalan, a hangokhoz ízek érzete társult, egy zsúfolt utca képe ma is fullasztó és sűrű ízek undorító tömegét éleszti bennem... Mi több, tavaly tavasszal feltűnt, hogy hallom azokat az ultrahangokat, amelyek révén a denevérek kommunikálnak egymással, sőt, észlelem a rádióhullámokat is. Mindezeknek volt azonban jó oldala is, SZÁMOS ISMERETLEN RÉSZLETE A VILÁGNAK ISMERTTÉ VÁLT [kiemelés tőlünk] a számomra, igy ezek miatt a speciális érzékelések miatt valahogy otthonosabban érzem magam a mindennapokban, nem érzek már mindent annyira negatívnak…"

Különleges életstílusok az abszurditástól való megszabadulás céljával

Ezzel többek között egy *francia-kanadai kutatóintézet*, az Allen Instutite kísérletezett Montreálban, a huszadik század végén. Néhány dúsgazdag, de az emberi élet abszurd nyűgeitől szabadulni akaró arisztokrata is orvosi alannyá vált itt, akik az óriási vagyonuk révén megengedhették maguknak a világtól való elzárkózást és az egészen szélsőséges életvitelt. A dokumentációból idézünk:

SZÖVEGRÉSZLET: …Újabban be kellett rendeznünk un. grog-kamrákat és álom-kamrákat is a *pacientúra* számára. Különösen a híres francia Lovag, és a brit koronától a Lord címet elnyert idős arisztokrata igényelte ezt, ők a napi attitűdjük révén AZ IDOMULÁST SZERETTÉK VOLNA KIKÜSZÖBÖLNI [kiemelés tőlünk] a személyes életükből, ám általában véve az emberi életből is…

ESETTANULMÁNY: …A Lovag lép a terembe. Puha francia úr, álmodozó arccal. Kezében karcsú, magas serleg, amelyet drágakövek díszítenek. Három társa kiséri, náluk is ugyanilyen serlegek vannak. Lassú lépésekkel az álomkamrákhoz jönnek. A személyzet kitárja az aranyajtókat. Sugárzó fényű, kincsekkel telitöltött kamrák tárulnak föl, a falak, a baldachinos ágyak, az apró zsámolyok zsúfolva vannak mesés ékszerekkel, smaragddal, rubinnal, zefírrel, opállal, gyémánttal ékesített nyakékekkel, vázákkal, serlegekkel, igazgyöngy füzérekkel. Mintha kincsesládák fedele tárulna föl, olyanok a megnyíló álomkamrák... A személyzet megigazítja a párnákat, szétsöpri a paplant is ellepő gyöngyfüzéreket, ékszereket, előkészíti az apró szobákat az alváshoz, álomhozó italokkal megtöltött serlegeket visz az asztalkákra, miközben az ajtók előtt álló csoportból a Lovag megszólal: "A transzcendencia birodalmába csupán egyetlen út vezet uraim, az álom. Ám nem akármilyen álom, kedves barátaim. Néhány ezer év alatt kialakultak már azok az álomkamrák és azok az álomtápláló szerek, amelyek mindig, mindenütt csupán jóleső, nagyszerű álmokat

okoznak. Csak ilyen álomkamrákat építtessünk és csak ilyen álomhozó italokat igyunk, s akkor egész életünkben egy mesebelien szép, gyönyörűséges, varázsos világban élhetünk. Csupán étkezni keljünk föl napjában egyszer, s igyekezzünk mihamarább vissza az álomkamra mélyébe. Itt eltűnik majd minden, ami az ember szürke, szorongató és szomorú világát jellemzi, s az álom csöndes hullámain át mindennap elérkezhetünk egy minden nyomasztó napi idomulástól mentes, egészen időtlen, ugyanakkor a mi számunkra egyedül megismerhető, az általunk egyedül megízlelhető, a valamennyi várakozásunkat fölülmúló és elmondhatatlanul varázslatos Túlvilágra." A Lovag és három társa átveszi a személyzettől a hálóköntösét, s kezében a karcsú serlegekkel, visszafogottan, nyugodtan, szertartásosan az álomkamrába sétál. A személyzet egyszerre és nagyon lassan hajtani kezdi befelé a tömör, nehéz, aranyozott ajtókat,,.

Akárminő látványosnak is tűnhetnek a fentebb felidézett kisérletsorozatok, bármennyire is bőségesnek tüntetik fel a lehetőségeket, továbbá bármily tágnak is láttatják a határvonalat ameddig az előembernek egy mindenestől újszerű élőlénnyé való átalakításában a civilizáció eljuthat, az alapproblémánk szempontjából, az emberi sors abszurditásának eltörlésére nézve nem jelentenek sokat. Maguknak a korabeli tudósoknak és kutatóorvosoknak is feltűnt különben ez, egy hajdai *fin de siecle* dokumentumban például ilyen észrevételeket olvasni:

SZÖVEGRÉSZLET: …. Már a személyzet is, és a pincérek is át vannak itatva az emberi szélsőségek imádatával! Mi több! Ki fog kerülni a kutatásaink híre hamarosan innen, és nemsokára már ezrek, százezrek, milliók rajonganak majd az őrültnél őrültebb emberi szélsőségekért! Anélkül hogy értenék az itteni munka céljait,

megőrülnek majd mindenért ami innen jön! Magukon kezdnek kísérletezni, de tömegesen, százezer számra uraim! Ez lesz az egyetlen újdonság amit elérünk! És közben mi a valóság, mi a mindennél szentebb igazság? Hogy amit mi itt ezekben a rendelőkben és szalonokban létrehoztunk, az nem egy jobb és szerencsésebb élőlény megalapozása! Néhány sötétben tapogatózó, nagyon apró reményeket adó mozdulat csupán, semmi más. És milyen áron uraim? Úgy, hogy kiöltünk magunkból minden érdeklődést az ép, a normális ember világa iránt, s kipusztítottunk innen minden olyasmit, aminek egyáltalán még köze lehet a földközeli, az életszagú emberi világhoz, és immár szétterjesztjük mindenfelé ezt! Mámorosan kóborolunk a titokzatos mezőkön, belerészegülve a túlfokozott vágyainkba és reményeinkbe, miközben a valódi, a húsvér embernek még az írmagja is elpusztul ebben az őrült Spa Gyógyszállóban, a környező városokban, majd messzebb is.

Nehéz lenne vitázni mindezzel. A további, tőlünk is tudott törekvést és kísérletet ráadásul a magunk részéről még meddőbbnek és messze ígérettelenebbnek gondoljunk, mint azokat amiket az imént megidéztünk. Nem jutott a civilizáció ennek a problémának a megoldásában *relevánsan* előre. Az előemberi élőlény abszurditástól mentes, abszurditástól irritálhatatlan vagy a remények szerint érinthetetlen, vadonat új élőlénnyé való átalakítása alighanem még nagyon sokáig álom marad.

III. ALFEJEZET
AZ ABSZURDITÁS SZÁMŰZÉSE ÚJ VILÁGSZEGMENSEK RÉVÉN

Világunk és *létünk* humanizálhatatlanságát követően nem könnyű beletörődni *lényünk* újszerű, a világabszurditástól érinthetetlen élőlénnyé való átalakításának eléggé valószínű esélytelenségébe sem. Marad a tnetozófiai vizsgálódás előtt azonban még egy út, amely az ember érdekeinek mindenestől alárendelt világ megteremtéséhez és az önnön érdekeinek mindenestől megfelelő emberi élőlény megvalósulásához vezethet - és az alábbiakban ennek a maradék útvonalnak az esélyeiről szeretnénk szólni. Mivel tanulmánykötetünk leginkább hangsúlyos közlendői kerülnek terítékre lentebb, dőlt betűkkel kiemeljük a kötetből a teljes gondolatmenetet:

A teljességében humanizált világszegmens és az abszurditástól mentes emberi élőlény kiformálódása egyáltalán nem egyszerű, elsősorban a világ univerzális összképe miatt. "Hiába teli logikus természeti törvényekkel a világegyetem, attól még az ősrobbanástól a mai széttágulásig az összes gigantikus művelete cél nélküli, semmire se való, abszurd az ember szempontjából." - állítja számos csillagász és részünkről nehezen sikerülne ennek ellentmondani. "Hiába színpompás az élővilág számos jelensége, ettől még valamennyi élőlény összes önfenntartó erőfeszítésének a pusztulás a jutalma, önellentmondásosan, abszurd módon, emberi szemmel nézve milliárd és milliárd alkalommal előforduló abszurdum gyanánt." - jelzi nem is egy evolúcióbiológus és ennek is nehéz ellentmondani. A halálnak, az időmúlás rombolásának, a szervei öntudatlan működésének odavetett sok milliárd ember sorsának abszurditása is megemlítendő - vélik igen

sokan, ugyanakkor az emberi sors számos, szomorúan abszurd részletét a művészet és az irodalom jeles művelői is megelevenítik, szinte számtalanszor... A humanizált területek és történések parányi szigeteitől eltekintve az ember igazából egy abszurd világtengerben él.

Nagyobb baj, hogy a fizikai, kémiai, biológiai természettörvények tömege egyáltalán nem csökkenti az emberi civilizációt övező és átitató abszurditás erejét, mivel az élő és élettelen világnak igen nagy számú, az emberi érdekek szerint nézve irracionális és embersujtó alaptörvénye van. A fizikai, kémiai, biológiai természettörvényeken a tudománynak nem volt módja változtatni az évszázadok során semmit sem, az élő és élettelen világ alaptörvényei vonatkozásában évezredeken át meddő maradt. A humanizálás mai állapotát is meghatározza ez a meddőség: miközben a mindennapi életövezetünk átalakításában apróságról apróságra naponta eredményesen megyünk előre, aközben esszenciálisan semmi sem mozdul, és az emberarculatú szigeteinken változatlanul eltehetetlenedve állunk az abszurd világtenger sűrűn előcsapó és életünket megrongáló hullámai előtt.

A korunkbeli filozófia különösen is gondban van az abszurditással átitatott, ám egyúttal imponáló méretű és erejű élő és élettelen világgal. Nem tud tiszteletlenül tekinteni, a századok óta szokásos nagyrabecsülés nélkül nézni ugyanis sem az élővilágra, sem az élettelenre. Nem nagyon van szerző aki az érző, a gondolkodó, az

alkotóerővel, erkölccsel, érzelemvilággal, igazságérzettel rendelkező emberhez méltatlannak nevezné mindkettőt vagy az emberi civilizációhoz immár nem illőnek minősítené őket - és az ember jövendőjében ennek megfelelő sorsot szánna nekik. Pedig ha belegondolunk, hódolni, tisztelni, nagyra értékelni való az ember érdekei szemszögéből nem sok minden van a gigantikus élettelen világ céltalan és semmirevaló működésén. És az élővilág alapműveletén, az egymást űző, maró, milliárd és milliárd egyed véres élethalálharcán pedig alighanem még annyi sem.

Nem tud a filozófia tiszteletlenül tekinteni a természettörvényekre sem. Pedig ha belegondolunk, lehetünk bármennyire is képesek hasznosítani a természettörvényeket, a létező természettörvények attól még egyáltalán nem érdemelnek meg semmiféle odaadó elismerést, vagy netán, nem egyszer, szeretetteli áhítatot. A természettörvények amennyiben nem állítottuk a szolgálatunkba őket, akármikor az ellenségünkké válnak, akármikor nagy erővel az utunkba állnak - és amennyiben netán nem alkalmazkodunk a működésükhöz, azonnal szétzúzzák a sorsunkat, az életünket, a szervezetünket, és sok minden mást.

A humanizálás esszenciális előremozdítására mégis mód adódik e téren. Meggondolandó lenne a természettörvényektől való elszakadás és elszigetelődés - és saját alaptörvényekkel, saját érdekeinket szolgáló övezet kialakítása.

A természettudományos szakirodalom szerint egyáltalán nem álom manapság már ez. Módosítottunk, humáncélokat kiszolgálóvá formáltunk természettörvényeket immáron az elmúlt évtizedek során, elegendő akár az elszigetelt űrkabin működésének jó pár jellegzetességére vagy éppen a részecskegyorsító apparátus jó néhány jellemzőjére gondolni. Alapvető fizikai, kémiai, biológiai törvények eredeti számértékeit és eredeti működési állandóit változtattuk meg az utóbbi években, számos izolátum van már a világűrtől egészen a szubatomi világig, aminek a műveleteihez mi szabtuk meg a szabályokat - és nem a világmindenség, mint eddig. Az Általános Természettörvény nem szentírás ma már.

Vannak filozófusok, akik szerint a világ embersujtó abszurditásával szemben semmiféle eredményes emberi ellenlépés sincs, az abszurd világtengerből nincsen szabadulás. Aligha igaz azonban ez. Izolátumok tágabb területeken történő, további létrehozása a technika mai színvonalát alapul véve például egyáltalán nem illúzió. Se kényszerítő körülmény, se késztetés rá, de a tudomány felkészültségét, a technika készleteit tekintve korántsem lehetetlen (a földön vagy a kozmoszban) kabinokat, kutatótelepeket, kolóniákat, hermetikusan lehatárolt lakóterületeket kialakítani - belül a lehető legkedvezőbb fizikai, kémiai, biológia törvényekkel, amiket mi szabunk meg immár egyedül. Nem lehetetlen formálni az élővilág számunkra releváns részét sem számos élettani alaptörvény általunk való előírásával - és még az emberi szervezet és ösztönvilág általunk

meghatározott működésének az elérésére is adódnak útvonalak ma már, a vonzatok megfelelő végig gondolása mellett.

Léteznek emberi ellenlépések a világ embergátló, embersujtó, emberpusztító abszurditásával szemben. Akkorára bővült a technika hatóköre korunkban, hogy kilátásba kerülhetett az Abszurd Világtengerből történő kihajózás, a lezárt humánbirodalomba történő betelepedés, a Világegyetem faképnél hagyása (keringjen csak odakinn magának, mondhatná némi iróniával a porszem ember, a világmindenség alaptörvényei és műveletei által rárótt rengeteg szenvedés nyomán aligha indokolatlanul)... A humanizálás továbbvitelére van mód azonban, még a mindeddig meddő mezőben is.

A már megindult cselekvő, előkészítő, eltervező eljárásokról munkánk elkövetkező részeiben szólunk. *A thnétoszi jövőtervezés* címmel összefoglaló igényű műveletmetszetet és némileg eseményrajzot is megpróbálunk majd adni mindezekről.

A tnetozófiai posztulátumai

Fejezetünk lezárásaként, a fentebb kifejtett fogalmakból és eljárásokból, már szűrhetőnek és rögzíthetőnek véljük azokat a posztulátumokat, amelyeket a magunk részéről az előemberrel arányos világértelmezés alapigazságainak gondolunk.

1. Isten létezését a természettudomány nem fogadja el ma már, isten a civilizációs előrehaladás elavult rekvizituma.

2. Az emberi civilizáció egyedüli jelenség a világegyetemben, nincsen mód más értelmes civilizáció létrejöttére, mivel az értelmes civilizáció oly mértékben specifikus.

3.Az ésszel és érzéssel élő ember értékesebb minden másnál ami mindezekkel nem rendelkezik, ezért az Univerzum történései nem egyenértékűek, primátusa van annak ami az embereket érinti.

4. A humanizálás, a mi világszegmensünk emberi érdekek szerinti átrendezése, az emberi nem számára minden mást megelőző, első számú működés az Univerzum egészében.

5. A filozófia hagyományos oppozíciói (például anyag vagy szellem, megismerhető vagy megismerhetetlen) szekunderek, a tnetozófia oppozíciója (humanizálható vagy humanizálhatatlan) primer.

6. Ami humanizálhatatlan a világegyetemben, az méltatlan az emberhez, és az ember érdekei szempontjából értelmetlen, abszurd.

FÜGGELÉK

Kérdőjelek a leirtakkal kapcsolatban bőven vannak azonban. Sűrűn felbukkanó tétel a filozófiatudomány története folyamán, hogy az emberi élőlény valójában nem is alkalmas a világmindenség (vagy éppen a szűkebben vett világok) megismerésére és értelmezésére (megfelelő szintű átalakítására pedig végképp nem), mert nincs azon az észlelési és ismereti színvonalon. Ebből következően a *thnétosznál* filozófia tudományról beszélni komoly túlzás, tnetozófiát kidolgozni meg különösen is az. Ezen felfogás képviselői közül egy korait, a középkori Prometheus Crystallus nézeteit idézzük az alábbiakban:

A fa tulajdonképpen nem is fa. A fű tulajdonképpen nem is fű. Hanem valami más. Mi mást látunk és mást tanulmányozunk mint amilyenek a dolgok valójában. Mi azt látjuk amit a szemünk mutat és azt tanulmányozzuk amit az eszünk elér. A világ igazi arcát azonban nem vesszük észre. Odafönn a csillagok valójában nem csillagok és nincs is fényük. Fenn az égen a nap valójában nem nap és nem is süt.

De hát akkor micsodák a csillagok, mi a nap valójában? Valami, amit mi nem érzékelünk mert nincs rá se érzékszervünk, se műszerünk. A fényét észleljük, a melegét észleljük, ám ezek századrangú jellemzői csupán. A görögök szerint apró részecskék, atomok vannak a napban, ám ezek is századrangú jellemzői csupán. Ugyanígy a hegyeknek, a fáknak, a füveknek is csak az egészen mellékes vonásait vesszük észre. A színüket, a szagukat, az életműködéseiket és ilyesmiket. Ezeket az egészen mellékes jellemzőket gondoljuk mi világnak. Pedig a világ igazi arca nem ilyen.

Amit mi erdőnek gondolunk, az még csak nem is emlékeztet arra amilyen az erdő valójában! Amit felhőnek hiszünk, köze sincs ahhoz amilyen a felhő valójában! Amit ködnek hiszünk, köze sincs ahhoz ami a köd valójában! Nagyon meglepődnénk ha képek formájában láthatnánk egyszer micsodák a növények, az állatok, az emberek valójában! Beledöbbennénk, ha egyszer sikerülne színekké és vonalakká átszámítani és megpillantani, valójában mi is az amiben élünk!

Bárki gondolhatja, hogy talán azt állítom, hogy az egyház tudósai, hatalmas tanintézetei nem az igazi világot vizsgálják. És hogy mindnyájan ostobák és félre vannak vezetve. De egyáltalán nem ezt állítom. Hanem azt, hogy a világ hozzáférhető részét vizsgálják csupán! És bizonyos teljesítményekre is képesek ebben! Hosszú évszázadok alatt sikerül majd ötven évről nyolcvan évre emelni az emberek életkorát. Még hosszabb idő alatt eljutunk majd néhány égitestre a porszemnyi naprendszerünkben. De hol a többi? És hol a lényeg? Mi ez az egész világmindenség és miért van itt? A lényeg, az mindig elmaradt!

Hogyan hihetünk olyat, hogy a hatalmas világmindenség megnyílik a csapnivalóan rossz érzékszerveink előtt? Hogy megnyílik a folyton fejlesztésre, javításra szoruló műszereink előtt? Egy olyan megbízhatatlan valami előtt, mint a gondolkodás? Hogyan hihetünk el ekkora lehetetlenségeket?

Azt gondoljátok hogy csupán egy szánni való csaló vagyok? Az a csaló aki túlbecsüli a tudományt! Aki elhiteti az emberekkel a gondolkodás erejét! Az a csaló, aki kikiáltja világmindenségnek a képeket, a hangokat, a szagokat és az összes semmiséget, amit az ember észrevesz. Az csal, aki belegondolni se hajlandó, hogy amit naponta látunk és hallunk, a mögött egészen más is rejtőzhet!

Sajnos beleverték a fejünkbe, hogy isten képmásai, a teremtés koronái vagyunk! Egyáltalán nem igaz ez! És nem szabad elhallgatni az igazat! Hogy eltájolódott élőlények vagyunk semmi más! Soha nem fogjuk megtudni mi a növény, az állat, az ember valójában! Soha nem fogjuk megtudni, mi ez az egész világmindenség körülöttünk.

Sorolhatnánk tovább és bőségesen idézhetnénk még idevágó gondolatokat, más szerzők egész sorától is, munkánknak azonban egészen más a célja, mint az *gnoszeológia* előemberi megismerésre vonatkozó esélytelenségi skálájának részletezése.

A THNÉTOSZI JÖVŐTERVEZÉS

Változatlanul szeretnénk ezután is az előemberhez illő és vele arányos gondolkodási mezőben maradni, ezért a végeláthatatlan változatokban megjelenő előemberi jövőtervezés esetei özönéből csupán olyanokat idézünk, amelyek magára a nemünkre nézve is előrevivőek, amelyek immár az *athánatosz* színvonalának elérését célozzák, amelyek a minket rabszíjra rászorító evolúciós műveletek valamint világegyetemi alaptörvények és működések meghaladására irányulnak.

Vannak ugyanis ilyenek ma már. Nem feltétlenül fantasztáktól, bőséges bioformációkba belerészegedett teóriatermelőktől, keletiségbe beleveszett bölcselőktől, vagy nyugati csillagjósoktól származnak ezek ráadásul. Hanem komoly tekintélyű tudományos társaságoktól, jelentős, sőt, a civilizációt jobbító eredményeket elérő, rangosnak minősülő nemzeti akadémiáktól és akadémikusoktól szerte a nagyvilágban. Meg is kíséreltünk a legkülönfélébb tudományos társaságoknál a jövőtervezéssel összefüggő, általuk átgondolt nézetekről állásfoglalásokat elérni. Számos dokumentációt őrzünk ennek nyomán, méghozzá szintén számos intézettől, és példák sorozata révén ezek segítségével ábrázoljuk, merrefelé is mozognak napjainkban az őseredetű és állandó alaptörvényeket meghaladni próbáló erőfeszítésesek.

Humanizált Szegmensek az Univerzumban

Mindenképpen tisztázandó, hogy az összvilági méretben érvényes alaptörvények *szabálymódositással* vagy *szabályhelyettesitéssel* való átalakítási műveletei a világegyetem nyitott részeiben aligha vagy egyáltalán nem, viszont zártan, a világegyetemtől elszigetelt és elzárt szegmensekben már az eredményesség reményében valósíthatóaik meg. Űrtelepekre, fizikailag hiánytalanul és hibamentesen lehatárolt kolóniákra gondolunk (esetleg a glóbuszunkon is) amelyekben már megnőnek az esélyeink egy *saját szabályaink szerint működő élő és élettelen világ* megteremtésére. Megpróbáljuk tehát kitapogatni, hogy korunk tudományossága miképpen és minő eljárásokkal vél érvényes sanszokat erre.

Szeretnénk kiemelni, hogy fejezetünk récens anyagokra és récens ismeretekre épül. Letisztulás, tényekké történő érlelődés, sokszoros visszaigazolódás ezekre a récens alapinformációkra magától értetődően nem jellemző. Mégis közzé teszünk több kivonatolt tartalmat is, mert az abszurditástól való szabadulás és önálló úton járás irányvonalainak szemléltetésére ezen a módon is alkalmasak.

TERMÉSZETTÖRVÉNYEK HUMANIZÁLÁSÁNAK ESÉLYEI ZÁRT SZEGMENSEKBEN

ÁLLÁSFOGLALÁS RÉSZLETEI: Royal Society of Physics, U.K.:
Az emberiségnek minden időkben alkalmazkodnia kellett az Univerzum

biológiai, kémiai és fizikai törvényeihez. Korunkban azonban vannak tudósok és filozófusok, akik azt állítják, hogy mindez néhány évtizeden belül véget érhet. Már ma is képesek lennénk kicsi, elszigetelt világokat létrehozni az űrben, olyan világokat, amelyek elsősorban az általunk, emberek által meghatározott szabályok szerint működnének: például űrállomások vagy jövőbeli űrtelepek. Ha akarjuk, ott a kő lassabban vagy gyorsabban hull a földre mint most! Ha akarjuk, ott a víz nem 100 Celsius-fokon forr fel, hanem nyolcvannyolcon például! Elvileg elszigetelhetjük majd ezeket a zárt világokat az Univerzumtól és az Univerzumot irányító általános természeti törvényektől! Sőt! Az általános természettörvényeket az elszigetelt világokban behelyettesíthetjük azokkal a szabályokkal, amelyeket mi, emberek határozunk meg!… Ám tervezhetünk bármi lelkesen is, az imént elmondottaknak számos és igen súlyos akadálya is van. Felsorolunk néhányat: *Gravitáció törvénye. Entrópia törvénye. Fénysebesség mint kozmikus sebességhatár. Radioaktív sugárzás és kozmikus háttérsugárzás. Biológiai és kémiai törvények a sejt szintjén*, és sorolhatnánk még. Elengedhetetlen lesz a mesterséges gravitáció alkalmazása, a sugárzásvédelmi szabályozás megvalósítása mágneses alapon, a makrofizikai állandók időnkénti megváltoztatása, stb, szintén sorolhatnánk. Ám történjen bármi is, lényeges leszögeznünk,hogy a tudomány korántsem tart jelenleg itt.

JÖVŐKÉP: Royal Society of Physics, United Kingdom.
A fentiek ellenére egy óvatos jövőkép reményeink szerint nagyobb melléfogás nélkül mégis vázolható. Képzeljünk hát el egy olyan űrkolóniát, ahol egy forgó O'Neill henger belsejében élnek az emberek mesterséges gravitációban. A henger vastag, sugárzáselnyelő burkolattal (vagy pedig mesterséges magnetoszférával) rendelkezik, így védi a lakókat a kozmikus sugárzástól. A belső hőmérséklet és légkör tökéletesen szabályozott, például a víz forráspontját akár 88 °C-ra is állíthatják, ha az előnyös valamilyen ipari vagy élettani folyamat érdekében. A kolónia teljesen önfenntartó: energiát biztosít, élelmiszert termel, és védi lakóit az univerzum „külső" hatásaitól.

Még a gravitáció erősségét is szabályozni tudják, egyes zónákban erősebb, másokban gyengébb gravitációval élhetnek az itt lakók (például termékeny mezőgazdaság, színvonalas sport, vagy épp megbízható regenerációs zónák érdekében). A későbbiek folyamán további "külső" természettörvények tovább formálása vagy be helyettesítése is elképzelhető a szegmensben élők emberközpontú céljai érdekében.

A dokumentáció tartalma több téren bőven tágabb a fentieknél, a lehetőségek felmérésébe belekerülnek Holdon, Marson, különféle bolygóközi területeken esélyesen elvégezhető univerzális alaptörvény módosítások, sőt, mindenestől való átalakítások műveletei és azok miniműsége is.

ÁLLÁSFOGLALÁS RÉSZLETEI: American Physical Society, U.S.A.
Megvizsgálhatjuk természetesen, hogy a közelünkben hol lennének optimális esélyeink az univerzális alaptörvények működésének gátolására, módosításukra, vagy egyenesen a radikális átalakításukra. Esélyes helyszíneknek a következőket találjuk. *Hold déli sarkvidéke.* Részben az állandó napfény, részben a közelsége miatt kiváló. Regolittal (talajbeli mállások anyagával) védett űrtelepülések építhetőeik itt. *Mars bolygó föld alatti struktúrái.* A marsi talaj alatti barlangok, lávajáratok természetes védelmet biztosíthatnak a sugárzás és szélsőséges hőmérsékletingadozás ellen. *Hold és Mars körüli Lagrange-pontok.* Ezek stabil pozíciók, folyamatos napelemes ellátással és relatívé könnyű hozzáféréssel, akár ideálisnak is nevezhetőek önfenntartó, moduláris űrbeli lakóövezetek kialakításához *Űrbeli toroid vagy henger kolónia.* Például O'Neill henger, Stanford tórusz, vagy Bernal-szféra - ez esetben feldolgozott anyagokból (például aszteroidákból vagy holdi forrásokból) épülő, forgó centrifugális modulok biztosíthatják a mesterséges gravitációt és a védelmet.

JÖVŐKÉP: American PhysicaL Society, United States.
Ha később tudományosságra felépülően kialakítható területiumról van szó, akkor az alábbi megoldásokra érdemes gondolni elsősorban ismereteink jelenlegi állapota szerint: ESA típusú űroázisok. (Nagy és önfenntartó űrbéli kolóniák megépített szerkezetekből). SAGA, Max Space modulok. (Könnyű, felfújható űrházak, kényelmes belső terek, nagy ablakok és vizuális élmények az ember pszichés jóllétének szolgálatában). Holdi területen NASA Artemis felfújható háromszintes modul. (Alsó nyomástartó rész és két felső felfújható szint, ahol labor, hálószoba, konyha, egészségügyi rész kap helyet). NASA NIAC Programban myco-architecture, azaz gombákból növesztett házak. (Gombafonalak építőanyagként, amelyek képesek növekedni és alkalmasak az önjavításra is).

Néhány dokumentum pedig már szembenézni igyekszik egy időben még nagyon sokára várható eseménnyel, a nap vörös óriássá válásával és mindent megsemmisítő ideterjeszkedésével is - miközben a civilizáció megmaradásának módozatain gondolkodik el: ismét az univerzális alaptörvények módosításának vagy akár mindenestől való átalakításának esélyei nyomán.

ÁLLÁSFOGLALÁS RÉSZLETEI: The Physical Society of Japan (1877).
A fizikusok egyöntetű véleménye az, hogy jelenlegi ismereteink szerint nincs módunk a naprendszer elhagyására, és nem lehetséges a fizikai törvények távoli területeken történő remote jellegű átalakítása sem. Amiben bízhatunk, az a humánlényünk fejlődőképessége - hiszen tudományos ismereteink mindössze pár évszázad alatt spirálisan gyorsulva növekedtek és ugyanez a gyorsulás várható majd a milliónyi évből álló jövendőnkben is. Tehát esetleg rájöhetünk még időben ennek a problémának megoldására. Elvi elképzelések persze már ma is vannak: *Alcubierre warp drive* - matematikai megoldás,

ahol az űrhajó körül téridő-buborékot hoznánk létre amely előtte összehúzódik, mögötte kitágul. A hajó helyben maradna, a tér mozogna. Ez technikai értelemben nem sérti a fénysebesség korlátját. Viszont un. negatív energia szükséges ehhez, amit nem ismerünk. *Wormhole téridő-alagutak* - az általános relativitás ezt megengedi, és ezek stabilizálódva már gyors átjárók lennének más csillagrendszerekhez, ám ismét negatív energia szükséges mindehhez, amit nem ismerünk.

JÖVŐKÉP: The Physical Society of Japan (established in 1877).
Ha képes lenne valaha a naprendszertől messze esően működni az emberi civilizáció, az a működés alighanem jellegzetes elemekkel rendelkezne. Sorolunk néhányat: Óriási, önfenntartó városokként létező hajók, amelyek évszázadokon át vándorolnak a csillagok között. Forgó mesterséges világok (O'Neill hengerek, Dyson-szerkezetek mintájára például). Kolóniák, ahol mesterséges gravitáció, szabályozott klíma és teljes ökoszisztéma van. Exobolygók gyarmatosítása és az ottani alaptörvények módosítása.

EVOLÚCIÓS HATÁSOK HUMANIZÁLÁSÁNAK ESÉLYEI ZÁRT SZEGMENSEKBEN

ÁLLÁSFOGLALÁS RÉSZLETEI: Royal Society of Biology, U.K.
Sok neves szociológus és szociálpszichológus szilárd meggyőződése szerint elkerülhetetlen, hogy az emberi lény fiziológiai és pszichológiai működését szabályozó számos alapvető természetttörvény egyre inkább zavaróbbá váljon a modern ember számára, azoknak a az embermilliárdoknak a számára akik megtervezik a napi tevékenységeiket, irányítani akarják mindennapi belső és külső életüket, és akik elkerülhetetlenül naponta számos ősi és elavult szabályba ütköznek. Egyre több tudós állítja, hogy az emberi tudat és gondolkodás számára már nem megfelelő az evolúció során kialakult műveletsor, az a fajta biológiai működés, amely egysejtűek, soksejtűek,

algák, és más alacsony szintű élőlények organizmusain át érlelődött.Ráadásul teli vagyunk ma már szükségtelen szervi működésekkel illetve szervmaradványokkal is. Sorolunk ezekből néhányat: *Cukorraktározás. Zsirraktározás. Stresszválaszok. Úgynevezett zombisejtek működése. Kromoszómavégek fogyása. Nictitáló hártya maradványa a szemben*: ez a harmadik szemhéj a madaraknál és hüllőknél védő funkcióval bír, nálunk csupán csökevény. *Használat nélküli izmok:* például a fül mozgatására szolgáló apró izmok, néhány ember még tudja mozgatni a fülét, de ezek az izmok nem utilitárisak. *Darwin-pont a fülön:* apró kiemelkedés a fülkagylón, az állatoknál a fül forgatásához kellett, nálunk csupán maradvány. *Testszőrzet általában:* melegen tartotta az embert hidegben, védelem volt rovarok ellen. Ruházat mellett már nem szükséges. *Bölcsességfogak:* a nyers, kemény táplálékhoz kellettek, de a modern étrend és kisebb állkapocs miatt ma már gyakran csak gondot, fájdalmat, műtéti beavatkozást okoznak. *Farokcsont:* az egykori farok maradványa, ma már nem funkcionális. Mindezeket kellemetlennél kellemetlenebb testi termékek is tetézik. Ezekből is sorolunk néhányat: *Orrváladék*: szerepe a kórokozók és por megfogása, valamint az orrnyálkahártya nedvesítése volt. A jövőben elképzelhető, hogy beépített biofilterek vagy nanotechnológiai szűrők átvegyék a szerepét, így nem lenne szükség erre a váladéktermelésre. *Vizelet:* jelenleg a szervezet salaktalanításának fő útja. Ha a jövőben a sejtekben nanobotok vagy biofilterek végeznék a méregtelenítést, akár a vizeletürítés is elhagyhatóvá válhatna. *Bélsár:* a rostanyagok és salakanyagok ürítése ma még elengedhetetlen, viszont ha a jövő étrendje teljesen emészthető un. tiszta tápanyagokból állna, a bélsár jelentősen redukálódhatna, vagy megszűnhetne. *Gázok, puffadás, szelek:* ezek a bélflóra működésének melléktermékei, de ha a mikrobiom optimalizálható lesz, vagy az emésztés teljesen un. tiszta rendszeren zajlik, ezek eltűnhetnek. *Izzadság:* eredetileg a hőszabályozásra és méreganyag-kiválasztásra szolgált, viszont egy mesterséges belső hűtőrendszerrel vagy génmódosítással elérhető lenne, hogy az ember ne izzadjon. *Körömnovekedés és hajnövekedés:* védelem és érzékelés céljából

fejlődött ki, de a modern ember gyakran ápolási nyűgként éli meg. A jövőben a hajhossz, körömhossz szabályozható lehet géntechnológiával.

ÁLLÁSFOGLALÁS ÚJABB RÉSZLETEI: Royal Society of Biology, U.K. Külön probléma a halandóság kérdése és a halhatatlanság elérése. Felsorolnánk az ehhez szükséges és esélyes eljárásokat is: *Őssejtek és regeneráció:* szövetek, szervek újratermelése. *Szenolitikumok:* öreg sejtek kiiktatása. *Génszerkesztés és epigenetikai újraprogramozás:* hibás gének javítása, sejtek un. fiatalítása. *Nanobotok:* robotok járhatják át a vérünket, sejteket javítva és betegségeket megelőzve. *Szervcsere:* az emberi test modulárissá tétele. Az elképzelés szerint a test nem egyetlen lejáró egység, hanem cserélhető alkatrészek rendszere, mint egy gép. *Szervátültetés:* ma már rutinszerű (szív, vese, máj), de korlátozott a donorhiány miatt. *Xenotranszplantáció:* egyes állati szervek átültethetők emberbe, ma már vannak kísérleti sikerek is. *Bioprintelt szervek:* saját sejtekből előállított szervek. *Bionikus szervek:* gépi szív, mesterséges hasnyálmirigy, sőt mesterséges szem is van már. *Teljes szervcsereprogram:* a jövőben elképzelhető, hogy az emberi életet időszakos szervfrissítésekkel végtelenségig lehet fenntartani, hiszen mindig új, fiatal szervek állnak rendelkezésre. *Agysejtek regenerációja:* ha minden szerv pótolható, az ember addig élhet, amíg az agy (vagy a tudat) megőrizhető. Innen jön a következő lépés - ami a végtelenített sejtregenerációt jelenti. Ennek legfőbb feltételei: Telomerek fenntartása. DNS hibáinak javítása. Öreg sejtek eltávolítása Őssejtutánpótlás. Anyagcsere-optimalizálás, az immunrendszer állandó regenerálása, és sorolhatnánk. Ám a leglényegesebb, hogy a szervcsere és a sejtregeneráció együttesen szükséges az emberi halhatatlanság eléréséhez. Kiemelendő, hogy a tudomány közelíti, de jelenleg nem éri el ezt a szintet.

JÖVŐKÉP: Royal Society of Biology, United Kingdom.
Az emberi test teljesen önkarbantartóvá válik: nincs széklet, nincs izzadság, nincsennek váladékok. A méregtelenítés és hűtés nanobotokkal történik. Az

emésztés olyan tiszta folyamat, amely sem szemetet, sem kellemetlen mellékterméket nem termel. A higiénia radikálisan egyszerűsödik: nincs szükség vécére, dezodorra, fogmosásra, taknyos zsebkendőre. A szervcsere biztosítja, hogyha valami visszafordíthatatlanul tönkremegy, az kicserélhető legyen. A sejtregeneráció gondoskodik róla, hogy a szövetek általános állapota fiatal és egészséges maradjon. Így a test un. karbantartható géppé válhat, ahol nincs végső meghibásodás, csak folyamatos szervkarbantartás és sejtkarbantartás.

Az élővilágot alakitó evolúciós működések nyilván nem csupán az embert érintették, sokkal inkább és messze nagyobb mértékben az állatvilág és a növényvilág egészét is. A faunában és flórában bőven van humanizálni való ezért. Különösen lényeges a létfenntartásunkhoz közvetlenül kapcsolódó haszonállatok állapota számunkra, ezért a velük összefüggő evolúciós működések *átalakítására* vagy éppen *javítására* irányuló műveletek információiból is idézünk.

ÁLLÁSFOGLALÁS RÉSZLETEI: Society of Experimental Biology, U.K.
Különösen érzékenyek vagyunk a biológiai világ (és benne a haszonállatok) evolúciós alapú folyamatainak súlyos önellentmondásaira. Ráadásul a haszonállatok szervezete és fiziológiája számos problémát okoz a modern embernek és igen sok irritáló eseményt és mellékterméket eredményez. Ezen túl a haszonállataink hasznosítása sem optimális. Viszont ma már elég sok mindent megoldhatunk ezekből a problémákból. A következőek a főbb lehetőségeink: *Mesterséges szelekció.* A természetes kiválasztódás döntően a túlélést és szaporodást optimalizálja az állatvilágban, nem a hasznosíthatóságat vagy az emberi igényeket. Például a tejelő tehenek természetes evolúciója nem irányul a magas tejhozamra; a birkák természetes evolúciója nem biztosítja a vastagabb, egyenletesebb gyapjútermést, satöbbi.

Mindezeken azonban a mesterséges szelekció változtathat, ráadásul ismerős eljárás is ez a civilizációban. Az emberek évszázadok óta irányítják az állattenyésztést, hogy gyorsabb növekedést, nagyobb tejhozamot vagy ellenállóbb fajtákat kapjanak. *Genetikai módosítások:* Lehetővé teszik a betegségek elleni ellenállás, a jobb tápanyag-felhasználás vagy a stressztűrés kialakítását például. *Élettani folyamatok optimalizálása:* Hormonális vagy anyagcsere-folyamatok finomhangolása, hogy csökkenjen a betegségek száma, és javuljon a takarmányhasznosítás például. *In vitro műveletek:* In vitro hús, mesterséges biológiai rendszerek, amelyek lecsökkentik a természetes állattenyésztés szükségességét.

JÖVŐKÉP: Society of Experimental Biology, United Kingdom.
A jövő az in vitro hustermelésé és fehérjetermelésé. Számításba jöhetnek még az ökológiailag fenntartható farmok, a teljesen automatizált monitorozással, a stresszmentesitett állatkörnyezettel, a célzott állattenyésztéssel, és az állategészségügy előtérbe állításával.

A humánléthez kapcsolódó teljes fauna és flóra humanizálásának beláthatatlanul tág terjedelmű tematikájából mostmár csupán egyetlen egy problémakört említünk meg még. A humánléthez hozzánőtt házi kedvencekkel kapcsolatos evolúciós működések *átalakítására* vagy *javítására* vonatkozó javaslatokat.

ÁLLÁSFOGLALÁS RÉSZLETEI: American Institute of Biological Sciences, U.S.A.
Különösen érzékenyek vagyunk az evolúciós jellemzőkre, amikor a házikedvenceinkről van szó. Sokkal jobb életet biztosítanánk egy cicának, papagájnak és így tovább. De egy kevésbé kegyetlen, és sokkal inkább értelmes, szerethetőbb és összességében esztétikusabb természeti világ is

jobban megfelelne a mindennapi közérzetünknek. Ennek két főbb akadálya van jelenleg sok más mellett. *Egyfelől a természetes szelekció*. Ez a túlélés és a szaporodás optimalizálására irányul, nem a házikedvencek jólétére vagy az emberek érzelmi igényeire. Például a macskák vad ösztöne (éjszakai vadászat, agresszió) kellemetlen lehet az emberlakta otthonokban és épületekben. *Másfelől a szexuális szelekció.* Néhány fajon a fajtársak számára vonzó, de az emberrel való együttéléshez aligha szerencsés jellemzők uralkodnak el (szőrzet dúsulás, zavaró illatanyagok, irritativ vokalizáció, stb). Mindezeket többféleképpen van mód segíteni, Néhányat felsorolunk. *Szelektív tenyésztés:* Ebben jártasok vagyunk és jóval gyorsabban, egyben eredményesebben is művelhetjük. Évezredes törekvés, hogy barátságosabb, nyugodtabb, egészségesebb élőlények övezzenek minket az otthonainkban, számos állatfaj egyedi változatai épp ilyen próbálkozásoknak az eredményei. *Genetikai módosítások:* Géntechnológiák segítségével csökkenthetők öröklődő betegségek, javítható a stressztűrés, vagy módosítható a megjelenés az adott emberi preferencia szerint. *Élettani folyamatok optimalizálása:* Táplálkozás, hormonális beavatkozás, környezetgazdagítás, ami harmonikusabb állati életműködést eredményez. Megjegyeznénk, hogy a biológiatudományon túli területeken folyton felmerül a mesterséges evolúció megvalósítása is. Szeretnénk leszögezni: az evolúció több milliárd éves munkája utánozhatatlan. Ráadásul, tekintve hogy a humánumtól az evolúciós működés meglehetősen idegen, az önellentmondásos voltával, az agresszió vagy éppen a véletlenek irritáló uralmával, emiatt nézetünk szerint egyáltalán nem érdemes még megpróbálni sem az utánzását.

JÖVŐKÉP: American Institute of Biological Sciences, United States.
Optimális háziállatvilág megvalósulása kedves, barátságos, stressztől mentes élőlényekkel, amelyek egészségesek és az ember érzelmi igényeihez illeszkednek. A genetikailag kontrollált beavatkozások szelektív megoldásai nyomán nincs szenvedés, az öröklődő betegségek minimálisak, a viselkedés harmonizál az ember igényeivel.

Lépések a kapszulavilág irányába

Érdemes az Internetet is átvilágítani, mert ott viszont számos szakmának a napi művelője szólal meg (méghozzá szinte mindenhonnan, szinte minden országból, valódi világszélességben) az iménti problémakörökben. Javaslatok tömegét találni ugyanis a neten: a világegyetemben ugyan, ám a világegyetemtől elszigetelt zárt színterekben való élet, az úgynevezett *capsule world* megteremtésének az előkészítésével összefüggésben. Persze szigorúan szaktudományos elemzést igényelne az összes javaslat és itt mi erre nem vállalkozhatunk - viszont már a javaslatok puszta megnevezése és elősorolása is jelzi, merre és milyen megoldások irányába véli indokoltnak az elindulást a világméretű szakmai mezőny. Csoportosítjuk és felsoroljuk tehát a következő lapokon a *humanizálással* kialakítani remélt és egyben az abszurditás száműzését célzó - a net átvilágításából eredő - elképzeléseket, ötleteket, ajánlatokat.

TERVEZET AZ ÉLŐLÉNYEK KAPSZULAVILÁGBAN VALÓ LÉTEZÉSÉHEZ

Humántest optimalizálása: Intelligens, bőrszerű, külső védőréteg megvalósítása. Jobb információkezelés az agyban. Táplálkozási végtermékek helyett szervezeten belüli újrahasznosítás. Öngyógyító funkciók felerősitése orvos és

gyógyszer helyett. Érzékszervek fejlesztése (Szem: távolság, élesség, szinképszélesség, perifériku s látás. Fül: élesség, precízió, stb). Új érzékszervek. Memória javítás (rövid és hosszútávú). Önfenntartó és fajfenntartó ösztönök korrigálása.

Humántest szűkebb övezetének optimalizálása: A test részére optimális fizikai (fénytani, elektrodinamikai, mechanikai stb.) törvények érvényesítésé. A test részére optimális fizikai (fénytani, elektrodinamikai, mechanikai stb.) aura megvalósítása. A test részére optimális kémiai törvények és kémiai aura. A test részére optimális biológiai törvények és biológiai aura.

Humántest tágabb aurájának optimalizálása: Alakítható időjárás. Földfelszín belakhatósága. Optimális fizikai környezet az ember számára (fény, nyomás, gravitáció, stb). Optimális kémiai légkör az emberiség számára. Optimális biológiai populációk az ember tágabb környezetében.

Humánlény halhatatlansága: Öregedés határának mozgathatósága. Sejtszintű végtelen regeneráció. Szervcserés eljárások. Emberi tudat feldúsitása (például a tudattartalom őrzésével és aktiválásával) ami az egyedek nagyobb tartalmasságához és életképességéhez vezet el.

Nem-humán lények (haszonállatok, házikedvencek pl.) szűkebb aurájának optimalizálása: Könnyebben kezelhető és elviselhető bakteriumfauna. Optimális fizikai (fénytani, elektrodinamikai, mechanikai stb.) törvények. Optimális kémiai törvények. Optimális biológiai törvények

Nem-humán lények (haszonállatok, házikedvencek pl.) tágabb aurájának optimalizálása: Mikrometereológiai övezetek. Optimális fizikai (fénytani, elektrodinamikai, mechanikai stb.) aura. Optimális kémiai aura. Optimális biológiai aura.

Nem-humán lények (haszonállatok, házikedvencek pl.) optimalizálása: Genetikai maximalizálás. Embercélzatuan, erősebb kémiai tápanyagokkal történő eljárások. Öncélzatuan, kisebb betegségérzékenység és szervezeti rongálódás elérésével zajló eljárások. Önerőjű szaporodóképesség erősitése a faji sokszínűség megőrzésére.

Nem-humán lények halhatatlansága: Lebontó típusú élőlények önreprodukciójának végtelenné emelése. Házikedvencek: szervcserés halhatatlanság. Házikedvencek: nem szervcserés utak melyek a halhatatlanság irányába vezetnek. Házikedvencek: sejtszintű végtelen regeneráció ami immortalitáshoz vezet.

Nem-Humánlények mellőzendő vagy megváltoztatandó biológiai funkciói: Antihumánus agresszivitás. Fajtaközi agresszivitás. Embernek kellemetlen akciók: (kutyánál nyaladzás, például.) Mutálódás akadályozása és célszerűsitése . Házikedvenceknél : újrahasznosító eljárással élő anyagcsere

Nem-Humánlények erősítendő vagy vadonat új biológaii funkciói: Jelenleginél jobb információértés. Alkalmazkodóképesség erősitése. Autoimmunitás erősitése haszonállatoknál és haszonnövényeknél. Gazdaságosabb táplálékkezelés. Haszonállatok közötti kommunikáció. Közlésre alkalmasabb hangképző szervek.

Nem-Humánlények mellőzendő vagy megváltoztatandó kémiai funkciói: Pollenek gyérítésé haszonnövénynél. Károsanyag kibocsátás korlátozása. Arányosabb fotoszintézis a csoportokban. Lokális igények szerinti oxigénen túl mutató anyag előállítás.

Nem-Humánlények erősítendő vagy vadonat új kémiai funkciói: Fotoszintézises oxigéntermelés növelése. Oxigéntermelés veszélyeztetett területeken.

Külső kémiai védelem helyett kémiai anyagok öntermelése. Tömeggyomok műanyagbontó hatása.

Nem-Humánlények mellőzendő vagy megváltoztatandó fizikai funkciói: Haszonállatok embernek terhes, élettanilag mellékes mozgásműveletei. Tehenek és hasonló haszonállatok hangkibocsátása. Gyógyászati hatások érdekében levélméret növelés. Karmolás és más agresszió a házikedvenceknél

Nem-Humánlények megerősítendő vagy vadonat új fizikai funkciói: Termőnövények fizikai stabilizálása. Működési sebességnövelés haszonállatoknál: Haszonrovaroknál (méhek, hangyák) világító funkciók. Vizinövények sótalanító képessége Utánzóképesség kialakítása számos házikedvencnél.

ÉLETTELEN ANYAGOK LÉTEZÉSI MÓDJA A KAPSZULAVILÁGBAN

Élettelen szilárdtestek szelekciója: Mesterségesen elállíthatatlan, ám nélkülözhetetlen nyersanyagok kiválogatása. Esztétikus nyersanyagok kis munkaigénnyel.

Élettelen szilárdtestek mellőzendő vagy megváltozandó kémiai funkciói: Toxikus és diszkomfortos mellékhatások. Rozsdásodás, oxidáció. Veszteségek kerülésére nyersanyagoknál számos reakcióképesség eltörlése.Melléktermékek egyes fajtáinak megszüntetése. Fölösleges savas és lúgos kémhatások kerülése.

Élettelen szilárdtestek megerősítendő vagy vadonat új kémiai funkciói: Nyersanyaggá érés vagy átalakulás gyorsítása. Reakcióképesség növelése,

csökkentése célok szerint. Mesterséges tárgyak újszerű haszonműveletei (tükör, vakolat, fűtés, hűtés). Anyagminőségek átalakulóképessége.

Élettelen szilárdtestek mellőzendő vagy meg változtatandó fizikai funkciói: Felszíni erózió nyersanyagoknál. Kopás, viszkozitás, elektromosság. Nyersanyagok fénykezelése.

Élettelen szilárdtestek megerősítendő vagy vadonat új fizikai funkciói: Ellenállás eróziónak nyersanyagoknál és mesterséges tárgyaknál. Hőre, elektromosságra, fényre ellenállóképesség. Mesterséges tárgyaknál önjárás. Kőzeteknél hőkezelő képesség.

Élettelen folyadékok szelekciója: Haszonfolyadékok, élvezeti és esztétikai célú folyadékok. Egészségileg nélkülözhetetlen anyagok. Mesterségesen olcsón elő nem állítható anyagok alkalmazása,

Élettelen folyadékok mellőzendő vagy megváltoztatandó kémiai funkciói: Toxikálódás. Ásványi folyadékok fölösleges reakciói. Veszteségek kerülésére nyersanyagoknál szükségtelen reakcióképességek eltörlése. Melléktermékek egyes fajtáinak megszüntetése. Oldóképesség kezelhetősége.

Élettelen folyadékok megerősítendő vagy vadonat új kémiai funkciói: Detoxikálódás. Hasznosíthatóbb égésfolyamatok. Energiaszerzés. Tengervíz más típusú hasznosítása. Anyagminőségek olcsó átalakulóképessége.

Élettelen folyadékok mellőzendő vagy megváltoztatandó fizikai funkciói: Párolgás számos anyagnál. Fagyás, elektromos vezetés több anyagnál is. Sűrűség, kondenzálás révén helytakarékosság. Halmazállapotváltoztatások.

Élettelen folyadékok megerősítendő vagy vadonat új fizikai funkciói: Haszonanyagok esetén reakcióképesség. Viszkozitás pozitívan és negatívan. Elektromos vezetés több anyagnál is. Folyadékok önmozgó képessége. Folyadékok önkondenzáló képessége.

Élettelen gázok szelekciója: Egészségileg nélkülözhetetlen anyagok. Mesterségesen olcsón elő nem állítható anyagok. Haszonanyagok.

Élettelen gázok mellőzendő vagy megváltoztatandó kémiai funkciói: Toxikus fő és mellékhatások. Üvegházhatás szabályozása. Szennyező reakciók, kellemetlen illatanyagok. Égés átalakítása. Egyensúly kezelés keveredési folyamatoknál.

Élettelen gázok megerősítendő vagy vadonat új kémiai funkciói: Ózonréteg. Hatékonyabb égés. Metán hasznossá tétele, új funkciókkal való ellátása. Veszélyjelző elszineződés.

Élettelen gázok mellőzendő vagy megváltoztatandó fizikai funkciói: Hővezető képesség szabályozása. Párolgóképesség és fagyási képesség kezelhetősége. Haszonanyagoknál fajsúly változtatás. Térfogatváltoztatás szállításhoz. Forráspont változások különböző anyagoknál

Élettelen gázok megerősítendő vagy vadonat új fizikai funkciói: Gyorsabb, lassabb működések. Képesség a hömérséklet önnövelésére valamint öncsökkentésére. Elektromos, mozgási, satöbbi energiaképző tulajdonság elérése. Halmazállapot megtartása..

A lista túlzottan terjengőssé válását gátolandó, mostmár csak egyetlen nagyobb csoportot és annak alcsoportjait idézzük - és immár mindenütt csak egyetlen egy példával.

KAPCSOLATOK A KAPSZULAVILÁG TERVEZETT LÉTEZŐI KÖZÖTT

Humántest és Humántest: Lehetőség anya és embrió kapcsolatának testen kívül helyezésére (mesterséges növekedés mint választható irány).

Humántest és Nem-Humánlény: Kapcsolatgátlás (elsősorban a szemmel észlelhetetlen organzmusokkal, baktériumokkal, virusokkal, parazitákkal).

Humántest és élettelen szilárdtestek: Emberre veszélyes fizikai tulajdonságú szilárdtestek használatának szabályozása.

Humántest és élettelen folyadékok: Antitoxikus célzatokkal kapcsolatgátlás megvalósítása féligáteresztő-hártyáknál.

Humántest és élettelen gázok: Toxikus gázok hatásainak korlátozása kapcsolatgátlás révén (pl. ruhákban chipek alkalmazása révén).

Nem-Humánlény és Nem-Humánlény: Házikedvencek és haszonállatok közti kommunikáció fejlesztése védelmi célzatokkal.

Nem-Humánlény és élettelen szilárdtestek: Állatbarát típusú nyersanyagkutatás, nyersanyagfeldolgozás és nyersanyaghasználat.

Nem-Humánlény és élettelen folyadékok: Állatbarát típusú folyadékkutatás, folyadékhasználat és vonatkozó alkalmazási módszerek.

Nem-Humánlény és élettelen gázok: Humanizált gázok alkalmazása (haszonállat, házikedvenc, továbbá megőrzendő populációk).

Élettelen szilárdtestek és élettelen szilárdtestek: Súrlódási jelenségek szabályozása a surlódás változatainak megfelelő csoportositásban.

Élettelen szilárdtestek és élettelen folyadékok: Oldhatósági tulajdonságok és jelenségek módosítása (csökkentés vagy növelés).

Élettelen szilárdtestek és élettelen gázok: Levegő eróziós hatásának és a hatás változatainak mérséklése megfelelő csoportositásban.

Élettelen folyadékok és élettelen folyadékok: Elegyedés maximalizálása (akár katalizátorok nélküli eljárások révén).

Élettelen folyadékok és élettelen gázok: Spontán folyamatok emberi kontroll alá vonása szabálymódosítás vagy szabályhelyettesités révén.

Élettelen gázok és élettelen gázok: Élővilágra veszélyesen összekapcsolódó események és jelenségek kiküszöbölése.

Széles tehát a kezelendő területek keresztmetszete és a teendők listája, ha egy későbbi kapszulavilág teljes humanizálását szeretnénk valamikor majd elérni. Ám a teendők logikailag teljesnek tűnő listájánál számunkra meglepőbb a műveletben visszatérően, szívósan, és nem egyszer nagyon elszántan részt vevő szakemberek nagy száma. És tűnjön bármennyire is halmozódó fantáziaképek vagy álmodozások sorozatának az imént idézett nagyszélességű skála, és illeszkedjen akármennyire is mellékesként a jelen civilizáció égető problémáinak vagy messze időszerűbb céljainak sorába, a szakemberek igen intenzív

részvétele a *capsule world* mikéntjeinek a megvitatásában mégiscsak jelez valamit: egy ma még szokatlan és merész előrehaladási útvonal megjelenését. A *thnétoszi* lény igen nagy valószínűséggel nem akar majd örökké előember maradni.

FÜGGELÉK

A korábbi fejezetekben többször felidéztük, hogy a *thnétosszal* kapcsolatban a történelem folyamán a tudomány és a filozófia képviselői köréből többen még a *thnétoszi* színvonal elérését sem ismerik el. Alulfejlettség és túlfejlettség azonban egyaránt jelen van valójában az előemberi populációban. Önmagát felülmúló, a főbb *thnétoszi* tulajdonságokon túllépő teljesítményekkel a populáció számos egyede ugyanúgy rendelkezik, mint mélyen a szint alatti, egyenesen animális vonásokkal. *Audiatur et altera pars,* véljük indokoltnak, az ókori szólás nyomán. Ezért a függelékben ezúttal ezekből az emelkedettebb megnyilvánulásokból idézünk.

Világunk humanizálása folyamatának (tehát jövendő vagy éppen mindennapi életünkben az események és jelenségek emberi érdekek alá szorítása műveletének) másképpen nézve is vannak azonban oppozíciós elemei, az *altera pars* számontartása másképpen is indokolt, mint ahogy az eddigiekben szó volt róla. *Egyfelől a Világszegmensünkre hatunk:* a humanizálás folyamatában a Világszegmensnek mind több és több embergátló vagy akár egyenesen emberellenes jellegzetessége rendelődik emberi uralom alá. *Másfelől közben a lényünkre is hatunk*: a humanizálásunk színvonala is emelkedik, minősége és időálló volta is erősödik. Egyfajta kikristályosodás ez valójában. Kikristályosodása a humanizálás folyamán értéknek minősített életelemeknek, eseményeknek és

jelenségeknek. Kikristályosodása a humanizálás során alkalmazott eszközöknek, módszereknek és eljárásoknak. Nézzünk tehát befejezésképpen néhány példát erre is:

A TUDOMÁNYOK ÉVES VILÁGSZEMLÉJE: Athénban. a híres Akadémia liget fái között hamarosan megrendezzük a Tudományok Évenkénti Világszemléi közül az elsőt, majd reményeink szerint a másodikat, harmadikat és igy tovább. Ott, a filozófusok és feltalálók hajdani ligetében, a közönség személyesen találkozhat korunk legkiemelkedőbb tudósaival, filmeket tekinthet meg kísérleteikről, továbbá dokumentumfilmek és működő modellek segítségével betekintést nyerhet a munkaműveleteikbe, előadásokat hallgathat tudományos témáikról, és mindezt mindig közérthető magyarázatok kíséretében. És ha a Tudományok Évenkénti Világszemléjéhez hozzákapcsolunk egy hasonló bemutatót a Természetes Szépségek Évenkénti Világszemléjét, amely olyan anyagokat, ásványokat, növényeket mutat be, amelyeknek föllelése, kezelése, fejlesztése humanizált módon történt, akkor ezeknek a szemléknek már a puszta létéből is valamiféle visszafordíthatatlan sugallat származhat. Az, hogy az emberi civilizációban az emelkedett színvonalú *erudíció* és *esztétikum* immár eltörölhetetlenül van jelen. *(Declaration of the Green Cross Support Society, Incorporator: Marsha Mills).*

A NEMZETKÖZI DIONYSIA BIZOTTSÁG ALAPOKMÁNYA: Az újkori olimpiai játékok felújították az ókori görög sportversenyek

hagyományát, és ma már az emberi kiválóság, a nemzetek közötti barátság és a világbéke eszméjét szolgálják. A modern Dionysia játékok az ókori görög kulturális versenyek és ünnepségek hagyományát kívánják felújítani, és pontosan ugyanezeket az értékeket szeretnék szolgálni. A Nemzetközi Dionysia Bizottság (International Dionysia Committee, IDC) napjainkban már rendelkezik a világméretű kulturális versenyek és ünnepségek megszervezéséhez szükséges összes alappal. Minden kontinensen voltak és vannak ma is kiváló kulturális versenyek: *előadóművészek*, például énekesek, táncosok, zenei szólisták, karmesterek, kórusok és együttesek versenyei. Hasonlóképpen léteznek versenyek az *alkotóművészek* körében: például építészek, szobrászok, festők, drámaírók, filmrendezők versenyei. Készen állunk arra, hogy ezeket az eseményeket négyévente, az olimpiai játékok közötti időben egyesítsük, hűen követve az ókori Dionysia hagyományait. Reméljük, hogy a mediterrán tavaszban, az athéni Akropolisz lejtőjén, nemsokára számtalan színes füstgomolyag száll majd fel az égre, mint a régen, az ógörög időkben a versenyek ünnepélyes megnyitóin. Ezt követően pedig a hagyományosan legelső versenyzők, a kórusok kezdenek el újra énekelni, szemléltetvén, hogy az ember örökzöld eszméi és örök értékei eltörölhetetlenek. *(Declaration of the International Dionysia Committee, Inc., Incorporator: Patrick Brickhouse).*

UTÓSZÓ

A humanizálandó, teljesen lezárt kozmoszterületeknek és a kapszulavilágnak a tulajdonságain tűnődő fejezetekből feltehetően körvonalazódik már munkánk alapgondolata is. Az, hogy a tragikus helyzetben lévő (kiszolgáltatott, halálba és leépülésbe beleszorított) *thnétosznak* a legfőbb teendője a világban önnön sorsának javítása mellett alighanem az *athánatosz* sorsának megalapozása A folyamat a nagyon messzi jövőbe vezet persze - azonban elindult immár.

Vannak, ha kevesen is, akik bőven türelmetlenebbek a fenti folyamattal kapcsolatban persze. Egyebek között a *thnétoszi* testet tüdőstől, belestől, lépestől, hasnyálmirigyestől, húgyhólyagostól visszataszítónak és ócska evolúciós zárványnak ítélik. A *thnétoszi* lélekműködést közveszélyek és önveszélyek sorát okozó, a mohó egótól irányított, az evolúció szabta ősösztönöktől uralt, senki pszichéjét a másik emberével nem vegyíthető és cserélhető, zavaros zárványszennyeződésnek minősitik. Erőforrás koncentrációt látnának legszívesebben, a civilizáció szinte összes gazdasági és szellemi erejének az összpontosítását az *athánatosz* állapot minél gyorsabb elérésére. *Már tegnap is késő lett volna,* írjak néhányan, ezzel a rabszíjas és pusztulásra ítélt előembernek, gyermekeinek, unokáinak, az eljövendő nemzedékeknek a sorsára utalva.

Pedig nemhogy az erőkoncentrációnak, már csupán csak magának a problémafelvetésnek az elfogadtatása sem egyszerű a mai embert

végső élőlény gyanánt szemlélő jelenlegi világban. Kötetünkkel többek között az ide vezető nehéz úthoz is szerettünk volna a magunk módján némi alapozást adni és az útvonalat némiképp egyengetni.

MELLÉKLET

A THNÉTOSZI TRANSZCENDENCIA

Számtalan tudós kijelenti, hogy a korunkra kialakult *thnétoszi* lény nem csupán az animális alapjellemzők sokaságán nem emelkedett még át – emellett mindössze csupán az ősember színvonaláig jutott el jó néhány más megnyilvánulásában is. Ősemberi transzcendenciának minősitik ugyanis sokan a másvilág-túlvilágok iránti vonzalmai jellegét és színezeteit: elsősorban az ismerethiányos archaikus ember értetlenségét és nagy, önfenntartó és nemfenntartó riadalmait észlelve (sok egyéb mellett) a ma is gombamódra szaporodó vallások és az öt nagy világvallás mögött. E felfogás képviselői bátran kijelentik hogy nagyon ideje volna már a civilizációnak mindenféle istenhittől megszabadulnia - és a modern reáltudományok idevágó, nagyon is világos nézetei alapján a részünkről egyet is értünk ezzel.

Mellékletbe helyezendőnek, a történelmi folyamatban elmúlónak véljük a magunk részéről ezért az istenhit megnyilvánulásait ugyanúgy, mint az *alien*-nel összefüggő véghetetlen sorozatot alkotó elképzeléseket. Ugyanígy a később, a függelékben jelzett, a másvilágokra-túlvilágokra vonatkozó, *overworld*, *otherworld, neverland* elgondolások óriási özönét is. A fizika és a kémia kérlelhetetlen tudományok, felismeréseiket követően a *teológia* és az *ezoterika* kényszerül kellemetlen logikai bűvészkedésre ma már (nem úgy mint régen, amikor mindez még számtalan esetben meg fordítva volt igaz).

A *thnétoszi* trancendenciára vonatkozó észrevételeinket és gondolatainkat azonban *a mindenkori mellékletek jellegéhez jobban illő*, messze vizuálisabb megfogalmazással szeretnénk elmondani mint az eddigieket. Képszerű keretek között dolgozunk, többször is dramatikus természetű, látható és hallásérzetbe átvihető jelenetekkel élünk majd, a magunk eddigi munkásságából is idézve *(Supreme God, Aliens)* - ám mindezek ellenére a célunk ugyanaz marad mint ami eddig volt: a másvilág-illúziók jellemzése az előemberrel minél arányosabb eljárások révén.

A LEGFELSŐBB LÉNY LÁTOGATÁSA

Fekete komédia

Qal, főisten.
Juan, földi halandó.
Néhány szöveg nélküli szereplő-

Oroszországban vagyunk, valamikor a 17. században. Jobbra, távol, hagymatemplom. Balra, közel, disznóól. A széle van jelen a szinpadon.Nyomorúságos, földbe vájt hely, disznónak se jó lenni benne. Rozoga, öreg, vékony deszkák kerítik Előtte etetővályú és egy vödör moslék. Qal, főisten érkezik a messzeségből. Sokára ér ide. Qal az embereknél jóval nagyobb termetű. Leginkább óriás Gólemre emlékeztet vagy egy ormótlan agyagszoborra. Minden tagja merev, nehezen mozgatható. Fején kopott háromszög, benne fáradt, megkopott színű szem. Visszataszító fején és külsején kicsi fényes lukakat látni néhol, másutt bibircsókokat. Qal buta mint a föld. Vastag basszushangja van.

QAL
Juan!... Juaaaaaan!!!... (Hörög mint egy kövér sertés.) Hol vagy?... Eljöttem érted! Elnyered lemondásokkal teli életed jutalmát! (Lehajol, megpróbál benézni a disznóólba.)

Odabenn az ólban egy darócruhás ember feje villan meg. Lenn a talajon, a disznószarban mocorog. Mikor Qal lehajol, villámgyorsan elbújik.

QAL
Juaaaan!!!... Na! Másszál kifelé innen! (Gőgösen.) Látlak Juan!... Isten szeme

mindent lát! (Felemeli a moslékos vödröt, megnézi.) Ezt a szart eszed?... Miket ki nem bírsz nyomorult!... Na! Kifelé gyorsan! (Ki akarja önteni a moslékot.)

JUAN
(Előbújik, szaros darócmaradványok csüngenek róla, álla borostás, arcán mosléknyomok.) Hagyd békén a kajám! (Begorombul.) Nem hallod??

QAL
(Leteszi a vödröt.) Na. Tudtam, hogy ki fogsz bújni, ha a kajádat bántom! Ismerlek én! Ismerem minden teremtményem!

JUAN
Ismered a lófaszt! (Indul be a disznóólba.) Elég. Takarodj innen.

QAL
(Úgy ráförmed, hogy Juan döbbenten megáll.) Juaaan!!!! (Ellentmondást nem tűrően.) Lejárt az időd és most velem jössz! Odaát elnyered lemondásaid és önsanyargató életed megérdemelt jutalmát! (Prófétásan.) Örök boldogságban és szűnni nem akaró gyönyörűségben fogsz élni - a világnak végezetéig.

JUAN
Na menj a picsába! (Visszabújik az ólba.)

QAL
Juan!! (Fenyegetően.) Isten ellen hiábavaló minden akarat!

JUAN
(Gyűlölködve.) Rohadéééék!! ...Vidd a jurogyívijeket!! Úgyis alig élnek már!

QAL

(Nyomkod valamit a hasán,egy halvány kis fényecske bevetül a Juan melletti ólba. Hosszú, feszült játék. Néhány rémült, moslékos szájú figura mocorog a disznószarban.) Szent emberek! Kevesen hoztak értem annyi áldozatot mint ők! (Bölcsen.) Eljön az ő soruk is. (Lekapcsolja a szar pilácsát.)

JUAN

De ők szerzetesek baszd meg!! Ők a te embereid nem én! (Hangot vált, kérlelően beszél.) Na! Legyél könyörületes hozzájuk! (Feláll, hízeleg.) Isten legfőbb erénye az irgalmasság! Tudod mit szenvedtek ezek? Kiirtották a hiúságukat, a vágyaikat, mindent, mindent, ami emberre jellemző és ezért halálos bűn forrása lehet! Szöges korbáccsal kényszerítették be magukat a disznóólba, hogy a bűntelen állatokhoz hasonlóan élhessenek...

QAL

(Felhörög.) Hééé!!!... Ne oktass... Oroszországban több száz disznóólban vannak jurogyívijek, nagyon jól ismerem őket!

JUAN

Akkor vidd őket és Arrivederci Amigo! (Vissza akar menni az ólba.)

QAL

Nem! Te fogsz velem jönni!

JUAN

De miért nem az embereiddel foglalkozol?... Miért pont én, aki szarásig utálom a papjaidat, a pópáidat, a rabbijaidat, a derviseidet, a lámáidat...

QAL

(Gőgösen félbeszakítja) Mert végre vezekeltél ebben a szaros ólban!! Legutóbb a fákon, a lusta lajhárok között elbújni előlem, az nem volt akkora ügy... Azok nem szarnak annyit! (Gusztustalanul felröfög.) Höhöhö...

JUAN

(Gyűlölettel, üvöltve nekiugrik az értetlen istennek.) De én nem vezekelni jöttem ide!!...

QAL
Akkor miért?

JUAN
(Megadóan hátradől, félig ráülve az ólra.) Jaj, ez a barom már megint nem emlékszik... Nem akarok emberként élni! Érted?... Nem. Akarok. Emberként. Élni. Annyiszor mondtam már!! Megértetted végre??... Disznóként akarok élni, lajhárként akarok élni, vagy akármiként akarok élni! De emberként semmi áron!... Most pedig menj innen a picsába.

QAL
Ember vagy nyomorult!

JUAN
Tudom! Mert elbasztál! (Felpattan a disznóólra.) Hogy képzelted te ezt az egészet rohadék?! Adsz két szemet, ami negyven körül elkezd kocsonyásodni és pár év múlva már a büdös hagymatemplomodat se látjuk vele rendesen! Adsz két fület, amivel nemsokára olyan süketek leszünk mint ágyú! Egyikünknek a bele rohad el rákban és ordít a szenvedéstől, a másiknak meg a gégéje, és üvölt reggeltől estig... Mi ez? Mit műveltél te vadállat?

QAL
(Lekezelően.) Juan! Undorító vagy!! ...Önimádó félállat! Folyton az emberfaj sirámait nyögöd... Nézz kicsit körbe! Hatalmas és gyönyörű alkotás! Hm... Hm... (Önelégülten röfög.)

JUAN
(Körbenéz a disznóóltól a hagymatemplomig. Döbbenten mered Qalra.)

QAL
Na jó, nem ez!... De a természet, távolabb. Gyönyörű növények, állatok...

JUAN
(Mint akit megcsíptek) A természet??? Gazember!! Szánalmas bohóccá tettél minden élőlényt!

QAL
(Éktelenül begurul. Füstök csapnak ki belőle. Gurgulázó hang tör fel a testéből.) Micsoda????... Hogy képzeled?

JUAN
(Teljesen hidegen hagyja Qal felindulása. Gúnyolódik rajta.) Pöff, pöff, pöff! Hallgass már...Megmagyarázom... Ugyebár minden élőlénynek nagyon erős életösztönt adsz amikor megszületik. Rákényszeríted tehát az élőlényeket hogy minden egyes percben életben akarjanak maradni! De közbe meg rákényszeríted őket hogy minden egyes percben öregedjenek, sorvadjanak, majd pusztuljanak el!!... Mi történt? Meghülyültél?... Be voltál rúgva?...

QAL
(Hatalmas füst csap ki belőle megint. A közben kikandikáló jurogyivijek rémülten visszahúzódnak az ólba.)

JUAN
Ne pöfögj már megint!... Hallod! Csend legyen!...

QAL
(A füst és gurgulázás csillapodik.A főisten morog.) Hm.

JUAN
Halálra ítélsz mindenkit már a születése pillanatában, aztán meg percről percre ugráltatod, életben maradni pajtás, életben maradni pajtás!!...

Rohadék!! (Közel lép hozzá, mintha megfojtani akarná.) Szórakozol az élővilággal??

QAL
(Juan darócruhája felé fordítja a fejét.) Szaros a ruhád!

JUAN
(Üvöltve.) Szarok rá!... Hogy képzeled, hogy bohócokat csinálj az emberekből, az egész élővilágból?!! A nyulat az anyai ösztönnel arra kényszeríted hogy újszülötteket elljen, a táplálkozási ösztönnel meg arra, hogy az újszülöttjei egy részét azonnal felzabálja! De a mókus, a menyét, az egér, ugyanígy!...

QAL
(Határozott, lassú hangon. Atyaian.) Hallgass már! Hőbörögsz Juan! Hőbörögsz megint!

JUAN
(Csillapodva.) Mi a lófaszt csináljak mást veled?... (Szusszan egyet. Érzi hogy éhes. Tehetetlenül, dühösen meghúzza a moslékos vödröt. Kicsit lehiggadva Qalhoz fordul.) Kérsz moslékot?

QAL
(Lehajtja busa fejét a vödör felé. Mintha bele is szagolna. De nem tetszik neki. Eltolja magától.) Uhmmm...

JUAN
Adjunk nekik is... (A jurogyivijekhez szól.) Barátok! Tesók!... Itt egy kis kaja...(Moslékot tölt a talajon heverő, ócska csizmamaradványokba. Gyengéd szeretettel van a sorstársai iránt.)

A jurogyivijek kibújnak.Alig mernek Qalra sandítani. Hosszú, feszült játék. Cipőkanálszerű fémdarabokkal, gyorsan esznek. Visszahúzódnak az ólba.

QAL
(Atyai hangulatban.) Na mondd el sorban, miért nem akarsz ember lenni.

JUAN
(Megenyhülve.) Elegem van a gyorsan romló szememből, fülemből, az elrohadó fogaimból, az eresedő lábamból. Elegem van belőle, hogy minden percben pontosan ugyanezt az ocsmány testet látom. Unom, hogy basznék, zabálnék, szarnék minden nap. Most nem azért, de ritka egy ócska alkotmányt csináltál...

QAL
De a lélek Juan! A lélek!

JUAN
(Legyint.) Lélek!... Ugyan már! Pontosan tudom, miről mi fog eszembe jutni. Mivel kapcsolatban milyen érzéseim lesznek. Mitől lágyulok el és mitől gurulok be. Nem vagyok már húszéves. (Kíváncsian) Mondd baszd meg, neked nem unalmas minden egyes nap a saját lelkeddel ébredni?

QAL
Isten lelkének legfőbb boldogsága a teremtésben való gyönyörködés. JUAN Na köszönöm!... Jaj, már megint mellébeszélsz! (Ingerültebben.) És hülyeségeket beszélsz!! QAL Csillapodj! (Jóságosan.) Szépen elviszlek oda, amit rég kiérdemeltél.

JUAN
(Idegesen.) Hova? Odaátra? (Megdöbben.) A Mennyországba?!... Na oda aztán végképp nem megyek! Ritka egy lepra hely lehet. Undok és undorító, ha a te gondolkodásodat tükrözi!

QAL
Azt te nem tudhatod milyen!
JUAN
(Indulatosan.) Remekül ki tudom találni, ha csak rád nézek!... Vagy előszedem a szent kinyilatkoztatásaidat! Vagy a szentírásaidat! Na ezeknek az értelmi színvonalából világos, milyenek a mennyországaid! Dupla vödör moslékért se megyek oda! Maradok a disznóólban.

QAL
(Ráförmed.) Héé!! Hagyd az ócska viccelődést!...

JUAN
(Legyint.) Jó. Hagyom.

QAL
Hanem barátom! Ha ennyire nem tetszik embernek lenni miért nem ölöd meg magad? (Önelégülten röfög.) Hm? Hm?...

JUAN
(Előrehajol és gúnyosan sziszeg.) Az öngyilkosság halálos bűn!

QAL
Hm...(Bólogat.) Jurigyivijek énekelve kontráznak Juan mondatára: Ámeeeen!

JUAN
Na? Hallottad!! (Számolni kezd a kezén.) Aszongyahogy, bűn a katolikusoknál, bűn a görögkeletieknél, s végig szinte az összes vallásnál!

QAL
Komolyan beszélj! Miért nem ölöd meg magad inkább?
JUAN

(Bele Qal képébe.) Mert fáj! Te tetted hogy fájjon, csak ne szólj semmit... Meg balul sikerülhet. Nem könnyű nyolcvan kilót elpusztítani. (Végignéz magán.) Nem kínlódok a böhöm nagy remekműveddel.Szépen leépülök a malacokkal.

QAL
(Fenségesen.) Juaaan!! Elég volt! Szedd a holmid, indulunk!

JUAN
(Körbenéz.) Mi a lófaszt vigyek innen a mennyországba?... (Megmakacsolja magát.) Na! Végeztem!! Fogd már fel, hogy nem önsanyargatni jöttem ide, semmiféle mennyországodat nem érdemeltem ki, és pusztulj innen!

Qal testén megindul a füstölgés.

JUAN
(Felpattan.) És nehogy pöfögni kezdj megint! A csipogóidat kapcsold be inkább! Ravalpindiben, ahol a szent tehénborjak szarában éltem a brámán papjaiddal, ott főleg csipogtál!

QAL
(Erősen füstbe borul és drámai hangon kiált rá a darócruhásra.) Juaaan!! El akarsz kárhozni? (Az ólban a jurogyivijek nyöszörögnek.)

JUAN
(Leinti.) Nyugi, nyugi, nyugi... Berekedsz, ha sokat üvöltözöl! Különben a pokolba se megyek veled! Egyáltalán, sehová se megyek veled! Itt maradok az ólban és várom hogy kikopjon belőlem minden ami emberi, az összes érzelem és összes gondolat.

QAL
(Még hangosabban.) ...a KÁÁÁRHOZAT lesz a sorsod... (Az ólban rémes

nyöszörgés.)

JUAN
(Legyint.) Lesz a lófaszt!... (Meghallja a nyöszörgést. Bepillant az ólba. Idegesen bebújik a nyíláson. Szünet. Juan kibújik. Nekitámad Qalnak.) Teee!! A kurva anyád!! Ezeket teljesen megrémítetted!... Pedig nagytudású, művelt emberek. Dimitrij tesó nyolc nyelven beszél! Nyikoláj tesó lefordította bolgárból a bibliát! Csillapodj baszd meg! Mindent elhisznek amit üvöltözöl!! (Kis szünet. Végignéz Qalon.) Noha nem ilyennek képzelték a cuccaidat...

QAL
(Lassan oszlik a füst körülötte.) Tudják, hogy Isten bármilyen alakot magára ölthet!!...

JUAN
Jó, jó... De a keleti templomokban szent orchidea gyanánt azért egy picit szebben mutattál!

QAL
(Figyelmeztetően.) Juan! Ehhez semmi közöd!! (Az ólra mutat.) Nézd őket inkább!...Ők bezzeg követnek engem!...(Zengzetesen.) Tudják hogy bűnök forrása a társadalom, hát kivonulnak belőle, távolra, távolra tőle, hol bűnök nincsenek, ahol csupán ártatlan állatok élnek... (Prófétásan.) Látod! Az szeret engem igazán, aki így él. A többinek a szeretete már gyanús nekem!!... És tudd meg! A leghálásabb épp az engemet ennyire szeretők iránt vagyok..!

JUAN
(Elképed.) Baszd meg, ha rajtad múlna az egész emberiség beköltözhetne a disznóólba!

QAL

Te mért épp itt vagy? Mért épp állat akarsz lenni?

JUAN
Nem lehetek mindjárt növény! Pedig az volna az igazi! Vagy egysejtű!... De azért alakul a dolog! Kezdenek kimúlni belőlem a hangulatok, az érzelmek! Néha megszűnik már a gondolkodásom is! Képzeld legutóbb sikerült két órát ülnöm itt a szarban és közben egyáltalán nem jutott eszembe semmi!

QAL
(Értetlenül röffen egyet.) És ez miért újdonság? Minden ember ül a szarban és nem jut eszébe semmi... Legfeljebb azt hiszi, hogy nem így van. Höhöhö.

JUAN
(Fölindul.) Ne bántsd az embereket rohadék! Ki korlátozza őket? Ki hozza lehetetlen helyzetbe őket? Te papa!.. Te bizony!.. Minden bajunk annak a száznyolcvan centis érző és gondolkodó organizmusnak a baja, amelyet öntelt pancserként összeütöttél!

Qal testén apró fények kezdenek villogni nagy összevisszaságban. Magas bip hangokat is kibocsátanak zűrzavarosan.

JUAN
Aha! Csipogsz már! Csipogsz!... (Begurul.) Még föl mersz háborodni??... Te!! Teeee!!!!! Hát tudd meg, hogy nemcsak pancser vagy, hanem gonosz és aljas is!

QAL
(Fülsiketítő csipogást csap. Felbődül.) Juan!!! Vigyázz!!

JUAN
(Fölpattan a kerítésre.) Ki teremtett bennünket porszemnek, akinek még a szomszéd városig is egy napot muszáj gyalogolni? Ki teremtette az

időmúlást, hogy mindenkinek a szépsége elmúljon, mindenkinek az ereje elfogyjon, és a szívünk, a májunk, a vesénk egyre szarosabban működjön? (Ordít.) Ki találta ki, hogy a legbecsületesebb élet jutalmául is simán megdögöljünk???

Pillanatnyi szünet. Qal testén a ketyerék folyamatosan, halkan csipognak.

JUAN
Kapcsolod ki rögtön ezeket a szarokat! A kurva anyád!

QAL
(Halkan morog.) Hm...

Juan pár ponton beletenyerel Qal testébe, a legtöbb fény ki is alszik. Keresi, hogy a maradékot hogy kapcsolhatná ki.

QAL
Uhmmm... Hátul... Hátul van!

JUAN
Baszd meg, még ölelgesselek is!...
(Átöleli Qalt, aki picit mozdul is, hogy elérhetővé váljon a gomb.)

A fények kialszanak, a csipogás megszűnik.

JUAN
(Barátságosabban.) Ja!... Nemcsak teremtgetünk ám pajtás! Bele a vakvilágba... Felelősséget is kell érte vállalni tesó! (Észrevesz valami lógó apróságot Qal testén. Leugrik a kerítésnél, megnézi közelről.) Ez a ketyeréd meg kilógósodott...

QAL

(Halkan morog.) Ne törődj vele...

JUAN
(Igazgatja Qal szerelését.) Rohadék! Különb sorsú növényeket kellett volna teremteni! Messze jobb sorsú állatokat!! Jobb sorsú élővilágot!!...

QAL
(Békésen tűri Juan mozdulatait. Röfögő hangon szuszog.) Hmm... Hmm...

Az ólban egyre több disznó kezd el hangosan röfögni. Egyre követelőzőbb, méltatlankodóbb jellegű a röfögés.

JUAN
Hallod??!... Hallod?!!... Lehet még ők is egyetértenek velem!... Bár messze te röfögsz a legjobban az egész csapatból!... (A disznókhoz.) Na! Hallgassatok már!...(Körbejárja Qalt, nézi a szerelését. Eszébe jut valami.) Mondd baszdki! Azt a tömérdek titkot, amit évezredek óta nem sikerül megfejteni, muszáj volt iderittyenteni?

QAL
(Még mindig szuszog.) Hmm... Muszáj. De erről ne kérdezz.

JUAN
Pedig ez érdekelne csak igazán! Csakugyan ősrobbanás volt? (Kémleli a főistent.) És hogy a szarba lett egy csomó kémiai anyagból élőlény?

QAL
Nem mondom meg. Jóóóótékonyan el van takarva előletek a megoldás.

JUAN

Jótékonyan a lófaszt!... Magad se tudod!... (Nekidűl a kerítésnek.)

QAL
Juan, elég volt a szószaporításból Világosan mondd meg mért pont a disznóólba bújtál előlem? És mért nem akarsz ember lenni!

JUAN
A disznóól egyszerű. Azt hittem, van benned jó ízlés és ide már nem jössz utánam. Erre tessék, szent embernek nézel és idemászol! Te mindent félreértesz baszd meg! Jártál te iskolába?

QAL
(Fenyegetően.) Juaaan!! Nehogy behemót bunkónak nézz!

JUAN (Leül a kerítésre Végignéz Qalon.) Á! Soha.

QAL
(Emelt hangon.) Tehát mért is nem akarsz ember lenni?

JUAN
Ennyiből se értetted meg? Na jó, gyere, ülj ide mellém.

QAL
(Megpróbál leülni, de teste alig hajlik.) Uhmm. Hm... Nem tudok.

JUAN
Na várjál. Ülj oda az ól tetejére.

Juan beereszti a disznóólba Qalt. Visszazárja a kerítést. Hosszú, feszült játék. A jurogyivijeknél zajok. A disznók ingerülten, idegesen röfögnek. Qal ráül az alacsony ólra.

JUAN
(Kicsit barátságosabban.) Bazze, nem tudlak mivel megkínálni. A Pópa friss búzacsírát ígért, de csak este hozza. Szereted a búzacsírát?

QAL
(Körbenéz.) Látom otthonosan berendezkedtél itt...

JUAN
Ugye, hogy egész csinoskás? (Krónikusan) Sört ne hozassunk?

QAL A szarszagot hogy bírod?

JUAN
Nem gond. (Mosolyog.) Bizonyos büdös szagokhoz egész életemben vonzódtam. De így van ezzel minden ember.

QAL
(Öntelten felhörög. Kevés füst is kijön rajta.) Az én művem!... Az enyém!

JUAN
(Kicsit meghajol.) Hálásak vagyunk érte!... Hanem a többivel mit csinálunk baszod? Mert én ember módjára egy Percet se akarok élni, az tuti!

QAL
(Jóindulatúan figyelmezteti.) Juan! Sohasem lehet belőled igazi sertés!

JUAN
Igen, én is végtelenül sajnálom... De tudod, disznók módjára azért még élhetek! Szerencsére elég szépen alakul! Képzeld elkezdtem röfögni tanulni! Na nem megy annyira jól mint neked, de képzeld tegnap két kismalac is odakocogott mellém olyan remekül sikerült!

QAL
(Gondolkodik.) Dehát Juan! Röfögni és heverészni a szarban! (Végigméri.) Ennél mégis csak jobb rendes emberi életet élni!

JUAN
(Mint akit megcsíptek) Micsodaaaaaa??!!... Hogy a tetteim helyességén kelljen töprengenem megint, minden nap?! Hogy keresnem kelljen minden szituációban az igazságot, amiből persze majdnem annyi van mint ahány ember vagy ahány csillag? Na nem!..Inkább a röfögést gyakorolom.

QAL
Pedig a gondolkodás! Az értelem!...Juan! Az értelem nagy adomány!...

JUAN
(Gúnyosan.) Irigyled mi?!... (Dühösen.) Nekem viszont a faszom van tele vele!!... Hogy képzeled, hogy továbbra is gyötörjem az agyam az undorító világegyetemed rejtelmein? Meg a többi megoldhatatlan szarságon amit idecsócsáltál elénk?... Elég volt papa! Inkább a moslékot zabálok, dupla cipőkanállal! Ha több búzacsíra van benne mint korpa, tulajdonképpen nem is rossz!.. Bazze, tényleg nem akarod megkóstolni? (Indul a vödörért.)

QAL
(Húzódozva elhárítja) Uhmmm... Most nem... (Hangot váltva.) Juan! Ne tudománnyal foglalkozz akkor! Éld szépen a mindennapi életet!...

JUAN
Mert akkor nem érdekel majd, mi is a világ? Meg hogy benne hogyan helyes élni? (Legyint.) Meg hogy mi az értelme az egész elbaszott életnek?.. Közömbös fadarab te vagy, nem én!... (Hirtelen felindul.) Mindennapi élet???... Ide hallgass!! Kinek a lófasznak kell, hogy száz véleményemből százegyről váljon világossá, pontatlan, nem igaz, vagy egyenesen ostobaság?!...

QAL
(Rászól.) Juan!! Ha eleged van a gondolkodásból, éljél érzelmesen!

JUAN
(Meghökken.) Miiii???!!... Hogy negyven rosszindulatú és primitív csajba úgy belezúgjak mint egy víziló, csupán azért mert szép? Szó se lehet róla!!.. Ha meg akad valaki, akivel végre minden nagyon jó, akkor meg azon rettegjek mikor szeret meg mást?... Amilyennek te a szerelmet megalkottad abból aztán végképp elegem van!!...

QAL
(Áhítattal.) A legcsodálatosabb érzésnek alkottam meg!

JUAN
(Legyint.) Ha kis ideig valóban csodálatos, az se miattad van!... Á, papa, ezekből semmit se értesz... (Nézi az értetlen Qalt. Kis szünet.) Bazze, bele kellene zúgnod valamelyik apácádba! De mint egy mozsárágyú! És akkor semmilyen magyarázatra nem volna szükséged! (Izgalomba jön. Felpattan.) Idehallgass!! Vannak apácák odalenn a völgyben! Ők a te menyasszonyaid a szent rizsa szerint!! Nem így van?...A lenti kolostorban is van néhány kilencven éves menyasszonyod!... (Nézi az elképedt istent.) Na jó, nem őbeléjük kellene belezúgnod! Hanem odamegyünk és szerzünk neked egy szép csinos novíciát!!... (Lelkesen.) Na? Mit szólsz? (Gondolkodni kezd. Halkan.) Bazze kérdezhetek valami bizalmasat? (Odahajol Qalhoz.) Áll a faszod még, vagy már nagyon öreg vagy?

QAL
(Felháborodottan mennydörög.) Juaaaaan!... Ti folyton Isten faszát emlegetitek??!! (Dühösen.) Micsoda elbaszott élőlények vagytok!!...

JUAN
(Diadalmasan.) Ugye! Ugye! Mondtam hogy el vagyunk baszva!! Örülök

hogy belátod és hagyjál mostmár szépen, csendesen elmalacosodni!...

QAL
(Kérlelően.) Juan! Gondolj bele! Olyan remek adottságokkal áldottalak meg! Jó testfelépítésed van! Ügyességed! Erőd!...

JUAN
(Begurul.) Na idefigyelj! Akkor most megmondom hogy legfőképpen miért nem akarok emberként élni!.. (Ráförmed.) Mert te írod elő, hogy mim legyen! Te mondod meg, hogy hány fülem legyen, és mennyi ujj nőjön a lábamon! Hogy csáppal nézegessem a világot mint a csiga, vagy a két ócska szememmel! (Feláll.) Honnan veszed a bátorságot ehhez baszd meg! Hol pofátlanodtál fel ennyire? (Suttogó gyűlölködéssel.) ...Ha ugyan egyáltalán létezel!

Qal gurgulázni kezd, fényei lassan kigyulladnak.

JUAN
Ne hőbörögj!! Ha netán az Evolúció képviseletében ülsz itt, akkor is nagy gazember vagy! (Gúnyosan.) És légy kedves tiszteletem átadni Őeminiszcenciájának! Ő is tüneményes dolgokat művelt! Minek a túrónak kell érző, élő állatoknak percenként véresre marni és megzabálni egymást?... Nagyszerűen megalkotott élővilágról beszélsz??!! Felmerült már benned, hogy ez az egész élővilág mindenestől el van baszva??!!

Qal testéből hatalmas füstfelleg csap ki.

JUAN
(Köhög.) Baszd meg, szilikózist kapok... Nyugi már!...

A füstfelleg lassan eloszlani kezd.

JUAN
Mellesleg tiszteletem Evolúció Őkiválósága kedves kollégájának is! Az Élettelen Világ Folyamatainak! Ő is megérdemelne egy misét!

QAL
(Fenségesen.) Én vagyok a te urad és istened!

JUAN
(Elhárítva.) Jaj ezt már ismerem... Mondd, te folyton bibliát olvasol szabadidődben?... (Visszaül a kerítésre) Naszóval. Miután te írtad elő, hogy hány májam legyen, és a zúzám a galambéra hasonlítson vagy a tehénére, kb. annyi szabadságom maradt mint egy rabszolgának. Ezzel viszont élni fogunk tesó! Ha tetszik, használni fogom az agyam, ha tetszik nem. Ha tetszik túlfűtött lírai zeneműveket írok majd, ha tetszik érzelemtelen leszek mint egy fatuskó, vagy te. Ha tetszik kékre fogom festeni a hajam, ha tetszik zöldre. Ha tetszik embermódra élek majd, ha tetszik disznómódra.

Qal testén beindulnak a fények és a csipogás. Juan dühösen feláll. Kapcsolgatni kezdi, pár lötyögő alkatrészt megigazít. Qal feszengve tűri.

JUAN
Nyugi!...Nyugi már!... Baszd ki minek ez a sok lógós ketyere?...

Ahogy Juan Qal testét piszkálja, a jelmez váratlanul a nyakánál szétnyílik Juan leemeli Qal fáradt szemű fejét. Vaddisznófej bukkan elő a jelmez alól. Félelmes hangulatú, hatalmas méretű. Síri csend. Megáll a levegő. Néhány disznó rémülten elröfögi magát az ólban.

JUAN
(Undorral.) Úúú!... Úúúúúúúúú!!... (Ráordít.) Hát muszáj neked így megtestesülni?!!!... Muszáj ilyen alakot ölteni magadra!!... (Közelebb lép Qalhoz.) Huhh! (Döbbenten.) Micsoda titokzatos szemeid vannak... És

micsoda sunyi szemeid vannak!!!!...(Hirtelen megdermed. Rémülten az ól irányába pillant.) Te rohadéééék!! Ezek itt meghalnak a rémülettől amennyiben meglátnak!... (Nézi, hogy tehetné vissza jelmezt.)

QAL (Félelmesen hörög, röfög.) Hmmm... Hmmm...

JUAN
(Füstölög.) Mocsok!... (Idegesen.) Normálisan testesülj meg máskor, ha emberek közé mész!! Illatos rózsabokorként!... Bölcs öregapóként ezüstös szakállal!... (Szinte sír.) Angyalok kara kísérjen baszd meg! Suhogó angyalszárnyak! Szférák zenéje halkan!...

Helyezgeti Qal fejére vissza a jelmezt. Néha oldalra pillant, nyugtalanul nézeget az ól irányába.

QAL
(Fensőbbségesen.) Juan!!! Semmi közöd hozzá, hogyan testesülök meg!

JUAN
Jó. Röfögj inkább, ne oktass!... (Ól felé néz. Ideges. Halkan.) Baszd meg, csak nehogy meglássanak... (Türelmetlenül.) Bazze tarts már egyenesen a nyakad, nem megy vissza rá ez a szaros sisak!...

Juan nagy nehezen visszailleszti a jelmezt. Lekapcsolja Qal maradék ketyeréit.

JUAN
(Hátrébb lép.) Hm... Hát észnél vagyunk mi emberek??? (Felkiabál döbbenetében.) Hát mi mindent jóra magyarázunk??... Jóságosnak feltételez az összes vallás! Mind! Mind!... (Elképedve.) Mekkorát koppanunk ha nem vagy jó!!! Mekkora bajunk lesz, ha a teremtő, a világmindenség alkotója gonosz, rossz szándékú!... Úúúú baszd meg!! Iszonyú lenne ha a túlvilágon

egy becsületességet, jószívűséget megbüntető isten várna ránk??! (Döbbenten járkál. Csend. Hirtelen megfordul... Követelően.) Mondd baszd meg, miféle isten vagy?...Mondd!... Na!!...

QAL
(Félelmesen hörög, röfög.) Hmmm... Hmmm...

JUAN
(Türelmetlenül legyint.) Ááááá, úgyse mondod!...

QAL
(Igazgatja a sisakot. Feddőleg.) Juan! Elég volt!

JUAN (Döbbenten.) Ostobák vagyunk!! Higgyünk benned vagy ne, ezen vitázunk! Létezel vagy nem, ezen vitázunk!... Azon meg nem gondolkodunk, jóindulatú vagy, vagy mérhetetlenül rossz szándékú!... (Szinte torkán akad a szó. Belesápad a gondolatba. Lelassul.) Vagy hogy balfasz vagy!... Egy hihetetlen hatalommal bíró, borzalmas balfasz!...

Qal lassú, fenséges mozdulatokkal igazgatja magát. Rádörög Juanra.

QAL
Juaaaan! (Megnyom minden egyes szót.) Azt mondtam elég volt!!!...

Juan dermedten, elgondolkodva járkál az ólban.

QAL
(Kérlelhetetlenül) Máris összeszeded a holmidat és jössz velem odaátra!

JUAN
Szó se lehet róla! (Sziszeg.) Elég tebelőled volt baszd meg! Igen! Tebelőled! (Körbenéz. Gondolkodik. Belevigyorog Qal képébe.) Én húzok innen máris!

(Belelkesül.) Hihihihíjj! Csak a por marad utánam!

QAL
(Félelmesen rámordul.) Juaaaaan!!! Nem hallottad mit mondtam?

JUAN
Mit hőbörögsz?... Nehogy elkezdj megint csipogni!... (Magyarázóan.) Igen! Megyek innen!... Végtelen sajnálatomra ezt a nemes helyet el kell hagynom, mert rájöttél hová tűntem előled!!... Hidd el, nekem fáj a legjobban!... (Nosztalgikusan nézegeti az ólat. Megsimogatja a kerítés léceit.) Igazán nagy kár... Hm... Dehát hová menjek? (Gondolkodik.) Bazze!... Nincs valami remek, valami isteni ötleted hova menjek előled?

QAL
(Ellentmondást nem tűrően) Juaaan!... Nem mész sehova!!

JUAN
Dehogynem. (Bekiabál az ólba.) Dimitrij! A maradék kaja a tiétek! Nekem már nem kell egy cipőkanállal se!... (Fülel.) Jó, jó, tudom most nem jöhetsz elő! Legyetek jók tesók! (Átugrik a disznóól kerítésén)

QAL
(Felhörög.) Juan!... Juaaaaan!! (Érces hangon, fenségesen.) Azt mondtam, nem mész sehova!! Velem jössz!! (Fel akar állni, de az óltető nem engedi. Erőlködik.)

JUAN
Hihihihíííííí!... Beleragadtál a teremtményeid szarába!!... Tyuhéééjjjj! (Villámgyorsan futni kezd.) Arrivederci Amigo! (Eltűnik a színről)

Függöny.

Földönkívüliek világai

AZ UNIVERZUM A KÉTES LÉTŰ ALIEN PRIZMÁJÁN ÁT
Előadás egy auditóriumban

Mlodinow, Barrow, Hawking, Gribbin, Davies, és a többi kiváló kozmológus és fizikus könyveiben, az ezredfordulós csillagász generáció írásaiban, az egyéni színezetek ellenére a *metodika* egyöntetű. Az Univerzum keletkezésének és fejleményeinek emberi módszerekkel való megértését célozzák meg valamennyien.

Így lenne ez teljesen magától értetődő és még óvatosan sem megkérdőjelezhető, amennyiben emberi értelemmel, emberi műszerekkel, emberi eljárásokkal jutottunk volna már *valódi relevanciára* a világmindenség végső és szinte mindenkit izgató rejtelmeit illetően. De nem jutottunk mindmáig.

A készletünk az Univerzum történéseinek kiismeréséhez valójában igen szerény méretű szett. Létezik az emberi *ÉRZÉKELÉS* és *ÉRTELEM* valamint a mindkettőre ráépülő műszerek sora - s noha mindezekből számos ismeretünk ered immáron évezredek óta, másunk a pontos megismerés céljára már nincsen.

Mivel az Univerzum keletkezésének és létének fő talányaival a történelem kezdetétől fogva küzdünk, tulajdonképpen természetes hogy lassanként többszáz külföldi kutatóban, filozófusban, teoretikusban fölélénkül a kísértés mostmár azon is elgondolkodni: vajon mire jutna a világmindenséget illetően egy egészen másféle szett, *AMI MINDENBEN ELTÉR AZ EMBERÉTŐL.*

Vajon miképp ismerhetnénk meg egy ilyen jellegű szettet és egyáltalán mennyiben váltható valóra ez a mostanában megannyi emberben megvillanó remény? Próbáljunk meg ennek utánagondolni.

Nem lesz egyszerű persze mindez. Nem mintha nem pattanhatna elő akármikor és akárkiből a merész ötlet: örvendetes volna valamilyen *alien* civilizáció *mindenestől másféle* és eredményesebb szettjére rátalálni - amennyiben persze volna valahol ilyen, volna *alien,* és engedné is. Ám mindeddig semminő *alien* civilizációtól nem jutott el semmiféle értékelhető jel ide.

Nem mintha ezerszámra nem született volna már ötletsorozat vagy egyenesen ötletparádé a másféle szettről a századok során - elég emlékezni rá, mennyiféle remek szettet örökített már ránk a *sci-fi*, vagy éppen az *ezoterikus gondolatvilág* (negyvennyolc vagy ötvenöt újdonat új érzékszervvel éppen úgy ellátva az emberi nemet, mint istenek és alistenek elméjével, vagy ezerféle *alien creature* mindentudó műszereivel). Ám tudományosabb természetű és valósabb mezőben szeretnénk maradni ennél.

Ez sem egyszerű azonban. Igazi tudós nem tekinti *tudományosan* tanulmányozhatónak se magát az állítólagos *alient* se a szettjét - legalábbis erre jutottunk a magunk részéről, amikor az eredménytelenség elősejtelmét mellőzve elkezdtük végignézni a szakirodalom *opusait*.

Legalább föltevésekig, föltételezésekig szerettünk volna eljutni az idegen szettről és sok mindent megpróbáltunk ezért.

Posszibilisnek látszó tudományos forrásokban idegen világokról elejtett mondatokra próbáltunk rátalálni. Máskor összefüggések magyarázatánál az érthetőséget szolgáló, merészen *imaginárius* példákra vadásztunk. Megint máskor apróbetűs szövegek mélyén óvatos utalások és szemérmes *szordínóval* elmondott gondolatok után szimatoltunk - ám mindhiába.

Szerencsére a tudomány területén mindig vannak örök vagabundok, a szigorú egyetemi professzor álcája mögött megbúvó rendbontók és renitensek, máskor akadémikusi pulpitusokon ülő partizánok és eretnekek, méghozzá nem is szerény számban és számos országban - akik vélhetőleg elemző módon is elgondolkodtak már az emberétől mindenben eltérő *alien* szett megismerésével összefüggő problémasoron.

Ám bárhol keresgéltünk, nem találtunk a renitens csoporttól semmit - eltekintve néhány médiának szánt interjútól, pontosabban annak is az elnyelt negyedmondataitól, a viccelődésbe átfordított *passzusaitól*, vagy éppen a villámgyors gégeköszörülésbe átvitt elnémulásaitól.

Van a korunkbeli kutatásnak ugyanakkor egy olyan ága, ahol sok szó esik a nem emberi intelligenciáról és működéséről. A híres *Search for Extraterrestrial Intelligence* (SETI - A Földönkívüli Intelligencia Keresése) nevű program ez, és számos változata, amely ma már meglehetősen sok szálon *permutálja* át a civilizációt.

Szervezetek, testületek, bizottságok, albizottságok, projektek, szcenáriók, skálák igen szép számú érvényesítése révén zajlik mindez - létezik CEV, CHZ, CLV, CVL, CME testület például, amennyiben cé-vel inditjuk el az előszámlálásukat, emellett IAA, IAF, IADC, INA, ISU, ITAR, ITU, amennyiben i-vel megyünk előre, valamint SETV, SETTA, SOHO, SOLIS, SEI, STS amennyiben es-sel zárjuk a sorolást.

Van *Beaufort-skála, Fujita-skála, Kardasov-skála, Palermo-skála, San Marino-skála, London-skála, Rió-skála,* továbbá létezik CHURCH-TURING-hipotézis, ŐRSZEM-hipotézis, PALEOKONT hipotézis, OMPHALOS-hipotézis - ám alighanem jobb itt megállnunk.

Megdöbbentő, mennyire ember színezetűen véli elképzelni ugyanis az *alient* és az *unearth-civilizációt* ez a *research-program* és az összes variánsa.

Szerintük az élet vagy szén-alapú, mint a mi glóbuszunkon, netán szilíciumra vagy ammóniára alapozódó, esetleg mesterséges - és itt pont van. Az *alien* nyilvánvalóan ugyanúgy *szervjellegű* érzékeléssel és *agyjellegű* értelmező működésekkel rendelkezik mint mi - és itt is pont van. Közös nyelvezetünk máris adva van, ez a matematika, esetleg a geometria vagy valaminő algoritmus, a műszaki eszközeink összehangolására szintén remek esély van - ráadásul ők is nyilván *wave-jelleggel* sugározzák az információkat idefelé, mint ahogy mi odafelé. Fel a távcsövekkel és készülékekkel tehát, derítsük ki hogy hol léteznek - természetesen nehéz ez, megerőltető ez, ám az út végén a nagyszerű végeredmény vár...

Ettől a velejéig *antropomorf* és *analóg* megközelítéstől sajnos *dezantropomorf* világfeldolgozó szett megismerése nem nagyon remélhető, a mindenben eltérő szetthez ezen az útvonalon nehezen juthatunk el.

Maradnak *dezantropomorf* karakterrel is törődő területként a kozmológiai, kozmogóniai, asztrofizikai vitaoldalak, számos szakterület internetes világközösségének *agórái*.

Nem tanácsos lebecsülni őket persze, szakértelemre épülő oldalak ezek, ide csillagjós, sarlatán, messiás, modern sámán, megszállottságtól égő szemű *alienimádó,* irgalmat nem ismerő *ezoterikus* író ritkán jön és elég gyorsan el is illan az alapos ismereteket igénylő és nehezen érthető szakmai szövegezés miatt. Tanult emberek szólalnak meg itt rendre, részecskefizikusok, röntgenorvosok, elektromérnökök, és mások, akik a *parciális és improprius integráltól* ugyanúgy nem ijednek meg, mint a *sztöchiometria* újlatint, önémetet, archaikus görögöt összevegyítő szörnyszülött szószüleményeitől, vagy az *asztrofizikai* feladatgyűjtemények egyetemisták életét megnehezítő, sajtóhibás végeredményeitől.

Akármennyire is tisztelendőek a külföldi és hazai kozmológiai vitaoldalak azonban, és akármennyire is szóba jönnek itt már az *alien* prizmái

is (és a prizmákkal összefüggő eljárások is, a *szegmentálás*, az *irrealizálás* és sok más, amit majd részletezünk is) ám az itt megszólalók sem jutnak messzire, mindjárt összegeznénk is, szerintünk miért.

A föltételezett földönkívüliek fölfoghatatlanul *dezantromorf* fogalomfélékkel, fölfoghatatlanul *dezantromorf* tapasztalatfélékkel, és számos más egyébfélével is rendelkezhetnek akár. A fölfoghatatlant kerülve, a lefordíthatóan és kezelhetően *dezantropomorf* ismeret irányába próbálnak eljutni ezért a szakemberek az *agórán* - és messze nem ötlettelenül. Számos szellemes javaslat van itt és az ötletszálak egyre csak szaporodnak - viszont ezek a szaporodó szálak rendre vagy elvarratlanul vagy vázlat szerűen odafércelt állapotban maradnak, így aztán az *agóra* sajnálatos módon átalakul a szellemesen csillogó, villogó, csapongó ötletparádé színterévé.

Persze korántsem bárminő hallgatólagos csoportnorma viszi errefelé a megszólalókat mint egyéb internetes oldalakon - az ötletparádéba való sodródásnak más az oka: a megoldhatatlannak mutatkozó nehézségsorozat.

A *sziszifoszi* sziklacipelést cseréli itt az elfáradó *pszichikum* gondtalan ötletvillogtatásra, a mind meddőbb gondolkodási erőfeszítést jótállás nélküli szellemi sziporkázásra, a masszív gátaknak való nekifeszülést illékony virtuózitásra. Amint hamarosan látni lehet, szinte áthághatatlanul masszív ugyanis az a gát, ami az *alien* ismeretlen vizeinek itteni megközelítői előtt áll.

Idézzünk néhány ötletet arra vonatkozóan: vajon miféle eljárásokat alkalmazhat az *alien,* és vajon miket is csinálhat másképpen mint mi, az *agórán* megszólalók szerint.

Szegmentálás. Cleopatra szamártejjel megtöltött márvány medencében áztatja magát a pónijával együtt. E többezer éves idill alapvető *szegmentumai*, az isteni nő, a szamártej, a póni, a márványmedence, a márványozott

medencepart az ember számára világosan elkülönülnek, egy *alien* azonban esetleg már másképpen *szegmentál*, például csupán a szerves anyag és a szervetlen anyag szétválasztása szerint. Ez esetben az isteni nő, a szamártej, a póni együttesen és egymásba mosódva adja az első *szegmentumot*, mint szerves anyag, a márványmedence és a márványozott medencepart pedig szintén együttesen és egymásba mosódva a másodikat, mint szervetlen anyag. Ez persze eddig csupán egy *antropomorf* példa, és annak is egyszerű - szerves anyaggal, szervetlen anyaggal, az emberi civilizáció elemeivel. Ezerféleképpen *szegmentálható* viszont a világmindenség. Méghozzá *dezantropomorf* módokon is, vagy éppen általunk nem ismert *antropomorf* módokon is, olyan módokon is akár ami a világelemző matematikánkkal esetleg utólérhető - így a szettkeresésnek ez az útvonala eddig még rendben is volna, és az úton végigmenve akár még egy világmegismerő *alien* prizma is előtűnhetne éppen. Ám ha lelkesen hozzákezdenénk kiszámítani, valószínűsíteni, vagy valami más módon, akár az antropomorfizmusnak ellentmondóan elcsípni azokat a *szegmentálásokat*, amelyeket a lehetséges *szegmentálások* végeláthatatlan özönéből egy *alien* netán alkalmaz, akkor már igen nagy gondban volnánk. Mintha *tűt* (helyesebben a tű tulajdonságainak a töredékét tartalmazó *tűféleséget*) keresnénk a szénakazalban.

Parallelizálás. Lassítsuk le a denevértől fölfogott, de a fülünk által érzékelhetetlen ultrahangokat az általunk érzékelhető sávba, és máris meghallgathatjuk miket is észlel a röpülő éjjeli emlős - persze csupán a párhuzamát. Ami fölfoghatatlan, vagy a legtágabb fantáziával is elképzelhetetlen az emberi élőlény számára, annak ugyanis valaminő párhuzama esetleg még megjeleníthető a mi világunkban is. Ismeretes, hogy kilencdimenziós fejleményeknek létezik, ha szegényesen is, nyolcdimenziós vagy éppen ötdimenziós párhuzama, a mi háromdimenziós világunk is elsekélyesíthető és síkká *parallelizálható*, és sorolhatnánk. Nem lehet kizárni, hogy amit egy esetleges *alien* művel, annak van valamilyen párhuzama a mi szintünkön is. Hogy a föltételezett földönkívüliek

világmegismerő művelete esetleg *parallelizálható* és így nagyobb vagy apróbb, ám áruló nyoma megjelenhet vagy megjeleníthető a mi övezetünkben, az még alighanem rendben is volna. Ám a *dezantropomorf* prizmának és annak amit a prizma révén az *alien* észlel, sajnos még így sincs mód a nyomába eredni. Ezerféle és fajta, *parallelizálható* műveletet végezhet ugyanis az *alien* és ennek szintén ezerféle párhuzamos nyomata vagy nyoma adódhat - így aztán a változatok özöne miatt és mellé még sok egyéb miatt aligha van mód megbízhatóan utánaszámolni vagy más módon elcsípni: mi is ez a nyom, és minek a párhuzama is ez. Tűféleséget keresnénk a szénakazalban megint.

Irrealizálás. Ha belegondolnunk, hogy mit is jelent egy olyan világmegismerő szett, ami *mindenben eltér* az emberétől, akkor mindenek előtt az *értelem* és az *érzékelés* mindenestől való mellőzésére szükséges számítanunk, s emiatt számtalan olyan eredményre, ami az emberi értelem és érzékelés számára *nem igaz*. Semmi baj belőle, hiszen kiválóan otthonosan vagyunk az olyan események és jelenségek világában amelyekről mindenkinek nyilvánvaló: egyetlen árva elemük *nem igaz*. És korántsem kizárólag taszító tapasztalatokkal - hiszen hol lélekemelőnek találunk, hol tanulsággal telinek vélünk, máskor pedig egyenesen szépnek ítélünk számtalan mindent, ami se nem valóságos, se nem igaz. Mese, legenda, film, irodalom, és sorolhatnánk. Márpedig a hatalmas halmazában mindannak a rengeteg mindennek, ami az emberi értelem és érzékelés szerint *nem igaz*, meglapulhat számos olyan elem is, amit éppenséggel a nem emberi szett is előállíthat. Próbáljuk tehát átvilágítani az általunk áttekinthető óriási valótlansághalmazt az *alien* ismereteinek megközelítésére, sőt akár a világmegismerő idegen prizma elérésére is. Szempontok beláthatatlan bősége szerint van mód előrejutni változatos matematikai eljárásokkal - ám épp ebből a rózsaszín ígéretességből jön elő a probléma. A beláthatlan bőség ugyanis nem csupán a szempontok végeláthatatlan sorára vonatkozik - sajnos meg inkább érvényes ez a *nem igaz*, *a nem reális, a valótlan* jelenségek átvilágítandó óriáshalmazára is... Tűféleség a szénakazalban ismét.

Ellentettezés. Itt az anyag és az antianyag ellentétpárja jelenti az alapot. Ellentétes töltésekkel bíró, a proton, neutron, elektron pozícióiban antiprotonnal, antineutronnal, pozitronnal rendelkező, és ezekből galaktikává épülő világokban, az úgynevezett antivilágokban, az elektromosan ellentétes módon összeépülő *szubsztancia*, egy ottani *alien* civilizáció számára esetleg egészen másféle világmegismerő szettet eredményezhetett mint az emberé, az *agórán* megszólalók szerint. Akár bele is törődhetünk a föltételezésükbe, hiszen a világegyetem általunk megfigyelhetetlen, ám a megfigyelhetőnél messze nagyobb részén a csillagászat valóban megengedi az antivilágokat. Az *alien* prizmájáig azonban így se nagyon van mód eljutni. Az antiprotonból, antineutronból, pozitronból megépülő világ *permutációja* ugyanis véghetetlenül nagy és minőségileg is véghetetlenül változatos, ezért aztán aligha van mód utánaszámolni vagy valaminő eljárással elcsípni, vajon miképp ellentettez egy megismerés-szerű művelet során arrafelé az *alien* (ha ott van egyáltalán)... Tűféleség és szénakazal ezúttal is.

Véletlennek korántsem tekinthető a fentiek következtében, hogy kellő kidolgozása az idegen szettek irányába araszoló javaslatoknak nincs az *agórán*. A kozmológiai és kombinatorikai kalandtúrára csábító elgondolás szintjén megáll minden művelet, noha van éppen elég: *panteizálás, szisztematizálás,* és sorolhatnánk. Bár nem részletezzük ezeket mostmár, annyit azért ideírnánk: ezekkel az eljárásokkal is vagy a szénakazal mellé érkezünk meg, mint eddig, vagy pedig más járhatatlan útvonalra jutunk.

A tudomány és féltudomány tőlünk föllelt forrásai közül a legutolsó is kimerül ezzel sajnos. Hiába próbáltuk meg áttekinteni nagy igyekezettel a problémával összefüggő szakirodalmat is, és az övezeteit is, az ígéretes szettnek változatlanul semmi nyomravezető jele sehol. Ám komolyabb baj is van ennél, amint mindjárt szólunk is róla.

Korunk tudományában fölmerült már, hogy kezd túlhaladottá lenni a kizárólagosan az ÉRTELMET és ÉRZÉKELÉST tudományalappá tévő, a

titkok tömegét a képletekből kihagyó, az észleletlent és észlelhetetlent, valamint a megértetlent és megérthetetlent az egyenletekben nem jelölő szemlélet.

Szimpátiával gondolunk erre a nézetre mi is. Igaznak találjuk, hogy a T = P + R összefüggést szerencsésebb volna inkább T = P+R+U+I alakban megadni *(egy egyszerű igazságösszefüggésről van szó, ahol az első esetben a t (truth) igazság nem más mint p (perceivable) észlelés-halmaz és r (rationality) racionalitás-halmaz eredményeinek összessége - a második esetben pedig az u (unperceivable) az észleletlenség- halmazt, az i (irrationality) pedig a megértetlenség-halmazt jelöli).* Ugyanis a fölsoroltak számbavétele mindeképpen reálisabb igazságösszefüggést eredményezne, sőt jelen állapotunkban esetleg még magát az *ideális igazságösszefüggést* is alighanem megadhatná. Ám tudnunk kell közben, hogy kezdeni már - szintén jelen állapotunkban - sajnos nem sokat sikerülne ezzel: ugyanis számtalan ismeretünk esetében se az *u*, se az *i* elemeiről sejtésünk sincs micsoda, nulla áll a pozícióiban vagy netán más, szám, jel, szimbólum vagy valami egész más - így aztán végképp nem jutnánk messze ezzel az összefüggéssel az *alien* esetében sem, és inkább csak az álmodozás érzete az, ami előszivárog innen.

Abból, hogy a földönkívüliek kapcsán a TUDOMÁNY beszédesen hallgat, a SETI beszél és beszél de a *dezantropomorf* közelítést kerüli, az AGÓRA a tű helyett rendre a szénakazalhoz érkezik, alighanem észrevehető az emberétől mindenben eltérő szettek megcélzásának álmodozó színezete is.

Filozófiailag föllelkesítő, lélektanilag hiteles, logikailag hibamentes lehet ugyan a szűkös vagy csődös emberi szett ellenébe a mindenestől nem emberi szettet odaállítani mint ígéretesebb világmegismerő eszközt - ám odaállítani egyszerű, viszont megtalálni, vagy csupán megközelíteni is ezt az ismeretlen és esetleges valamit már eléggé reménytelen.

Alighanem bele kell törődnünk, hogy nem szerezhetjük meg az izgalmas

alien szettet, nem nézegethetjük a világot az izgalmas *alien* prizmán át, és még magáról a prizmáról se nagyon gyaníthatunk meg semmit.

Ráadásul, méghozzá igen nagy valószínűséggel, *alien* sincs a világmindenségben. Alighanem a magunk szettjére vagyunk utalva.

FÜGGELÉK

További transzcendens területeket és közegeket felsorolás-szerűen jelzünk csupán. Ezek messze nem játszottak ugyanis akkora szerepet a mi előemberi civilizációnkban és gondolatvilágunkban, mint a vallások, vagy nem okoztak milliárdos nagyságrendű, vissza és újra visszatérő érdeklődést, mint az elképzelt alien világterületek.

Sorolunk az Istenelvvel kapcsolatos helyszínek közül néhányat:
EL DORADO (afro-karibi mítológia), a kincsek városa, virágok drágakövekből.
AVALON (brit mitológia), boldog túlvilági paradicsom, egy rejtelmes szigeten.
TÍR NA NOG (kelta), örök ifjúság földje,tündérek vezetik ide a kiválasztottakat.
PENGLAI (kínai), halhatatlanok csodálatos túlvilágias szigete a keleti tengeren.
XIBALBA (maya), alvilág, ahol a legkülönfélébbe démonok várják a lelkeket.
TLALOCAN (azték), Tlaloc esőisten mesésen gazdag és szépséges paradicsoma.
HAWAIKI (polinéz), túlvilág és őshaza, innen jön és ide tér vissza mindenki.
OTHERWORLD (ír), másvilág, a tündérek és a jó és rossz szellemek birodalma.
NEVERLAND, örök, mesebeli, kincses, túlvilágias hatásokkal teli gyermeksziget.
Satöbbi.

Hasonlóképpen az Istenelvtől független transzcendens és ezoterikus gondolatrendszereket is csupán rövid sorrendbe állítással jelezzük, mivel ezeknek a gondolkodási irányzatoknak sem volt

jelentős szerepük az előemberi civilizáció sorsának alakításában.

Közülük is felsorolunk néhányat.

TEOZÓFIA: titkos és transzcendens tudásrendszer ázsiai és európai elemekből. *TRANSZCENDENTALIZMUS*: lényegét tekintve a természetnek és a léleknek a hozzákapcsolódásáról szól a világmindenséget átható ám nem evilági egyedhez. *KABBALA*, központi tétele hogy a világ alapja egy nem evilági, végtelen, és örök alkotó erő, amelyhez akárkinek akármikor megvilágosodás útján van módja eljutni. *DAOIZMUS*: olyan gondolatrendszer. amellyel a mi világunkon túli, ám a világunkban megnyilvánuló eszmét, szervező elvet van esély megközelíteni. *PLOTINOSZI UJPLATONIZMUS*: feltételezi hogy a Transzcendens Egyetlenből árad elő minden, a psziché célja pedig visszatérni ebbe az abszolútumba.
Satöbbi.

Ahol a transzcendencia titkos tanokkal, titkos társaságokkal, különböző beavatási szertartásokkal járt együtt, azokat az ezoterikus irányzatokat a szűkkörű jellegük és szétszórt *partikularitásokban* való megjelenésük miatt már nem említjük.

A THNÉTOSZI PSZILOZÓFIA

A PSZILOZÓFIA kifejezés korlátozott tudásra, felszínes vagy hamis ismeretre utal. Nehéz lenne tagadni, hogy a történelmünkben a komoly tudományokhoz képest a pszilozófia változatosnál változatosabb működései és még változatosabb szüleményei elsöprő mennyiségben voltak és vannak jelen. A *thnétoszhoz* hozzá tartozik (a transzcendeciához hasonlóan) a pszilozófikus világértelmezés is ősiidők óta, még akkor is, amikor soha szinte semmilyen értékelhető és megbízható eredményre nem jutott ezzel az évezredek során. Mi több, bátran kimondható hogy a *thnétoszi* létezésben és lélekben a tudományosságnak nagyon csekély a szerepe a pszilozófiai színezetű zűrzavarok és rosszul átgondolt ostobaságok özönéhez mérten, (Megjegyeznénk, hogy több filozófus is hangsúlyozotton a *hülyeséget* tartja a társadalom és az előember első számú mozgató rugójának).

Elmélyedni nem is szeretnénk mindezek miatt a pszilozófia problémaköreiben. Amint látni fogjuk, bennünket a kezdő lépés, a *thnétoszi* tudományosság, a főbb *thnétoszi* tudományszakok pszilozófiától való elzárásának esélye érdekel majd inkább. Ám mivel munkánkat az előemberrel valamelyest arányos módon igyekezünk elvégezni, ezért a pszilozófia ágazatainak a civilizációtörténetben összegyűlt sokaságából számosat (minimális módon, a megnevezéseik alapján) rögzítünk majd az írásunkban, néhány oldallal alább.

Alaptudomány és segédtudomány

A PSZILOZÓFIAI tevékenység képes belezavarni a komoly tudományok tevékenységébe.Söt, hajlamos ún. hiteles tudományokat, ún. hiteles tudományágakat, ún. hiteles tudományszakokat létrehozni s hajlandó bármikor bármiféle zavarosan összeférCelt ismeretanyagot alaptudománnyá vagy nélkülözhetetlen segédtudománnyá minősíteni. Eközben a *terminológiába* (tehát a tudományos fogalmak körébe) belecsempésződő, látszólag megfelelő megnevezéseivel vagy az első ránézésre elfogadhatónak tűnő szóhasználatával a szaktudományok *nómenklaturáit* is összeszennyezi, és számtalan elméleti írás gondolatmeneteinek pontosan értelmezhető és világos elmondását igen erősen megnehezíti, a miénket is.

A körülményeket tovább bonyolítja, hogy a *thnétosz* tudományait is pszilozófiának minősiti számos neves gondolkodó. Méghozzá nem is ritkán és elsősorban az össztudományok mindenestől emberfüggetlen ellenőrzésének megvalósulatlansága miatt. Ám állítsak vagy vitassák az össztudományok értékét *pro és contra* akárhányan, az azért nyilvánvaló: a meg nem valósult emberfüggetlen ellenőrzés nem jelent gondot egy szűkebb világban, mégpedig az általunk most vagy majdan uralt szegmensekben, vagy a *capsule world* egészében és részeiben. Ugyanis ezeket már a magunk szándékai szerint szabályozzuk és az egyedüli ellenőrei mi vagyunk.

A *thnetológia* tudományága, amely a *thnétosz* (halandó humánlény) és a *logosz* (tan, tudomány) görög szavak nyomán nyeri el elnevezését, ugyanígy nem igényel semmilyen emberfüggetlen ellenőrzést. A tnetozófia (a *thnetológia* filozófiai ágazata) úgyszintén nem. Van tehát lehetőség elkülöníteni mindkettőt attól ami pszilozófiának minősíthető (igy vagy úgy) sőt, van mód *pszilozófiától érintetlen nomenklaturát* juttatni érvényre a szegmenseinkben alkalmazandó ágazatok műveletei során. Röviden összefoglaljuk, az *összdiszciplináris* skála mely elemeit ismerjük el a magunk részéről alaptudománynak, segédtudománynak,vagy nevezzük áltudománynak

Azzal kezdjük, hogy a *thnetológia* semmiképp sem alaptudomány. Mikor a *thnétosz* különféle tulajdonságait és tevékenységeit dolgozza fel (a thétoszi társadalomformálást, a thnétoszi transzcendenciát, a thnétoszi világértelmezést, jövőtervezést stb.) az észlelései, a gondolatmenetei, az összegezései néhány megkerülhetetlen, valódi, és egzakt alaptudományra épülnek rá. Nevezetesen *Anyagtanra, Élettanra, Társadalomtanra*. Korlátozott megbízhatóságúaknak, pszilozófiai alapelemeknek minősülnek persze ezek is sokaknál, mivel nélkülözik a mindenestől emberfüggetlen ellenőrzést, ám ez a pszilozófiára utaló megbélyegzés akármelyik általunk megformált szegmensben vagy a *capsule world* immanenciáiban már nem érvényes rájuk, miközben az alaptudományokat az adatalapű és egzakt módszereket alkalmazó jellegük is védi a pszilozofikus műveletektől.

A *thnetológia* a különféle *diszciplinák* köréből alaptudományként mindössze az említetteket ismeri el. Számon tartja és műveletei során alkalmazni próbálja viszont az alaptudományok működését elmélyítő segédtudományokat. Az *Anyagtan* körében: Csillagászat, Fizika, Kémia, Matematika, Földtudomány, Informatika például. E kategóriák tágak (a földtudományhoz többek között hozzátartozik a geológia, a meteorológia, az oceanográfia, stb). Az *Élettan* körében: Orvostudomány, Állatorvostudomány, Agrártudomány, Matematika, Informatika, és számos elágazásuk. A *Társadalomtan* körében: Történelemtudomány,Vallástörténet, Nyelvtörténet, Irodalomtörténet, Művészettörténet, Filozófiatörténet, Jogtudomány, Gazdaságtan, Szociológia, továbbá szintén számos elágazásuk. Mint látható a felsorolásból, nézetünk szerint a segédtudomány szintjét is egyedül csupán azok a *szakdiszciplinák* érik el, amelyek adatokra alapoznak, egzakt eljárásokkal végzik el műveleteiket, s emiatt a pszilozófia már nehezen színezheti át őket.

Korlátozott hitelességű tudománynak, pszilozófiának minősülnek persze ezek a segédtudományok is sokaknál, mivel szintén nélkülözik a mindenestől emberfüggetlen ellenőrzést: ám ez a pszilozófiává minősités az előember által megformált világszegmensekben vagy pedig a *capsule world* egészében és részeiben már ugyanúgy nem érvényes, mint ahogy az alaptudományok esetében sem az.

Áltudomány és sarlatánság

Amire a *thnetológia* komoly távolságtartással tekint, azok a burjánzó áltudományok. Lényegében két főbb csoportba sorolhatóak ezek. Egyfelől a bölcselkedés, a tudálékosság, a fontossá emelés szándéka szeparálja el őket a valódi segédtudományoktól, eképpen születnek meg olyan ágazatok mint *sportfilozófia, businessfilozófia, politikafilozófia, jogfilozófia, gazdaságfilozófia, papirológia, vexillológia, zooszisztematika*, és sorolhatnánk. Másfelől a kétes hitelű, ám valamilyen szerény valóságmaggal mégis rendelkező jelenségek övezetére épül rá a rangos *scienc*e megteremtésének igénye, s erről alapról számos áltudomány indul virágzásnak: *alkimia, ezoterika, okkultizmus, parapszichológia, spiritizmus, számmisztika, szcientológia, paleoasztronautika*, és sorolhatnánk.

A sarlatánság aztán már ezt a nem egyszer parányi valóságmagot is mellőzi. Ettől függetlenül hangzatosak még persze a sarlatán elnevezések és rendszerezések, szívesen illesztik például a szóvégre az ógörög szófia (sophy) utótagot, amint az a philosophy, theosophy, anthroposophy szavakban indokoltan szerepel.

Illusztrálásképpen idézünk egy csoportra valót a szinte már végeláthatatlan nevezéksorból: chirosophy, cosmosophy, deipnosophy, demonosophy, gastrosophy, gymnosophy, helicosophy,

misosophy, morosophy, mysteriosophy, neutrosophy, ontosophy, palaeosophy, pansophy, pantosophy, physiophilosophy, physiosophy, phytosophy, pneumatophilosophy, pseudosophy, és sorolhatnánk.

Nincs tudomásunk komoly tudósról, aki elismerné ezeket. A jellegük is más, mint az alaptudományoké vagy a segédtudományoké. Ezek az áltudományok és sarlatánságok ugyanis már az ember által uralt és uralandó világszegmensekben vagy a *capsule world* világában is pszilozófiai ágazatoknak minősülnek.

FÜGGELÉK

Vannak, nem kevesen, akik a tudományos haladást le lassító vagy legátoló legnagyobb veszedelemnek a pszilozófiai jelenségeket nevezik. *Háromszor lendületesebben haladhatnánk:* fejtegetik többen is, hajlamainkra, körülményeinkre, szocializációnkra, pszichés jelenségeinkre utalva, amelyek nem egyszer simán elsodornak minket a szemléleti zavarok és pszilozófiai megnyilvánulások irányába.

Hogy mennyiféle zavarosság, elnagyolás és pontatlanság irányába csúszhat el az előemberi intellektus és mennyiféle módon amikor egy problémakörre összpontosít, arra a magunk munkálkodásából idéznénk példát, egy esszé rövid részletét *(Humanized Cells*):

...Válasszunk ki a baktériumsejtek köréből egyet, egy parányit, és vessünk egy gyors pillantást a nevezetes *e.coli* mennyiségi adataira. Itt fehérjéből közel tízezer fajta különböző molekulát találunk - és ezek némelyike a csaknem negyvenezres számot is eléri. Ehhez hozzájön közel tizenötezer különböző fajta RNS molekula - méghozzá összességében immár milliós példányszámban. Föllelhető továbbá körülbelül 20 millió kisebb szerves molekula is itt, valamint majdnem 40 millió ion is mellé - és ezzel még egyáltalán nem számoltunk össze mindent. Ez a grandiózus számú és változatosságú citokémiai anyagözön ráadásul egy olyan végtelenül parányi mérettartományban van jelen, amit józan ésszel még elképzelni sincs mód *(köbmikron mérettartomány)* ujramásolni pedig eléggé reménytelen. Ezzel a fantasztikumba hajló, kicsinél is kisebb tüneménnyel kell tudni bánnia annak, aki a mostanában világszerte óriási csinnadrattával, csattogó médiaparádéval, zenekaros és virágzáporos állami és

városi ünnepléssel övezett, un. sejtmásolásra vagy a sejt egyes elemei másolására szenteli az idejét.

A biokémia tulajdonképpen három fő irány szerint végzi s munkáját - mégpedig egyáltalán nem a sejt, még csak nem is a sejtmag, mindössze csupán a génkészletek néhány részének másolása során. Van *felülről kiinduló technika*, tehát a teljes génkészletből való elindulás, amikor a munkacsoport megpróbálja a meglévő élő sejtből a nem esszenciális géneket mellőzni és a megmaradt esszenciális génanyag némi átalakításával (és az összerakás során némi másolással) jutni el egy másféle működésű és valamennyire még életképes sejtig. Van *alulról kiinduló technika*, ahol a kromoszómát szintén a meglévő élő sejtben építi össze citokémiai alapelemekből a munkacsoport és sok más mellett a nukleotid sorrendet összeállítva (és néha néhány parányi elemet másolva) próbálja előállítani az eredetitől némileg eltérő és még életjelenségeket mutató sejtet. Van továbbá *hátat fordító technika* is, amikor a munkacsoport nem munkál meg semminő sejtet, nem másol a sejt elemei sorából egyet se, mellőzi még a géneket is, és citokémiai elemek összehangolása révén néhány, sejtre jellemző műveletet próbál meg elindítani, mint például osztódás, örökítés - nem egyszer nagyon is szellemes eljárások segítségével: noha a végeredmény valójában semmi más mint citokémiai eseménysor, és messze nem élet.

Alighanem feltűnő, hogy mindhárom iránynak mi is az egyöntetű jellemzője. *A lemondás a sejt másolásáról.* Méghozzá egyértelműen és minden irányzat esetében. Ennek ellenére meg nem szűnünk életműveket összegező monográfiákban, egyetemi prezentációkban, periodikák recenzióiban sejtmásolásról, mesterséges sejtről szólni. Óvatosabb terminológia kellene, már csupán azért is, mert mindezen műveletek világszélességű internetes övezetben vannak jelen, ahol gyorsan átértelmeződik minden egyes szó. Lesz belőle tücsök és bogár - továbbá bioterrorizmus, arab megszállottakkal, amely a sejtmanipuláció révén nemsokára ártatlan milliók életét veszi el (noha csaknem emberöltőnyi ismeretszerzés nélkül sejtet aligha manipulálhat akárminő csoport is - emellett a világban eleve meglévő mérgező populációk elterjesztése ezerszer olcsóbb és egyszerűbb: ám az se megy). Lesz belőle továbbá fű,

fa, bokor, és barázdabillegető - valamint ámokfutó mesterséges sejt, amely elszabadul és mindent szanaszét szedve elpusztítja végül az egész civilizációt (noha az *in vitro* viszonyaiból származó sejtnek pusztító génanyaghoz jutnia *in vivo* még véletlenszerűen is reménytelen). A világméretű riadalom azonban már itt van, átszövi az életet - a sejtmanipuláció immáron sok milliónyi nagyon nyugtalan ember vitatémájává vált.

Annak kellene nevezni az összes idevágó citokémiai műveletet, ami valójában. Emberi érdekeket szolgáló, az ember által saját gyógyászati, energetikai és más céljaira átalakított, szerény működőképességű sejtmódosulat előállításának - ami nagyon messzire esik az evolúció sok millió éven át érlelődött és óriási szervezettségűvé érett, valódi sejtorganizmusaitól. A sejt nem másolható. A mesterséges sejt illúzió. Amit létrehozunk, az tulajdonképpen humanizált sejtmódosulat. Egyszerűbben is lehet talán mondani. Humanizált sejt.

SZÖVEGGYŰJTEMÉNY

A TNETOZÓFIA SZAKIRODALMA

Mi, előemberek, elmondhatatlanul sok gyalázatot műveltünk az első, sőt meg inkább a második világháború során. Nyilván nem véletlen ezért az előemberi élőlény jellemzőit vizsgáló írásművek özönének megszületése a negyvenes évek végén, majd az ötvenes évek során, akár az irodalomban, akár pedig a szaktudományokban.

Ekkor kezd kibontakozni a tnetozófia tudományága is, korai formáiban, többek között *Philosophical Anthropology, Philosophy of Life, Humanology,* stb. cimszavak alatt. Amint kifejlettebbé formálódott és letisztultabb tartalmúvá lett a belőlük kialakuló tnetozófia azonban, nagyjából másfél évtizede, máris utolérte a nyugtalanítóbb és szokatlanabb szaktudományok jellegzetes sorsa az internetes világban: elzárttá vált a sajnos számtalanszor nem autentikusan megnyilvánuló nagyközönség visszaélései és agressziói elől. *Search engine protection is on:* számos írásművet igy védenek ma már az igen óvatos szerzői, ahogyan az egyébként messze veszélyesebb és messze *szenzitívebb* orvostudományi publikációk sem elérhetőek orvosi szervezetek nemzetközi szerződései alapján (vagy más *szenzitív* gondolatmenetek az atomenergia vagy a génmanipuláció szakágazataiban).

Nyomtatott formában többnyire hozzáférhetőak a tnetozófiai vonatkozású írások azonban, s ezekből válogattunk olyan részleteket, amelyek egyfelől a szakágazatunk pilléreit érintik, másfelől a szakág széles skáláját szemléltetik. (Például elárulják a világegész értelmezésére és magyarazatára való alkalmasságát is - azaz működőképességet mutatnak még olyan nagyon nehéz problémák megfejtésével való próbálkozásoknál is, mint a világmindenség születése). Sokan dolgoznak a tnetozófia területén ma már, műveikből több szemelvényt is ajánlunk az érdeklődő olvasónak.

VÁLOGATÁS RÖVIDEBB ÍRÁSMŰVEKBŐL

A tnetozófia négy alapkategóriája

…A tnetozófia négy alapvető kategóriája a humanizált, a humanizálható, a humanizálatlan és a humanizálhatatlan. A pontosabb megértés érdekében mind a négy jelentést egy rövid példával szemléltetjük.

Humanizált tej az a tej, amely olyan, ember által előírt és elvégzett folyamatokon ment keresztül, amelyek a természetben található tej tartalmát és tulajdonságait az emberi érdekeknek megfelelően megváltoztatták (hogy az most, vagy a jövőben emberi fogyasztásra alkalmas legyen). A humanizált tej tehát olyan tej, amelyet az emberek saját igényeiknek megfelelően módosítottak (esetünkben emberi fogyasztásra alkalmassá tettek).

Humanizálható tej az a tej, amely még nem ment keresztül olyan feldolgozáson, amely emberi fogyasztásra alkalmassá tenné, de vannak olyan módszerek és körülmények, amelyekkel tulajdonságai emberi fogyasztásra alkalmassá tehetik.

Humanizálatlan tej az a tej, amelyet még nem tettek emberi fogyasztásra alkalmassá, bár alkalmassá tehető arra. Ezért a még nem humanizált tej humanizálható, de egy vagy több okból kifolyólag a humanizálási folyamat még nem történt meg, akár ideiglenesen akár véglegesen.

Humanizálhatatlan tej az a tej, amely a természetben megtalálható, de tulajdonságai semmilyen módon, sehol és soha nem módosíthatóaik úgy, hogy emberi fogyasztásra alkalmas legyen (pl. visszafordíthatatlanul megromlott)

V.T.BASUROVIC (in: Introduction to the Thnetosophy, 2026.)

Lépések a humanizált világ irányába

…A tnetozófia fő törekvése, hogy humanizálni kívánja a világot, azaz, a szakirodalomban szokásos műszót alkalmazva, abszurd vonásoktól mentessé szeretné alakitani, az emberi sorssal együtt. A tnetozófia három főbb útvonalon jár az iménti cél érdekében:

Először is lépéseket kivan tenni a humánlény *LÉTÉNEK,* létállapotának, alapállapotának abszurd jellemzői ellen. Humanizálni kívánja tehát a halált, az idomulást, az azonos testhez és lélekhez való élethossziglani hozzákötöttséget. Teljes körű humanizálás e területeken kivitelezhetetlennek bizonyul azonban ősi idők óta, mindössze a *szép halál*, vagy a *nagyszerű halál*, vagy például a *gyógyító idő* nagyon részleges és szerény eredményeivel a végkimenetelekben.

Következő lépésként a tnetozófia a humánlény *LÉNYÉNEK* megváltoztatására összpontosít. Új lénnyé való átalakulással próbálja meg annulálni az abszurditást, vagyis az ember olyan élőlénnyé való átformálásával, amely immár nem rendelkezik abszurd vonásokkal. Archaikus korok óta szemlélhető próbálkozások ezek, ám ezúttal is nagyon részleges és nagyon szerény eredményekkel a végkimenetelekben.

Rákövetkező lépésként a tnetozófia az abszurditás száműzését olyan új világszegmensek megalkotásával javasolja elérni, amelyek immár *mindenestől* az emberi célok és érdekek uralma alatt állanak. A természettörvények átalakítását, emberi érdekek alá szorítását jelenti ez, űrkabinok, űrállomások, ürtelepülések egységeiben, ahol minden élő és

élettelen majdan az ember által meghozott szabályok szerint egzisztál. Ez már egy ígéretesebb útvonal.

Összefoglalásképpen: (a) Ha a halál, az idő és az emberi lét számos más abszurd alapeleme a világmindenség alapvető törvényei miatt nem humanizálható, (b) ha az emberi élőlénynek a világ alapvető törvényei miatt lehetetlen átalakulnia valamiféle abszurditástól mentes szuperorganizmussá, akkor (c) ezeknek a problémáknak a megoldását egy világmindenségen belüli, de a világmindenségtől elzárt világrészlet létrehozása teszi lehetővé, amelyet kizárólag az emberek által megszabott alaptörvények irányítanak, méghozzá olyanok, amelyek nem teszik lehetővé a zárt szegmensben az abszurditás érvényesülését.

C.M.KERTAY (in: Introduction to the Thnetosophy, 2026.)

A létabszurditás humanizálásának eljárásai

...A halál humanizálásához

A halál okozta veszteség ellentételezései között szerepel annak nemesítő hatása az emberre. A megnemesítő halál gondolata jelen van Lev Tolsztoj „Ivan Iljics halála" című művében, ahol a halál közelsége kényszeríti a közömbös és karrierorientált Ivan Iljicset arra, hogy gondoljon embertársaira, a többi emberre. Tolsztoj, rámutatva a fizikai és a szellemi folyamatok összefüggéseire, pszichológiailag briliáns leírást ad arról, hogyan segít az emberi halandóság tudata az ember erkölcsi felemelkedésében.

A „halál mint megkönnyebbülés és menedék" gondolata Emily Dickinson költészetében is megjelenik. A halál enyhíti a fájdalmat a „Pain has but one Acquaintance" című versben. A halál megváltás azok számára, akik fáradtak az élet fájdalmától: „A Sickness of this World it most occasions – When Best Men die – A Wishfulness their far condition – To occupy". A halál a „Ample make this Bed" című versben a sírban menedéket találó emberi holttest pihenőjeként van ecsetelve…… Azok a művek, amelyek a halhatatlan létezést végtelen szenvedésként ábrázolják, a "halál mint megkönnyebbülés" gondolatát hivatottak aláhuzni. Lermontov „Démon" című műve és Jorge Louis Borges „A halhatatlan ember" című műve két véletlenszerűen kiválasztott megközelítés ugyanahhoz a problémához. Míg a romantika orosz költője a Démon szenvedésének tragikus oldalát hangsúlyozza, Borges novellája inkább filozófiai jellegű: Joseph Cartaphilus, aki Diocletianus császár korából származik, halhatatlanságot keres, és azt meg is kapja, amikor eléri a Halhatatlanok városát, ám iszik a Halandóság Folyójából, és több

évszázados vándorlás és keresés után örül, hogy végre iszik a vízből, amely újra halandóvá teszi. Az első személyű elbeszélő szerint a halál jobbá és érzelmesebbé teszi az embereket. A halandó világban mindennek megvan a maga értéke, egyszerűen azért, mert lehetséges, hogy bármi is teljesen egyedi legyen a maga nemében, míg a halhatatlan világban nincs semmi megismételhetetlen, elégikus és így ünnepélyes.

Az időmúlás humanizálásához

A válasz az időmúlás problémájára többek között különböző művészeti törekvésekben nyilvánul meg, például olyanokban, amelyek célja a kronologikus, „lineáris" idő elhagyása és egy másik időérzék elsajátítása. Az Art Nouveau világnézete például abból a felismerésből fakad, hogy a lineáris időként érzékelt idő jelentése a múlandóságban és az erkölcsben rejlik. Az Art Nouveau, ahogy mi látjuk, a múlandóság elleni küzdelemre koncentrál. Ez magyarázza az Art Nouveau festészet legáltalánosabb és legnyilvánvalóbb jellemzőjét: az időbeli aspektusok hiányát. Hogyan érik el ezt, és mit jelent ez? Vaszary János „Aranykor" című, a magyar szecesszió egyik alapművének számító festményén egy félig fátyollal borított, márványbőrű nőalak látható, aki egy szinte naturalisztikusan ábrázolt, izmos fiatalember testéhez hajlik. A pár az előtérben áll, háttérben egy bokor díszes sziluettje, amely a tekintetet a klasszicista aktok és egy titokzatos, misztikus kert felé irányítja. Ezek az egymásba fonódó elemek, a romantika egzotizmusa és a klasszicizmus szenvtelen nyugalma feszültséget teremtenek, amelyet tovább fokoz a festmény díszesen kidolgozott, aranyozott kerete, amely ellentétben áll a vásznon megteremtett térbeli mélységgel. Ez a módszer, ez a színházi hatás elérése iránti törekvés felelős végül a kép „élethűtlenségéért".

Az Art Noveau hangulat célja ugyanis olyan létezés megteremtése, ahol a mindennapi valóság törvényeinek észlelését (az időmulását is) az esztétikai érdeklődés szellemi kalandjai váltják fel. Ilyenek az „Édenkert" ezoterikus birodalma, a „Buddha meditációi" című festményben ábrázolt meditációk (Odilon Redon), a mindent elsöprő extázis vagy a szerelem elsöprő szenvedélye (ahogyan azt Gustave Klimt „Beethoven-fríz" című műve és Giovanni Segarrtini „Szerelem az élet forrásánál" című műve ábrázolja) vagy Gulácsy Lajos festményeinek szellemszerű képei, vagy Maurice Denis „A múzsák" című művének titokzatos perspektívái. Az Art Nouveau művészei elutasították a művészet reprodukciós funkcióját, és hittek a kreatív művészetben, amely az létezés időtlen, esztétikai aspektusát igyekszik megragadni. Oscar Wilde „A hazugság hanyatlása" című művében így ír: „A művészet saját tökéletességét önmagában, és nem önmagán kívül találja meg. Nem külső hasonlósági mércével lehet megítélni. Inkább fátyol, mint tükör. Olyan virágai vannak, amelyekről egyetlen erdő sem tud, olyan madarai, amelyek egyetlen erdőben sem élnek .

Ám nem csak a művészi teljesítmény jelent utat az emberi létezés korlátaitól való megszabaduláshoz. Az Art Nouveau ugyanis nem csupán stílus, mozgalom volt, hanem érzékenység, „életmód" is. Az Art Nouveau az esztétikai észlelést ünnepli, mint a világ leghitelesebb emberi megközelítését. Ennek a filozófiai jelentését Walter Pater „A reneszánsz története" című művében találjuk (kapcsolatban a preraffaelita csoporttal, az Art Nouveau előfutárával): "a művészet a végállomás, mert „felgyorsult, megsokszorozott tudatosságot" ad. A homo aestheticus szembeszáll a lineáris idővel."

ZUSA UJSAS (In: Programme, Pompton Lakes, 2002. U.S.A.)

Új élőlénnyé való átalakulással az abszurditás ellen

…Meg kell állapítanunk, hogy az idealista keleti filozófia számos nézete számtalan pontos és ellenőrizhető megfigyeléshez vezetett, amelyek évszázadok óta alkalmazhatónak bizonyultak a mindennapi életben, annak ellenére, hogy gyanú övezte őket. Az elmúlt évszázadok materialista buzgalma minden eltérő nézetet és metafizikai élményt babonának és mesének bélyegezhetett, és nem kis önbizalommal állította, hogy a tudományos gondolkodás végleg megszabadult ezektől, azonban mára kiderült, hogy ez nem annyira mindenható és örök. A biológia manapság egy intelligens életerő-aktivátorról beszél, amely szervezi az anyagot. A modern fizika a gyakorlatban bizonyította az alkimisták fő téziseit. A történetírás kongeniális számításokkal rekonstruálja az őskori, úgynevezett mágikus emberi civilizációkat. A csillagászat kezd rájönni a Föld és a kozmikus hatások közötti szoros összefüggésekre, amelyek veszélyesen közelítenek az asztrológia által kezelt hatásokhoz. A pszichológia pedig szorgalmasan gyűjti az álomszótár kulcsszavait.

Az egyik figyelmen kívül hagyott út, amely az emberi létezés abszurditásának megszüntetéséhez és távlatilag egy új emberi élőlény kialakulásához vezethet, az álom. Az álomelemzésnek hatalmas könyvtára van, mint tudományos probléma, amelyben Jung látott a legmesszebb, de Fromm, Freud, Adler és Carrel is említésre méltó. Az álom azon képessége, hogy bármely ésszerűségnél intelligensebben látja át a lényegi összefüggéseket, hogy előre látja a tudat számára nyomon követhetetlen dolgokat, lényegében azzal magyarázható, hogy szimbólumokkal működik,

nem pedig fogalmakkal. Nem elemzi az okok közötti tántorgást, hanem szimbólumok kibocsátásával vázolja fel az egyetlen igaz, felsőbbrendű valóság kézzelfogható, élő formáit. Mindenkinek megvan a képessége, hogy elsajátítsa a szimbólumoknak ezt a nyelvét, hogy megtapasztalhatóvá és átadhatóvá tegye. A szimbólumok nyelve az, amely végre megszabadíthat akárkit az időhöz, térhez és az anyagihoz való kötöttségtől, amely egyrészt megtévesztő, másrészt jelentéktelen. Több százezren már eljutottak ide, belekerültek a szimbólumok sajátos világába, például azok, akik a Távol-Keleten élnek.

Az idealista keleti filozófia által az új emberi élőlény kifejlődéséhez javasolt másik út a jóga. Tudnunk kell azonban, hogy a jóga, mint bármely más ősi misztérium, csak akkor szolgálhatja az önmagán kísérletező embert, ha a szükséges speciális feltételek teljesülnek, és a beavatást egy mester végzi, ahogyan Hamvas Béla megfogalmazza: „A mester nem aktív személy. A mester csak egy közvetítő, és az univerzális esszencia rajta keresztül fejeződik ki." A jóga sokkal többet jelent és ígér, mint a nyugati emberek gondolják, lényege (egy beavatott mester, Patanjali szavaival élve) „az elme tevékenységének tökéletes leállítása". Csak azok az egyének, akik képesek ezt az alapvető követelményt megvalósítani, lesznek esélyesek arra, hogy átalakuljanak, vagy részben átalakuljanak egy új minőségű lénnyé. De a kapuk nyitva állnak, hisz még ma is több mint tízezer jógi él szerte a világon...

JUDY LUKOVSKY (In: Programme, Pompton Lakes, 2002. U.S.A.)

VÁLOGATÁS HOSSZABB ÍRÁSOKBÓL

Út a filozófiatudományból a tnetozófia felé

BEVEZETÉS

Nagy a türelmetlenség a filozófiatudománnyal szemben az utóbbi évtizedek során. Bírálat bírálatot követ, behozhatatlan lemaradásról, a természettudományokat követő lendület tovatűnéséről, a kozmoszfizika és kvantummatematika képleteit felfogni képtelen tehetetlenségről beszélnek a kozmológusok, kémikusok, kvantumelméleti kutatók konferenciáról konferenciára, tanulmánykötetről tanulmánykötetre - és temetik is a filozófiát, szinte mindenünnen a párás szemű ravatalozás és elparentálás szomorú illata árad. A humánkultúra több ezer éves gyönyörű sarja jutott sajnos erre a sorsra, nagyon elmúlott rajta az idő: panaszolja nem is egy érzelmesebb szakember - noha az igazság nem ez.

Annyi történik tulajdonképpen, hogy a filozófia kivár a természettudományokban robbanásszerű gyorsasággal összetorlódott gigantikus mennyiségű ismeretanyag világösszegezésekké való szűrésével - méghozzá a civilizációtörténet és a saját útja során ekkora szívóssággal alighanem első ízben (az örömteli és mohó szisztematizálás, rendszeralkotás, összegezés mindig is jellemzőbb volt rá, mint a mostani óvatosság, a megdöbbentőbbnél megdöbbentőbb részletekből álló és szinte naponta gyarapodó ismeretözönnel szembeni várakozás.) Másfelől a filozófia keresi a megváltozott világban immáron a saját új útjait is, valamint a saját újdonat új, immanens arányait is - újjáéledésének mikéntjére összvilági méretben szinte már számtalan a javaslat, a vívódásokon át érlelt elgondolás, az óvatos útvonaljelölés.

A tetszhalott filozófia feltámadásának azonban, nézetünk szerint, nem jött el még igazán az ideje. Nem tudunk ugyanis annyit sem a világegészről, sem a világegész számos releváns részletéről ami miatt cáfolhatatlanul jogos volna az összegező jellegű és az eddigi széles sáv egészén való azonnali újjáéledés. Átfogó és interdiszciplináris összegezések, össztudományos alapú igazságfölfedezések nélkül is van azonban elég megoldani való a sok ezer éves patrimonium philosophicum övezetében. A filozófiatudománynak kialakultak tarthatatlanná lett tulajdonságai az utóbbi évszázadok során, méghozzá mind az állapotában, mind a működésében - amiken sokak szerint nagyon ideje már elgondolkodni az átütő erejű és eredményes újjáéledés érdekében. Munkánk hozzá szeretne járulni ehhez.

A FILOZÓFIATUDOMÁNY ÁLLAPOTÁRÓL

A filozófia túlméretezett illetékessége

"Sajnálatos tény, hogy a hatalmas Univerzumnak kizárólag egy korlátozott, kicsi részéről, az általunk észlelhető világegyetemről van módunk információkat szerezni. Ez egyúttal azt jelenti, hogy a teljes Univerzum kezdetével kapcsolatos bármikori felfedezéseink következményeit sohasem sikerülhet a világmindenségnek az egészén is ellenőriznünk. Csak az általunk, a mi galaktikánkból észlelhető Univerzumnak a létrejöttével kapcsolatos kicsi tartomány kezdetének következményeit ellenőrizhetjük. A teljes Világegyetem eredetének rejtelmét azonban sohasem sikerülhet megvilágítani..." John Barrow sóhajtja

szomorúan ezeket a mondatokat - és nyomában még szomorúbban (vagy éppen maliciózusan) számos mai csillagász. Kettős probléma van itt. Egyfelől a világ elsöprően nagyobb részének észlelhetetlenségéről, másfelől a világegyetem genezisének megérthetetlenségéről van szó - ráadásul mind a csillagfizika, mind a részecskefizika számos művelőjének jóváhagyása szerint. Magyarán, nem nagyon van még csak minimális gőzünk se róla, mi minden is alkotja pontosan a világegyetem számunkra észlelhetetlen részét - az eredetéről pedig most és mindörökké még annyi se. Az ismeretek megszerzésére mindkét ágon az esély nulla.

Eme körülmények közepette kellene kétségbevonhatatlanul hiteles filozófiát kialakítania a korunkbeli filozófusnak. Teljesen reménytelen. Persze egyáltalán nem volt ez mindig így. Pláton, Arisztotelész, Aquinói Szent Tamás, Descartes, Spinoza, Kant, Hegel, és a többiek fejére átfogó rendszereik ismertetésekor senki sem olvashatta rá a makrofizika, a mikrofizika, a citokémia, vagy éppen a sejtbiológia eredményeit, egyetlen vonással áthúzva gondolatvezetésük számos eredményét. Az, hogy ismereteik alapján illetéktelenek a világegész összegező átgondolására, sem nekik, sem akkori elbírálóaiknak még csak eszébe se nagyon jutott. Eképpen lett a filozófia túlméretezetté, olyan övezetek átgondolójává, amelyekről - mai ismereteink alapján esélye sem volt reális megállapításokra jutnia... Sokkal több lehetősége a filozófiának ma sincs az imént idézettek alapján - így aztán az elsősorban az angolszász világban elharapózott, pazarnál pazarabb univerzális világösszegezések szívós szélesítésével ellentétben, éppen az illetékességi övezet minimalizálása a jogos.

A filozófiatudomány türelmetlensége

"Az Univerzumot sötét világként szükséges elképzelnünk, amelyet elsöprő mértékben, szinte mindenestől, egy egészen ismeretlen anyag alkot…" - sóhajtja Martin Rees, világszerte ezernyi csillagász egyetértésével övezve. Itt a nevezetes sötét anyagról van szó - és persze arról, miszerint mi emberek egy olyan világban élünk és egy olyan világot vizsgálunk, amelynek az anyagáról és összetételéről (csaknem egészére nézve) nem sok sejtelmünk van micsoda. A Világmindenségben a tőlünk felfedezett energiatipusoktól eléggé eltérőnek ígérkező és szintén gigantikus arányú sötét energiáról már nem is szólva... Gondot okozó szituáció ez is. A sötét anyag és sötét energia megismerése nélkül nehéz a világmindenségről akármi átfogót is az igazság reményében mondani, a szükséges ismeretek nélkül az univerzumról szóló összegező állítások nagyon elsietettek.

A filozófiatudományban kevés dolog zajlott persze a visszafogottság szellemében az elmúlt évszázadok során. Örökzöld hagyomány itt az elsietettség - állapítja meg nyugtalan iróniával nem is egy mai gondolkodó. Nehéz erre ellenvetéseket mondani. Ha belegondolunk, visszaigazolatlan, ellenőrizetlen, számtalanszor egyenesen ismeretlen alapzatra szövik rá nem egyszer nagyon mohón a nagyszabású szellemi szőtteseiket, csillogó és villogó elemzéseiket, gigantikus gondolati építményeiket már az ókori görögök sorából is igen sokan - ahonnan évezredeken át csaknem az elmúlt század végéig ível majd előre és marad időről időre visszautasítatlan ez az eljárás. A filozófia nézetünk szerint is mohóvá és sietőssé vált a századok során - az építmény nem egyszer esszenciálisabb volt mint az építkezés, az ígéretes végeredmény izgalmasabb mint a szigorúan ellenőrzött részlet, az

imponáló szellemi összegezés magával ragadóbb és elgondolkodtatóbb mint a szisztémából számos ponton szemtelenül előkandikáló és mellékesnek vett, ellentmondó adalék. Minden tiszteletünk a feltételezések bátor kimondásáé és a hipotézisekre ráépülő rendszeralkotó munkáé, ám a magunk részéről azokkal értünk egyet, akik szerint ideje már az elsietettségtől megszabadulni. A filozófiatudomány hipotézisek kimondására a természettudományos kisérletek kimenetelének bevárása nélkül, sejtelmekből való rendszerépítésre a vonatkozó citológiai, mikrofizikai, csillagászati és egyéb műveletek végkimenetelének ismerete nélkül, ma már egyáltalán nem illetékes. A tudományokon túlemelkedő elegáns röpülés és az éteri magasságból való gáláns ismeretosztás ideje elmúlt, az alapozatlan szellemi pompa akárminő pazar is, valójában semmi más mostmár, mint sarlatánság.

A filozófiatudomány ellenőrizetlensége

Tágabban tekintve bárminő tudomány, a teljes tudományos terület, és benne a filozófiatudomány ellenőrizetlenségének problémájáról van szó. A tudományokból és a filozófiából kibontakozó ismeretek igazságtartalmát ugyanis csupán az emberi értelem és érzékelés, és az ezek meghosszabitásának szánt műszereink révén ellenőrizzük. Nincs mindenestől emberfüggetlen ellenőrzés, nincsen a megragadott igazságoknak az értelemtől, az érzékeléstől, a műszereinktől mentes igazolása... Így aztán még az is megeshet, miszerint nem is a világ valódi arcát, csupán annak számunkra elérhető, netán pontatlan, netán mellékes, vagy egyenesen megtévesztő vonásait vizsgáljuk - akármennyire is sikerül az így szerzett ismereteket a civilizáció változatos szükségleteinek érdekében alkalmaznunk ezer és ezer esztendő óta.

A történelem folyamán tudósok és filozófusok hosszú sora szólt már erről a problémáról. Köteteiket és kézirataikat levéltárak, könyvtárak tárolják, többségüket a feledés fedi, ám a humántapasztalat és humánfelismerés hitelességével kapcsolatos dilemmájuk megoldatlan maradt. Elég körülnézni a legközelebbi tóparton, erdőben, vagy akár a szobában is. Nem biztos, hogy a nád valóban nád és nem valami egészen más, az iszap valóban iszap és nem valami egészen más, és a víz valóban víz és nem valami egészen más. Bizonyos hogy tudunk bánni a náddal, és megvalósul az is amit az észlelő szerveink és műszereink adatai alapján a gondolkodás az iszappal eltervez, és a víz is aszerint engedelmeskedik a műveleteinknek amint a szakismeretek alapján várható. Ám ezek ember által megszerzett és ember által ellenőrzött ismeretek. Lehet hogy tökéletesen hiteles a képünk és tényleg a döntő tulajdonságait vesszük észre a nádnak, az iszapnak, a víznek - ám esetleg csak a negyedrangúakat. Ezek persze nagyszerűen elegendőek nekünk sok mindenre így is - ám mégis érdemes visszafogottabban értékelni a észleleteinket, mert megjártuk mi már a varangy combjának rángatózásával amit ún. mechanikai jelenségnek véltünk és évezredekig nem vettük észre az elektromosságot, vagy a nevezetes világító rádiumszemcsével amit optikai jelenségnek néztünk és nem vettük észre a radioaktivitást. Özönével lehetne sorolni a példákat, amikor az általunk az első számúnak és meghatározónak gondolt jellemzőkről világossá vált: valójában negyedrangúak vagy nyolcadrangúak... Mivel tőlünk független hitelesítés, emberfüggetlen ellenőrzés nincs sajnos, emiatt valójában minden egyes, az ember által igaznak nevezett ismeret mögé alighanem jogos odatenni az igazságtartalom megkérdőjelezésére vonatkozó apró jeleket (magától értetődően az itt olvasható mondatok mögé is). Miután a filozófia a tudományok emberfüggetlen módon nem ellenőrzött megállapításaira építette rá időről

időre a maga szintén ellenőrizetlen igazságait, így a világösszegezésre való illetékessége nagyon ingatag.

Summázva a fentieket, a hagyományos és klasszikus filozófiai problémasor önkorlátozó megközelítésének nagyon ideje már. Érdemes lenne elgondolkodni valaminő önvisszafogó szemlélet megalapozásán, ami a világegész mindenestől való összegezésére nem minősíti illetékesnek magát, ami az összegezéseit semmi máson nem végzi mint a világmindenség ember által matematikával vagy műszerekkel elérhető részén csupán - és ami az általános mindentudás rózsaszín reményeit mellőzve vállalja az emberarcúságát, s vele azt a szűkítést, amit az ember által eddig elért szakismeret szerény szintje és az emberi ellenőrzés még szerényebb színvonala jelent.

A FILOZÓFIATUDOMÁNY MŰVELETEIRŐL

A filozófia fogalmainak bizonytalanságai

Értelmezd a világot! - kívánja a filozófiatudomány a művelőitől évszázadok óta. Mit csináljak? És micsodával is? - kérdezi vissza máris számos nagyformátumú eszázadi gondolkodó. Az értelmezés szó százféle összefüggésben, százféle szituációban jelent már meg eddig a civilizációban, és százféle jelentésárnyalattal is, a világ szó pedig ezerfélével is akár: így a mondatban jelölt művelet is ezerfelé ágaztatható - amennyiben a szemiotikai és szemantikai pontosság érdekel minket - ezért aztán aligha csodálkozhatunk el azoknak a gondolkodóknak a visszakérdezésein, akik valamennyi science, igy a natural philosophy esetében is egyedül csak a

végletekig precíz és mindenestől makulátlan eljárásokat ismerik el. Ősi koroktól fogva folyamatos a filozófiatudományban a fogalomkészlet csiszolása, a gondolkodási műveletek precizálása: a múlt század pozitivistái, neopozitivistái, analitikusai, és mellettük mások is, és azóta is, szinte már egyenesen a matematikai szabatosság zamatát szeretnék érezni az ember gondolkodási apparátusának műveletein - noha ezek a minden gyanús metafizikától szabadulni próbáló, emellett morálisan is nagyra értékelendő, ám mind untalanul meddő erőfeszítések nézetünk szerint már régóta mellőzésre érdemesek. Valójában lehetetlenség logikai formulázásba és egyértelműsítésbe szorítani ugyanis az élő és élettelen világ véghetetlen változatosságának valamennyi parányi részletét, számtalanszor megragadhatatlan, szintén számtalanszor egyenesen önellentmondásos elemét, valamint az emberi gondolkodás és emberi nyelvezet szintén véghetetlen árnyalatosságának szövevényeit.

A filozófiai fogalomkészlet tisztátalannak talált hálójában való vergődésnél (aminek szélsőséges végeredménye a világmindenség impresszióját szinte semmivé szétlúgozó wittgensteines világ) emellett a megtisztítás makulátlanságának érdekében végzett számos más meddő végkimenetelű erőfeszítésnél alighanem célravezetőbb volna a gondolatközlés embercentrumú megközelítése. A lebecsült felszín többet adna ezúttal, mint a megbecsült és szanaszét elemzett mélység. A közhasználat, a hagyományozódó fogalmazás, a hallgatólagos közmegegyezés kifejezései a filozófiában egyáltalán nem életképtelenek ugyanis - még a reneszánszig vagy a reformációig sem szükséges visszamenni a megfelelő példasorozat érdekében. Lehet hétköznapi fogalmakkal is filozófikus tartalmakat kifejteni, körberakva a fogalmakat a

tartalomárnyalatok leírásával, lehet a filozófiában is köz-használatú kifejezésekkel fogalmazni, legfeljebb hosszabban.

A filozófiatudomány erőltetett eljárásai

"Szókrátész, Berkeley, Bacon, Hume, Hegel hatalmassá épített rendszerei őszintétlenek, a rendszer átfogó volta és szépsége érdekében számos olyan elemet alkalmaznak, aminek a valóságos voltáról a szerzők saját maguk sincsennek meggyőződve. Szókrátész hérosz, hősök között a helye, de filozófusként hosszú vezeklést érdemel az igazság purgatóriumában..." Bertrand Russell szavai ezek, amelyek az elevenébe vágnak a századról századra számos országban elterjedő és számtalan alkalommal csalárd rendszeralkotó munkának. Friedrich Hegel híressé lett története különösen is figyelemre méltó példa erre. Amikor Goethe kemény hangon leleplezi a tudatosan hamis tételeket a hegeliánus rendszerépítésből, a szerző részéről egyszerre elnézést igényelő és elégedetten a jövőre utaló arcmozdulat a válasz: az imponáló és pazar rendszerezés úgyis megmarad. Itt tartunk ma is, a számos őszinte gondolkodó mellett sokan vannak még, akik egyáltalán nem mennek a szomszédba némi rendszerépítő ügyességért.

"Nem tudom eldönteni akármennyit is gondolkodom rajta. Nem vagyok alkalmas a probléma megítélésére és szerintem az emberi élőlény eleve nem alkalmas erre…" - a szakirodalomban nem nagyon olvasni ma már ezeket a mondatokat. Valamire való ontológus, gnoszeológus, episztemológus a problémaelemzései során nem szívesen veti a saját erejét megkérdőjelező gondolatait papírra. Nem volt ez persze mindig így. A filozófiatudomány hajlandó volt erőtlennek is érezni magát amikor alapos oka volt rá - és az

erőtlenségét el is vállalta nem egyszer. Protagorasznak, Phürronnak, Timónnak, Hasdrubalnak, a karthágói filozófusnak a világa azonban régen elmúlt, a görögségtől egészen az elmúlt századig ívelő agnoszticizmus gondolkodói attitűdjével együtt - azonban az alkalmasságra és alkalmatlanságra nem néző, pompázatosnál pompázatosabb gondolati műveletek erőltetése, az évezredes örökség rosszabb része itt maradt. A totális, a makrovilág és mikrovilág egészére alkalmazott agnoszticizmusra persze semmiképp sem gondolunk odaadó szimpátiával - ám az alkalmasság és alkalmatlanság esetről esetre való szigorú megvizsgálása indokoltabb mint valaha.

A filozófia csökkenő önellenőrzése

"Amit tudunk, azt kötelességünk megtámadni, méghozzá minél nagyobb erővel és minél merészebb ellenvetésekkel az igazság pontosabb megismerése érdekében…" - évszázadokon keresztül teljesen természetes követelmény volt ez a filozófiatudomány művelőivel szemben (az etiöia, az erkölcsi attitűd magától értetődő része) és egyben számtalan eredmény megszélesülésének és megbízhatósága megerősödésének alapja is. Ehhez kapcsolódott hajdanán a tudományosság hagyományos kettős kontrollja: a "minden rendelkezésére álló irányból való ellenőrzés" nehéz és embert próbáló műveletei mellett a még nehezebb, a "minden elképzelhető irányból való ellenőrzés".Valaha, amíg szinte az összes elképzelhető szemszög szerint át nem vizsgálta az eredményeit akárminő elmélet megalkotója vagy akárminő praktikus próba elvégzője, addig egyáltalán nem sikerült megnyugodnia. A korunkbeli filozófiában erről immár szó sincs.

Ami kínosabb ennél: a szinte mindig és mindenkin segítőképes, valós színvonalemelő erővel rendelkező, mindennapos józan ész ellenőrző szerepe is rangvesztésben részesült. Számos korszakban komoly követelmény, kemény tudományos kritérium volt bármi felismeréssel szemben a józan ész szintjén való megfogalmazhatóság - ez az elvárás azonban mára már elillant. Ennek a tradicionális kritériumnak a betartására Feuerbach, Nietzsche, Engels és követői, a fizikusok közül Einstein, Heisenberg nevezetes előadásai és ismeretterjesztő művei vállalkoztak utoljára - azóta ismereteink szerint senki sem igényelte munkája önbíráló apparátusának részeként az egyszerűsített megfogalmazás valóra váltásából származó ellenőrző erőt. Újabb kettős kontroll tűnik el ezzel: az egyszerűsítéssel való vesződés miatt a szerző ráismerése gondolatainak itt vagy ott rejtőző pontatlanságaira, valamint az egyszerűsített gondolatközlés miatt szélesebbé váló olvasóközönség ellenvetéseinek ismerete... Megtévesztő lehet, hogy bőven keletkeznek korunkban könyvek kvantumfizikusok és kozmológusok tollából filozófiai vonatkozásokkal és erősen ismeretterjesztő célzattal, ám ezek a világszerte elterjedt és népszerűvé vált művek nem mások, mint színes galaktikus vagy színpompás szubatomi útibeszámolók - és egyáltalán nem a nehéz és szövevényes ismeretek átformulázásai a józan ész megfogalmazásainak szintjére.

Persze a filozófiában a teoretikus továbbfejlesztésnek, a tudományos kidolgozásnak, a tudományosságnak a tisztelete következtében kerül sor elsősorban a józan paraszti ész rangvesztésére. Különösen korunkban, a humántudományok és természettudományok túlbecsülésének, túlmagasztalásának korában, a tudomány csaknem mindenható erejének

szinte már ellenvetés nélküli elismerése idején. Magas ló hátára telepítette fel többek között a filozófiatudományt is a kor, noha aligha érdemes ottmaradnia.

A tudomány mindenhatóságáról való pontosabb és reálisabb véleményalkotás érdekében alighanem érdemes emlékezni rá, mire jutott nem is egy ókori görög gondolkodó, amikor elutasította a világ szigorúan csupán az emberi ismerettel és szakismerettel való megközelítését és inkább a számos szállongó monda, az ókori mitológia, és a mitológia isteneinek elképzelt szemléletével próbálta meg átvilágítani a világmindenséget. Az atomelméletre jutott. És alighanem szintén érdemes emlékezni, mire is jött rá a reneszánsz csillagászat, amikor elutasította az európai civilizáció szakterületeinek ismeretanyagából származó addigi adatsorokat, elkezdett megismerkedni a pogány istenek, az indián és arab szellemek, az ősi sámánok szemszögeivel, szemléletmódjaival, világmindenség vízióival, és emiatt egyre merészebben és egyre szaporodóbb ötletekkel mozgatta meg az üveglencsés perscipillumát az égen. Az Univerzum felfedezése volt a végállomás.

A tudományos megközelítés ugyanis nem az egyetlen mód az igazság megismerésére. Számtalan esetben a mitológia, a vallás, a művészet, az irodalom övezetéből származó meggondolás, nem egyszer a misztikum, az ezoterikum, a vajákosság, sőt néha egyenesen az ostobaság vezet az igazságra való rábukkanásra és a megbízható ismeret megszerzésére.

Summázva a fentieket, a korábbi fejezet tanulságát érezzük ezúttal is érvényesnek. Ki kellene bontakoznia a klasszikus filozófiai problémasor önvisszafogó megközelítésének immár, ami indokolt szituációban a

problémamegoldásra való alkalmatlanságot is magától értetődőnek ítéli, ami a józan ész szóapparátusa és mondatapparátusa révén szólal meg, és ami visszaállítja eredeti szerepébe az etöiát is... Le kellene kászálódnunk hát a filozófia magas lovának hátáról, és elindulni gyalog.

TERMÉSZETFILOZÓFIA ÉS TNETOZÓFIA

A humanizálásról

Gyalogtúránk kezdetén szeretnénk elgondolkodni egy alapproblémán. Honnan is a filozófia? Ha belegondolunk, a humanizálásból, a humánlény fő tevékenységéből ered voltaképpen. A külvilág humanizálásának folyamata, a világ emberi érdekek szerinti átalakítása, vagy éppen a mindennapos életövezet emberi uralom alá rendelése, az emberi civilizációnak és minden egyes embernek egyaránt alapvető érdeke és valójában minden másnál meghatározóbb művelete. A humanizálásra a legelemibb, a fajfenntartó és önfenntartó ösztönök szorítanak rá valamennyiünket, méghozzá akármi más motivációnál ellenállhatatlanabb erővel - és egyben elkerülhetetlen szükségszerűséggel is, mert az életövezetünk emberi érdekek szerinti átrendezése nélkül elpusztulnánk.

A humanizálás kemény kényszere következtében bontakozott ki a humáncivilizáció, a humanizálás a fő fejlesztője továbbra is a kultúrának, a technikának, a tudománynak, s a tudományok körében a filozófiának is. Természetesnek találjuk hát a filozófiai szemléletmód eddiginél

visszafogottabb, az ember valóságára pontosabban rászabott változatát az emberi civilizáció és az egyes ember alapműveletének vezetőszálára rászőni.

Eléggé feltűnő, hogy a humáncivilizáció kibékülve kizárólag a humanizált fejleményekkel és jelenségekkel van (úgy ahogy persze) és számtalan ember minden másra már némi elégedetlen színezettel, számos esetben egyenesen a nyugtalanság érzésével vagy a változtatni akarás szándékával néz. Régi tapasztalat, hogy ami a humanizált karaktert nélkülözi, ami nincs emberi céloknak megfelelő erővel és színvonalon alárendelve, ami nincs emberi érdekek uralma alá utasítva, az az emberi élőlényre nagyobb vagy apróbb abszurdum gyanánt nehezedik rá - származzék akár a gigantikus makrovilágból, akár a mindennapi életből, akár a parányi mikrovilágból. Ebből következően a "humanizált" fogalmának, az előbb jelzett megközelítésben, csupán egyetlen egy igazi ellenpárja van, az "abszurd".

A világegészt átfogó abszurditás alapján aligha túlzás mondanunk, hogy a humanizált területek és történések oázisától eltekintve az ember valójában egy abszurd világsivatagban él. A filozófia fő kérdéseinek a humanizálás vezetőszálán való megközelítése voltaképpen ezzel az abszurd világsivataggal való szembenézést jelenti - amint az elkövetkező oldalakon részletesebben is szólunk róla.

A tnetozófiáról

A filozófiát társadalomfilozófiára és természetfilozófiára szokás tagolni. Nincs rendben ez, mert a társadalom egyértelműen a természeti

világmindenség része. Egyetlen filozófia létezett és létezik ha belegondolunk, a természetfilozófia, legyen a tárgya akár az élő, akár az élettelen világ..

A természetfilozófia a teljes világmindenségre nézve próbál meg általános igazságokat megfogalmazni - viszont a mi nézetünk szerint az emberi ismeretek jelen pillanatban egyáltalán nem alkalmasak erre, ezért a világot szeretnénk inkább szűkebben, egyedül az ember céljainak és érdekeinek nézőpontjából szemlélni. A humanizálás fő fonalán haladnánk továbbra is, emiatt egészen más alapra és egészen más pillérekre szükséges ráépíteni a gondolatmenetünket amint az szokásos: módosított alapfogalmakkal, módosított módszerekkel és eljárásokkal - s noha szívesen meggondoljuk akár százszor is mielőtt újítani próbálunk akármiben is, ezúttal mégis rászorulunk néhány újszerű műszóra, oppozíciós elemre a megnevezések és jelölések apparátusában.

A "humanológia" közhasználatú műszó, ami nagyon változatos szóródású jelentéssel van jelen a szakirodalomban és számos internetes agóra oldalain egyaránt. Közmegegyezéses és közhasználatú tartalma még nincs - részben ez az ami ösztönző valaminő rögzített és meghatározott jelentéssel való összetársítására és alkalmazására. Ám ikonikus és szimbolikus színezetei is vannak a szónak, egyszerre rendelkezik római és görög elemekkel, őslatin előtaggal, ógörög utótaggal, és a gondolkodástörténet archaikus alapját, az antik civilizáció világát idézi - ez a színezet pedig az alkalmazását az előző szempontnál is jobban indokolja. Amennyiben leszűkíteni, a humánlény felé lekerekíteni törekedünk a filozófiát, akkor a célhoz illően adódik ez a szimbolikus színezetű műszó az embercentrumúnak remélt és az emberi

illetékesség szintjére visszaszorított gondolategyüttes és gondolkodási övezet jelölésére.

Mégsem élünk vele. A terminus teljesen tudománytalan és öncélú alkalmazásainak özöne miatt, amivel zsúfolva van az internet, s ami megtévesztővé válhat akárki számára is. Inkább a thnetos (halandó ember) görög eredetű szót választjuk alapul a szintén görög eredetű sophia (okosság, értelmesség) utótaggal együtt. A filozófia, a teozófia és hasonló kifejezések szókapcsolati műveletének megfelelően járunk el, s igy jutunk el egy internettől eltorzitatlan és szennyezetlen műszóhoz. Tnetozófia (a halandó humánlény bölcselete) lesz a terminusunk, írásunk során rendre ezzel a műszóval élünk. Megerősít bennünket, hogy a szakirodalomban ma már szintén vannak akik alkalmazzák ezt.

A tnetozófia keretei között a filozófiatudomány alapkérdései is módosulnak persze. Többek között nem az anyag vagy szellem elsődlegessége, a világ megismerhetőségének vagy megismerhetetlenségének megítélése és számos más oppozíció megoldása jut előtérbe (az iméntiek cáfolhatatlan eldöntésére nézetünk szerint az emberi élőlény nagy valószínűséggel nem is alkalmas). A tnetozófiában a humanizálhatóság s a humanizálhatatlanság az alapprobléma, és minden más oppozíció ennek a problémának rendelődik alá. A humanizálhatóság s a humanizálhatatlanság szempontjából érkezik itt a mérlegre minden, és valamennyi mérlegre vitt momentumnál az számít, mennyiben segíti elő, vagy mennyiben semleges, vagy mennyiben gátolja az embernek a saját érdekei szerinti világátrendezését és világátalakító műveleteinek eredményességét.

A tnetozófia keretei között a természetfilozófia pillérei is módosulnak. Ugyanis a tnetozófia kulcsfogalmaivá a humanizált (1), a humanizálatlan (2), a humanizálható (3), a humanizálhatatlan (4) válik. Nézzük mit is jelent mindez pontosabban. Humanizált az, ami emberi érdekek uralma alá van szorítva. Humanizálhatatlan a Világmindenség tőlünk beláthatatlan hatalmas területe. Humanizálhatónak tűnnek a holdi kráterek például. Humanizálatlan jelenleg számos marsi meder - és sorolhatnánk még sokáig.

A tnetozófia a fő fogalmaival a természetfilozófiától némiképp elkülönülő módon és övezetekben végzi a gondolati műveleteit is. Nem kizárólag a humanizálással kapcsolatos léttapasztalatra, a humanizálásból kibontakozó képre, a humanizálás lehetőségeire, a humanizálhatóság és humanizálhatatlanság kérdéseire, hanem a humanizáló humánlény közérzeteire, hangulataira, világ-impresszióinak pszichés színezeteire is elemző módon összpontosít. Alanya is, témája is a humanizálást végző ember - és messze nem mellékes számára a világ emberi érdekek szerinti átalakításán munkálkodó ember immanenciája.

Ennek az immanenciának pedig mára már elkerülhetetlen részévé vált az abszurdum élményével való sűrű összetalálkozás. Az élettelen világegyetem pazar gigantizmusa mögötti abszurditást érzékelő, az élővilág pompája mögött számtalan visszataszító abszurdumot észlelő, valamint a civilizációja, a nemzete, a városa, a szerettei, a saját sorsának abszurd jellemzőin eltűnődő, eszázadi ember számára ma már egyre világosabb mindez. A "vanitatum vanitas" érzése, az emberi erőfeszítések szánni való színezete és a porszem ember nevetségességének visszataszító impressziója újra és újra előjön mindenütt. A tnetozófia a humanizálásnak a humánlényben létrehozott

hatására, a humánlény közérzeteire, a világimpresszió pszichés vonzataira ügyelő módon sorban számításba veszi és elemzi ezeket - és ma már kiutat és képes jelezni számára az abszurd világsivatagból.

A TNETOZÓFIA JÖVŐKÉPE

A kiutat az jelenti, miszerint elszakadnunk és elszigetelődnünk szükséges immár az általános alaptörvények világától - és végre saját szabályokkal, saját érdekeinket szolgáló övezetet alakítani ki. Van már alapunk erre. Módosítottunk, humáncélokat kiszolgálóvá formáltunk több természettörvényt is mostanában, elegendő akár az űrkabin működésének jó pár jellegzetességére gondolni. Alapvető fizikai, kémiai, biológiai törvények számértékeit és működési állandóit változtattuk meg az utóbbi években, számos izolátum van már a világűrtől egészen a szubatomi világig, például a részecskegyorsitókig, aminek a műveleteihez mi szabtuk meg a szabályokat - és nem a világegész általános működési szabályai.

Nem lehetetlen formálni az élővilág számunkra releváns részét sem számos biológiai alaptörvény általunk való előírásával - és még az emberi szervezet általunk meghatározott működésének az elérésére is adódnak lehetőségek ma már Akkorára bővült a technika hatóköre korunkban, hogy kilátásba kerülhetett az abszurd világsivatag elhagyása és egy zárt emberbirodalom oázisába való áttelepülés.

A kifelé teljességgel leszigetelt, belül teljességgel humanizált, kizárólag a humánlénytől kiformált természettörvények és társadalomtörvények szerint

működő világ persze vagy megvalósul valaha, vagy nem. Kevés is, erőtlen is a motiváció erre jelenleg, az emberi civilizáció nagy valószínűséggel még évezredeken át messze égetőbb problémákkal néz majd szembe, mint az őt övező abszurd világsivataggal. Ám horrorisztikus fejlemények, katatón borzalomba beletorkolló katasztrófa-sorozatok esetén akár meg is elégelheti egyszer az élő és élettelen világ rettenetes alaptörvényeit. A humanizálás továbbvitelének az előző oldalakon jelzett útvonalát ezért nézetünk szerint aligha érdemes elfeledni.

J.KISS (in: Természetfilozófia és tnetozófia, 2025.)

Az Univerzum keletkezésének abszurditása

Az Univerzum keletkezése kvantumfizikai esemény volt a reáltudomány számos ágának egyöntetű megállapítása szerint. A kvantumfizika és formalizmusa, a keletkezés tisztázására törekedve, azonban már igen nagy számú nehézséggel néz szembe - ráadásul a saját módszerei vonatkozásában is számos gondot észlel. A fogalomkészlet a főbb problémák egyike, a mikrofizikai jelenségeket értelmező, a makrofizikából származó szemléleti apparátus nem egyszer nehezen illeszthető rá a szubatomi részecskevilágra – ráadásul a mikrovilág földolgozásához a fogalmaink körének bővülésére is szükség volna immár évtizedek óta a pontosabb megismerés érdekében. Emellett a hasznosítható *terminus technicusok* köre is hiányos, avulóban van, a világkeletkezés vonatkozásában vizsgálandó övezetekkel pedig nem mindig áll összhangban... A *terminus technicusok* köre bővíthető azonban nézetünk szerint, mégha egy szokásosnál profánabb és szélesebb *nómenklatúra* irányába való elmozdulás az eddigi megállapításokat is érinti - és az alábbiakban vállalkozni is szeretnénk erre.

*

ABSZURD: Képtelen, lehetetlen, elhihetetlen, esztelen, oktalan, összevissza, idétlen, zavaros, nevetséges - sorolhatjuk a szó elsődleges jelentéstartalmait magyarul. ABSURD: the extremely illogical, the extremely irrational, the stupid, the nonsense - folytathatjuk kicsit kibővítettebb kifejezéstartalommal angolul ugyanezt. Ám lehetne franciául, németül, spanyolul, olaszul, oroszul sorjáztatni szinte a végtelenségig a jelentéseit ennek a számtalan jelenséget és eseményt jellemző szónak - az eurázsiai és óceániai nyelveken végig ívelően egészen a szuahéliig (mert még a szavannavilágban is előjön).

Az ABSZURD, az ABSZURDITÁS, az ABSZURDUM terminusok belső tartalmai felé tekintve föltűnik, hogy a fölsoroltak közül egyik sem monolit jellegű jelenségeket jelöl elsősorban. Előfordul bár, hogy az abszurdum szóval valami valótlant, valami irreálisat jelölünk, ám ami abszurd vagy abszurd működésű, az valójában a reálisat és az irreálisat, a racionálisat és az irracionálisat, az empírikusat és a spirituálisat egyaránt összeszőheti, vagy szélesebben szemlélve, az anyagit és a szellemit, a valamit és a semmit egyaránt elegyítheti - ráadásul *random* módon és *random* arányban is. Lényegesnek tűnik, hogy a föntiekkel kapcsolatos fejlemény képtelenség, lehetetlenség legyen valamilyen szempont szerint, akár egy egyszerű, mindennapi szempont szerint is - vagy minimum értelmetlen, önellentmondásos - az emberi civilizáció ekkor nevez valamit abszurdnak vagy abszurd működésűnek már az ókor óta, és az abszurdum változatos ontológiai meghatározásaiban is ezek az ismétlődő elemek, szintén az ókor óta. Külön kiemelnénk, hogy a képtelenségek, a lehetetlenségek karaktere bármiféle lehet, lehatárolhatósága se térben, se időben, se minőségében, se mennyiségében nincs az abszurdumnak, az abszurdum semminő végességet nem ismer amennyiben nem gátolja az övezete vagy valaminő saját jellemzője, se az ontológiai elemzés, se a mindennapos észlelés szerint, úgyszintén az ókor óta... Valójában *kritériumok* a fölsorolt jellegzetességek - soruk persze még szaporítható számos másodlagos vagy éppen nyolcadlagos jellemzővel - és megvalósulásuk a mindenkori abszurditás alapja.

A kvantumfizikában az ABSZURDUM és az abszurd működés nem ismeretlen. Valamikor, Newton fizikájában, Einstein fizikájában *differentia specifica* volt az abszurdum megjelenése, azonnal megmutatta egy elgondolás elhibázottságát, megvalósításra vagy megvalósulásra való alkalmatlanságát, és megmaradt ez a szerepe a mikrofizikában is a számítási műveletek esetében - noha számos mai mikrofizikus az abszurdum megjelenéseire már egészen más módon gondol mint

néhai elődei. A klasszikus fizikai mennyiségek megmért valószínűségeloszlásainak vizsgálata során, vagyis magában az alapvető mikrofizikai eljárásban, ugyanis megvalósulhatatlan abszurdumnak minősülő esetek jelennek meg a szeme előtt, érvényesen és valóságosan, ráadásul nem is egyszer (csupán egyetlen példa: az ok és okozat összefüggése megszűnik). Így aztán az utóbbi évtizedekben a megvalósuló abszurdum eseteivel a részecskefizika már elkezdett aprólékosabban is összeismerkedni, majd részben összebékülni is. A kvantum szuperpozícióban, a kvantum-összefonódásban föllelhető különös képtelenségek tudományos fölhasználásba történő befogadása és leleményes kezelése pedig ma már az abszurdum pragmatikus alkalmazásáig is elvezetett (qubites számítógép változatai például).

Az ABSZURDUM és a valamilyen szempont szerinti abszurd működés persze messze szélesebben és sokszínűbben van jelen a civilizáció egészében. A mindennapi életben mindannyian észlelünk valóságossá vált abszurditásokat, valaminő szempont szerint abszurdumnak minősülő eseményeket. A kultúra területén korról korra divatos a megtapasztalható abszurdum ábrázolása is. A tudomány területén természetes a tanulmányozása, témája a lélektannak, a filozófiának, de a természettudományok körét tekintve a kvantumfizikán túl homlokráncoltató kutatási tapasztalat a biofizikában, továbbá a biokémiában is - de tulajdonképpen a biológiatudomány összes ágában jelen van az önellentmondásos jelenségei sokaságával és az életműködéseket eltérítő, értelmetlen, vagy éppen véletlenszerű eseményei özönével. Akármerre tekintünk, az ABSZURDUM és az abszurd működés az élő és élettelen világ időről időre észlelhető jelensége - és az ezúttal nem részletezendő nonszensz elemeivel együtt, ismerős és megszokott része a világmindenségnek. Ám több is ennél nézetünk szerint - amint alább majd szólni is szeretnénk róla. *(Terminus technicus: Absurdum, lat.)*

*

Új fejlemény a kvantumfizikában a SEMMI fogalma felé forduló figyelem. Mostanában több kiváló fizikusban is fölmerült a Semmiből Teremtődés föltételezése ugyanis a világegyetem születését illetően. Nem a híres *Creatio Ex Nihilo* tétel teológiai tartalmának korszerűsítése ez persze, és messzemenően nem valaminő isteni erő világteremtő műveletének modern ecsetelése. Nem teremtésről, hanem teremtődésről van szó, a világmindenség szubatomi alapjainak a semmiből való előbukkanásáról, aminek a gondolatával ma már sok részecskefizikus egyetért. A tartalma azonban ennek az elgondolásnak számos sávon megmunkálatlan - noha az alapfölvetés nézetünk szerint erősen megközelíti az igazságot. Mielőtt bővebben szólnánk erről azonban, először is azt érdemes megvizsgálni, vajon mit is jelent részletesebben és pontosabban a semmi, amit a civilizációban számos jelentésváltozatban, igen nagy szóródásban, és számtalan szituációban alkalmazunk.

A SEMMI a létező hiányát, vagy a létező ellentétét, vagy még pontosabban a nemlétező eseményeket és jelenségeket jelöli a szótári megközelítés szerint - szintén az angoltól az oroszon át egészen a szuahéliig. A föntinél tágabb tartalmat kibontó filozófiatudomány definícióit is sorolni lehetne: a nyugati gondolatkörből az ókori antropologikus szemlélet meghatározásaitól a reneszánsz panteizmuson át a modern egzisztencializmusig, a japán, indiai, ókinai gondolatkörből az archaikus illúziótantól egészen a modern reinkarnációs elméletekig – ugyanis az eszmetörténet során szinte számtalan, erős gondolati munkával megformált megállapítás született már arról, mennyiféle jellemzője is van annak, amiről azt gondoljuk, nincs. Kvantumfizikai témáról lévén szó, a számos gondolatot indukáló vákuumteóriákat, emellett a változatos éterteorémákat, a merésznél merészebb multiverzum-elméleteket volna esetleg érdemes idézni arra, mennyi minden van ott, ahol eddigi

szerény sejtésünk szerint semmi sincs. Ám kritériumokat a föntebb jelzett sorból már nem választanánk gondolatmenetünkhöz. A tulajdonság nélküli semmi, a tartalom nélküli semmi, az igazi semmi érdekel minket ezúttal, ezzel a színezhetetlen és árnyalhatatlan semmi-meghatározással szeretnénk élni.

Megmaradunk a SEMMI iménti meghatározása mellett az alábbi oldalakon akkor is, amikor mindentől elkülönítve jön szóba a semmi, és akkor is, amikor mint része vagy eleme valaminek – és éppen a semmiből születés problémájának pontosabb megvilágítása, emellett a szakmánál szélesebben vett övezetben való érthetősége érdekében. A józan, mindennapi ember számára ugyanis elképesztő gondolat az, miszerint a semmiből akármi is szülessen – a semmit egyszerűen semminek gondolja, amiből soha, sehol, semmi se származhat. Nem kívánjuk fölmagasztalni a komplikált tudományos kérdések tudománytól független közelítéseit - ám a nem szakmai észjárású embernek ezúttal véleményünk szerint egyértelműen igaza van. Minden tiszteletünk a Semmiből Teremtődés híveié, igen nagyra értékeljük a hawkingos, mlodinowos alapú elgondolásokat: ám a világmindenség nézetünk szerint egyáltalán nem a semmiből és nem az általuk jelzett módon született meg, inkább egészen másképpen - amint nemsokára rátérünk. *(Terminus technicus: Nihilum, lat.)*

*

ŐSÁLLAPOT: Ezerféleképpen használatos fogalom ez a civilizációtörténetben. Mi a Planck-korszak tartalmát (tehát a fázisokra osztott ősrobbanás első, változásmentes szakaszát) nevezzük meg vele. Matematikai leírással, de klasszikus fizikai fölfogással, továbbá kvantumfizikai földolgozással közelítve is a Planck-korszak tartalma sokak szerint egyértelműen abszurdumnak minősül. Végtelen,

hipermagas hőmérséklet, végtelen nyomás, végtelen energiasűrűség, végtelen görbület, csupa szédítően szélsőséges jelenség van jelen ebben az anyag nélküli, időmúlás nélküli, pontszerű állapotban a számítások és elemzések szerint, amit a meghökkentően abszurd jellege miatt senkinek sem egyszerű elfogadnia. Számos kvantumfizikus lehetetlenségnek találja, teljes képtelenségnek ítéli az összes itteni jelenséget a szédítő paramétereivel együtt, akármennyire is ez adódik az ezerszer ellenőrzött számítási műveletekből. A korábban kifejtett Abszurditás Kritériumok közül jó néhány érvényes erre az állapotra, akár a matematika megközelítéseire utalunk (rendre matematikai szingularitáshoz, nullával való osztáshoz, és egyebekhez érkezve) akár a makrofizika vagy a mikrofizika abszurd jellemzőket észlelő (és nem egyszer nagyon megdöbbentő) összegezéseire gondolunk. Persze lehet hiányosnak tekinteni a képet, és lehet később lényegileg kibővülőnek, továbbá később teljes egészében megváltozónak is minősíteni éppen. Kvantumos hatásokat beépíteni például nem sikerült eddig igazán eredményesen az ősállapotra vonatkozó leírásokba, noha számos részecskefizikus igen sokat remél ettől - ugyanakkor persze nagy számú mikrofizikus van aki szerint egyáltalán nem vezetne semmiféle relevanciára ez, mások szerint pedig már eleve meg sem oldható mindez. Ám akárhogyan is van, az ősállapotnak a csaknem egy évszázada össztudományosan észlelt abszurd jellege nem csupán az abszurd összkép meghaladására motiválhat vagy az abszurdum érvényének cáfolására ösztönözhet. Hanem az elfogadására is... Mi létező, konkrét, megvalósult világmindenség-részletként gondolunk az ősállapot szélsőségeire. Nézetünk szerint az ősállapot abszurd volt és a megdöbbentő jellegzetességei mögött abszurd működés áll.

Az ŐSÁLLAPOTRA vonatkozó iménti nézet pontosabb és élesebb megvilágítása érdekében szűkítenünk szükséges immár az abszurd, abszurditás, abszurdum szavak szerteágazó jelentéstartalmát és INNENTŐL MÁR

SZŰKÍTETTEN ALKALMAZNI - és ehhez ezúttal az eszmetörténettől remélhető segítség. Több kiváló filozófus kizárólag A TERMÉSZETTÖRVÉNYEK SZERINT TELJES LEHETETLENSÉGNEK MINŐSÜLŐ UGYANAKKOR MÉGIS MEGVALÓSULÓ igen ritka eseményeket és jelenségeket nevezi ugyanis abszurdumoknak - és egyedül csak az eszerinti működéseket minősíti abszurd működéseknek *(gesta absurda, lat.).* Persze korántsem természeti csodákat vagy mesebeli csodás eseményeket ért ezeken akárki ide sorolható gondolkodó is - inkább a világegyetem reguláris működései mellett időnként, néha, ezektől eltérő működési módokat is észlelni vél. Van természettörvények szerinti működés és van abszurd működés is a világegyetemben: állítja már az ókor óta az ontológia nem is egy művelője. Ami a természettörvényekből következően lehetetlenség, az vagy nincs, vagy amennyiben nagy ritkán mégis van, akkor az abszurdum ami abszurd működésű: olvasni néha csaknem azonos szöveggel, szintén az ókortól mindmáig, szintén nem is egy szerzőnél, időnként példasorral is illusztrálva. Az iménti ontológusok csaknem azonos módon összegezik a makrovilágban és a mikrovilágban általuk egyaránt észlelt abszurd működés megértésének nehézségeit is. Nem lehet bele látni a képtelen térbeli és képtelen időbeli cikázásokkal, mellé a mozzanatok önellentmondásos összezilálásával, valamint az okozat és ok összevissza cserélésével mozgó mechanizmusába, amiben nincsen megbízható szabályérvényesítés: summázhatjuk a gondolatmenetek ismétlődő elemeit. Hozzátennénk: a természettudományos értelmező apparátus nem sokat segíthet amikor abszurdummal áll szemben. Az abszurdum nem matematizálható. Az abszurdum egésze vagy szeszélyesen önellentmondásos immanenciája nem algoritmizálható. Ám tetten érhető ennek ellenére az abszurd működés - még az ősállapotban is.

Abból, hogy a hajdani ŐSÁLLAPOTBAN lehetetlenségnek tekinthető

hiperszélsőségek és végtelen értékek vannak jelen a számítások szerint, ugyanis nem csupán a számításban alkalmazott információ részlegességére van mód gondolni - ugyanígy abszurd működésre is (még pontosabban, az ontológia szerint a végességet gátmentes szituációban egyáltalán nem ismerő abszurditás érvényességére). Abból, hogy a kolosszális hiperszélsőségek és hiperjelenségek lehetetlenség hogy tér nélküli, idő nélküli, anyag nélküli pontszerűségbe sűrűsödjenek és mégis pontszerűen vannak itt, nem csupán a jelenség ma még megértetlen voltára van mód gondolni - ugyanígy abszurd működésre és az abszurditás érvényességére is. Abból, hogy a hiperjelenségeknek és kolosszális hiperszélsőségeknek tudományosan teljes lehetetlenség az előzménytelensége és mégis előzménytelenül vannak itt, nem csupán semmiből való előpattanásra netán isteni világteremtésre van mód gondolni - ugyanígy abszurd működésre és az abszurditás érvényességére is. Sorolhatnánk tovább, de a különféle hiperjelenségeknek és hiperértékeknek a továbbiak folyamán is kizárólag a lehetetlenségnek minősülő és mégis megvalósuló változataira utalhatnánk, azaz abszurd működésre és az abszurditás érvényességére... Aligha a tulajdonságai, a forrónál forróbb, hiperértékekkel teli jellemzői miatt nevezhető csupán az ősállapot abszurdnak. Már a létezése, a megvalósult volta is abszurdum volt.

Az ŐSÁLLAPOTBAN föllelhető abszurditás intenzitása azonban nem marad állandó. Amikor kezd kialakulni a tér, továbbá a térbeli fizikai hatások lehetősége, akkor a hatásismétlődések, a különféle típusú körülményazonosságok, és továbbiak következtében kezdenek kibontakozni a törvényszerűen lefutó folyamatok is - és ez már a rendezettség egyre jellemzőbb megjelenésével jár. Az egyre regulárisabb, egyre szabályérvenyesítőbb (és emellett egyre értelmezhetőbb módon szerveződő) övezetben pedig az abszurditás már elkerülhetetlenül elkezdi elveszíteni érvényességét és erejét. A világmindenség születése és máig eltartó immár szabályos

szisztémájú széttágulása valójában az abszurditás mind szűkebb és szűkebb övezetekbe való visszaszorulását is jelenti. *(Terminus technicus: Primordium, lat.)*

*

A GENEZIS is közhasználatú műszó. Időnként a kvantumfizikában is föltűnik, többek között a Planck-korszakon töprengő tanulmányok szövegében. A kvantumfizikusok túlnyomó többsége a Planck-korszakot azonban egyértelműen eredés és eredet nélkülinek ítéli és vele összefüggésben rendre elutasítja az összes, akár genezisre, akár eredésre, akár eredetre utaló nómenklatúra alkalmazását. Mi a kétkedő kevesekkel értünk egyet ezúttal, nézetünk szerint érdemes ujragondolni az ősállapot esetében az eredés és eredet együttes problémáját, ezért a genezis műszót az alábbiakban erre alkalmazzuk... Az Univerzum keletkezésének magyarázatára elgondolások és elképzelések végeláthatatlan sokaságát mozgósította már eddig a civilizáció, az eredés és eredet problémakörében azonban mindig megoldatlanul maradt valami. Isteni teremtőerőre történő hivatkozásnál még a hittudomány körében is folyamatosan fölmerül a Mitől létezik a Teremtő? A Világteremtő Isten honnan van? kérdéseinek körüljárása. A filozófiai Idealizmus övezetébe sorolt (nem istenelvű és nem anyagelvű) nézeteknél a világmeghatározó szellem vagy szellemiség eredete minimum ugyanekkora probléma. A Materializmus övezetébe sorolt világmegközelítések viszont az eredetet illetően maximum az anyag önmaga oka axióma rögzítéséig érkeznek el - és sorolhatnánk még a változatos világértelmezések ideillő példáit. Ám túl a teológián és filozófián, a többi tudomány területén sem állunk jobban. A talán legmesszebbre hatolni képes diszciplinának, a matematikának, muszáj megállnia az ősállapotban jelentkező szingularitásnál. A talán legígéretesebb fizikai matematikai teória, a híres M-elmélethalmaz határa jelen

állapotában ugyanez. Ám a többi klasszikus fizikai és kvantumfizikai közelítésnél is homály fedi az eredetet vagy negáció övezi.

A GENEZIS problémájának vizsgálatakor azonban a világmindenség reguláris működése mellett alighanem a világegyetem irreguláris működésein és irreguláris működésű erőin is érdemes elgondolkodni. Azokon a kisérletekkel is kontrollált különös tényezőkön, létezőkön, *entitásokon*, amelyeknek jelentékeny eseménymódosító, a világ egyes jelenségeit erősen átalakító, a világot nem is egy részletében alaposan átformáló erejük van és mindvégig irregulárisan működnek. Ugyanis létezik a természettudomány szerint is néhány világformáló entitás, aminek a működése irreguláris - és ami ráadásul még értelemmel sem érhető utól. A legközismertebb a véletlen, ami az élő és élettelen világ átalakulásaiban meghatározó szerepű évmilliárdok óta. A kvantumfizikában kezdettől fogva bosszantóan ismerős a véletlen (rádioaktivitás, atommagbomlás, és sorolhatnánk) az eseménykövető sejtbiológia ugyanakkor megállás nélkül versenyállapotba sodródik vele, a matematika pedig virtuóz rafinériával átitatott valószínűségszámítás révén próbálja meg utólérni - számtalanszor sikertelenül. Hasonlóan értelemidegen és irreguláris világformáló entitás az úgynevezett spontán variabilitás, amit az evolúcióbiológia üldöz szinte megállás nélkül, vagy a permutabilitás, aminek a citológia, a genetika, a molekuláris informatika ered a nyomába - és mellettük még sok más. Valamennyien fizikai, kémiai, biológiai tényezőkön és tulajdonságokon (továbbá a helyenkénti hiányukon) keresztül valósulnak meg, miközben maguk is módosítják ezeket és újabbakat állítanak elő - és sorolhatnánk sokáig mi mindent művelnek még. A hozzájuk hasonló, szintén irreguláris működésű, értelemmel szintén utól nem érhető, ám az ontológia szerint az események menetét az előbukkanásával szintén rendre átalakító abszurdumnak ugyanilyen a megjelenési metódusa. Szintén fizikai, kémiai, biológiai tényezőkön és tulajdonságokon

(továbbá a helyenkénti hiányukon) keresztül valósul meg, szintén módosítja ezeket és újabbakat állít elő - és szintén sorolhatnánk sokáig a műveleteit. Bár lappangóbb, de hasonlóan hatásos és ugyanúgy ősi világformáló entitás nem is egy gondolkodó szerint az abszurdum, mint a véletlen, a variabilitás, vagy a permutabilitás, noha alaptulajdonságaiban és működésének számos vonásában eltér valamennyitől... Annyit tennénk hozzá a föntiekhez, hogy kétféle jelentéssel alkalmazza az ontológiai szakirodalom ebben a problémakörben az abszurdum szót. Egyfelől az abszurd eseteket illeti abszurdum névvel, másfelől a világformáló entitást nevezi ABSZURDUMNAK. Nagy betűvel és dőlt szedéssel utalunk az utóbbira ezután a világosabb elkülönítés érdekében.

A GENEZIS sokszor megvizsgált problémája is világosabbá válhat az iméntiek alapján. A világmindenség genezisének alapja valójában az ABSZURDUM volt, az archaikus entitás. Az ABSZURDUM az ontológia szerint ugyanis egyfelől a semmit (az igazi semmit) másfelől pedig a valamit egyaránt saját részeként érvényesítheti s emiatt akár elkülönülő eredési övezet nélkül is megjelenhet - amennyiben nincs ami gátolja ebben. Emellett az ABSZURDUM, szintén az ontológia szerint önmaga előállítására is alkalmas az abszurd működése miatt - amennyiben szintén nincs ami gátolja ebben. Ráadásul az ABSZURDUM térfüggetlenül, időfüggetlenül, anyagfüggetlenül is végezhet irreguláris műveleteket az abszurd jellege miatt úgyszintén az ontológia szerint - miközben a világegyetem más irreguláris (és reguláris) erői már nem alkalmasak erre a mindentől elfüggetlenedett működésre. Az ABSZURDUM minden olyat megtehet ami abszurd, csaponghat az abszurd volta miatt a világmindenség reguláris működésének megindulása előtt is, csaponghat magában a világmindenségben is, anyagtalanul is, anyaggal is, amíg valaminő változás rendező ereje az uralma alá nem szorítja: állítja egy görög posztulátum, amit nem is egy gondolkodó az ókortól máig időnként elismétel. Az ABSZURDUMNAK

mindemellett, úgyszintén egy görög posztulátum szerint, akárminő jelleggel, akárminő méretben az immanens elemévé válhat akármi - a jelenlegi problémakörnél maradva például a sűrűség, a nyomás, a görbület, vagy éppen a semmi (az igazi semmi)... Bőven többet kellene tudnunk és föltárnunk az ABSZURDUM jellemzőiről persze. Nehéz az ABSZURDUMOT behatóan kiismerni azonban. A filozófián és a bölcsészettudományokon kívül a többi tudományban kutatási kultúrája egyáltalán nincsen, csupán eseti elemzései. Még a definíciói, a típusai, a főbb formái terén is mindannyian rászorulunk az ontológia megállapításaira. Megjelenhet tulajdonság formájában, máskor mint működési mód, megint máskor mint a működés alapja, ismét máskor mint mindezek szövevénye, és sorolhatnánk még miképpen. Létezésének számos szerző szerint abszurd oka van *(causa absurda, lat.)* és az eddigiekből adódóan a genezisben való jelenléte és a világkeletkezés alapjává válása mögött is abszurd ok áll.

A GENEZISSEL kapcsolatos fönti fölfogáshoz a Semmiből Teremtődés föltevésének hívei közel állnak: ám ők egyáltalán nem a jelleg nélküli semmit, az igazi semmit saját elemeként érvényesítő ABSZURDUMBÓL származtatják a világegyetemet - inkább a jelleggel rendelkező semmiből. Egészen tág kritériumokat alkalmaznak - instabil semmiről, globális semmiről, vákuumállapotú semmiről szólnak számos más mellett, amiből világosan észrevehető, mennyire nem az igazi semmiről van szó. Nem is lehetne beszélni Semmiből Teremtődésről persze az igazi semmi esetén, mivel ami egyáltalán nincs, abból semmi se származhat. Más kutatók és Spontán Teremtődés kialakulását föltételező kvantumfizikusok viszont rendre a világegyetem egyes rendszerjellemzőit ruházzák rá a semmire, mivel egyedül ebben az esetben válik összefüggésekre épülő és értelmezhető eseménnyé a világmindenség születése - enélkül a genezis eseménye illogikus érthetetlenség, zavaros esztelenség, egyetlen szóval: abszurdum volna... Pedig a lényeg éppen ez.

Az Univerzum keletkezése abszurdum volt. Nem természettörvények lekövetése vagy érvényesülése szabta meg az ősállapotot és minéműségét, inkább az abszurd működés. Ha a korábban többször fölemlített komponensei körében, komponensről komponensre haladva tekintünk végig a genezisen, akkor is ugyanezt észlelni - valamennyinek az esetében a semmit is saját eleme gyanánt érvényesítő, a végességet gátolatlan szituációban egyáltalán nem ismerő ABSZURDUM a meghatározó szerepű.

A GENEZIS fönti fölfogása esetén persze azonnal ismeretelméleti problémához vezet a meghatározó módon számba vett ABSZURDUM. Miért hozott létre hipermagas hőmérsékletet? Miért hozott létre végtelen nyomásértéket? Megismerhető a működése vagy nem? - a kérdések akár záporozhatnának is az iménti gondolatmenet nyomán. És a mennybéli istentől a gigantikus világszellemig, a vallástól az ezoterikumon át a misztikáig, valamint a világmindenség megismerhetetlenségének *passzusáig*, mindenki és minden előjöhetne akár a válaszok során... Érdemes a francia felvilágosodás hosszasan és diadalmasan beváló, ám mára már erősen avuló alapgondolatát, az ész primátusát, és mellé az értelem mindenhatóságára vonatkozó nézeteket ujragondolnunk a válaszadás előtt. A természettudomány fölismerte, hogy létezik a tág kozmoszban is, a mi szűkebb világunkban is, nem egy is jelenség, aminek a működése értelemmel nem érhető utól, ami se számszerűen, se más módon nem mérhető meg - ugyanakkor viszont nagyon világosan észlelhető, néha az ősállapot szélsőségeire emlékeztető szédítő jellemzőiben is megtapasztalható, a változatainak az özöne is érzékelhető, s emellett műszaki alkalmazásba is vihető (ilyen a spontán variabilitás vagy a permutabilitás például) - és mindezeknek egyedül csupán az értelemidegen volta miatt még egyáltalán nem jogos a világ általános megismerhetetlenségéről vagy épp a világkeletkezés misztikumáról szólni. Nézetünk szerint az ABSZURDUM sem

alkalmas az általános ismeretelméleti negáció vagy éppen az agnoszticizmus igazolására, noha ellenáll az értelemnek, noha nem számszerűsíthető és nem mérhető. Nem lehet logikával megragadni - és mivel értelmetlenség, emiatt az ész gondos, széleskörű, áttekintő elemzéseivel vagy éppen mozzanatról mozzanatra mozgó analíziseivel sincsen mód a miértjeire válaszokat adni: ugyanakkor viszont mód van akár entitási minőségében, akár mindennapos szempontok szerinti megvalósulásában szinte végtelen aprólékossággal észlelni, a működéseit megfigyelés alá vonni, a civilizációval arányos méreteiben pedig már ma is a szakmai és mindennapi életünk szolgálatába állítani. Az ész, az értés, az észre építő elemzés nem minden. A világ valós észlelésének és megismerésének mind a növények, mind az állatok, mind az emberek esetében más megbízható módjai is vannak, mindezek számtalan evidenciára vezettek már a szakirodalom szerint - és nézetünk szerint a genezis abszurduma is a világmindenség értelemidegen evidenciái sorából való. *(Terminus technicus: Genesis, lat.)*

*

Az Univerzum keletkezéséről a fönti terminus technicusok bevonásával leírottakat lehetetlen kísérleti körülmények között, kísérleti tapasztalatokkal és bizonyítékokkal megerősíteni és nincsen módunk műszeres emberi művelettel vagy mindenestől emberfüggetlen eljárással ellenőrizni őket. Megerősíteni és bizonyítani (és azt is csupán elméleti úton) egyedül magát az ősállapotban észrevett abszurd szituációt van mód. Lehet, hogy kései korok minden eddigi *enigmát* megoldó racionális összefüggéseket észlelnek majd az ősállapot viszonyaiban, és elérkeznek a genezis észszerű magyarázatához is, ám nem elképzelhetetlen az ellenkezője sem: a genezis abszurd voltának egyáltalán nem jó szívvel és rossz érzésekkel való elfogadása is...

Ám legyen bárhogyan is, a világmindenség értelmes rendjének az egyöntetű voltát valló meggyőződés ma már alapos átgondolásra, a világegyetem csodálni való észszerűsége és nagyszerű működése iránti áhítat pedig egyre inkább igazolásra szorul - amennyiben jogos még egyáltalán.

Z. DEMME (in: Other Chords of Scales,Universe Publishing, 2022.)

FÜGGELÉK

Egyedül vagyunk a világegyetemben

… Nagyon valószínű, hogy az univerzumban sehol sem létezik értelmes civilizáció a miénken kívül. Ha lennének akár fejletlenebb vagy akár jóval fejlettebb lények mint mi, már régen észrevettük volna tevékenységük nyomait.

Még ha a technológiai fejlődés sokkal lassabb is lenne, mint a Földön, bármely civilizáció működésének jele azonnal megjelenne az űrben, akármely civlizáció néhány ezer éven belül elérhetné a szomszédos égitesteket, és újabb néhány ezer éven belül meghódíthatná az egész naprendszerét. Kozmikus értelemben ennyi idő szinte semmi, még egy pillanat sincs. Igy aztán feltétlenül észre vennénk egy olyan civilizáció számtalan jelét, amely pár ezer évvel ifjabb vagy pár ezer évvel idősebb a miénknél (nem is beszélve azokról jelenségekről, amelyek egy százezer vagy akár nyolcszázezer évvel idősebb civilizáció nyomán jelennének meg a világűrben).

Ilyen tevékenységeknek azonban sehol sincs nyoma. Természetesen vannak regényes és poétikus elképzelések a belsőleg fejlődő társadalmakról, amelyek energiaállapota elszigeteltségük miatt nem érzékelhető, amelyekről soha nem jut ki semmilyen mikrofizikai vagy makrofizikai információ az

űrbe, amelyen nem bocsátanak ki semminemű energiát, és amelyekből semmilyen sugárzás nem jut el sehova. De bármennyi tudományos erőfeszítés ellenére is ezek az elképzelések továbbra is bizonyítatlanok. Sőt, ellentmondanak a fizika legalapvetőbb és leggyakrabban igazolódott alaptörvényeinek, beleértve a termodinamika törvényeit is...

I. S. SHKLOVSKY (an Interview, publish by the IPM Magazine, 1980.)

Minden jog fenntartva.